

ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธรูปศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์ ยี่ดองทิพย์ เรือง : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานที่พระเรือศักดิ์ที่บ
อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

นางวราตรี เดิศานจิตต์ ศึกษาศาสตรบัณฑิต

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๒

ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

นาวาตรี เลิศชลิต ลิ้มสุคนธ์ทิพย์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๒

**SEAMEN'S OPINION ON BUDDHISM PROPAGATION ROLE OF
NAVY CHAPLAIN : A CASE STUDY OF SATTAHIP SITE,
SATTAHIP DISTRICT, CHONBURI PROVINCE**

LCDR LERTCHALIT LIMSUKONTHIP

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS

FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS

DEPARTMENT OF BUDDHIST STUDIES

GRADUATE SCHOOL

MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

B.E. 2552 [2009]

หัวข้อสารนิพนธ์ : ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ
จังหวัดชลบุรี

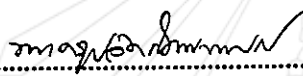
ชื่อนักศึกษา : นาวาตรี เลิศชลิต ลิ้มสุคนธ์ทิพย์

สาขาวิชา : พุทธศาสนศึกษา

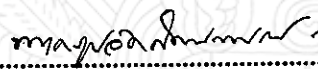
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ นักการเรือน

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจริญ จันทร์ม่วย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นำสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ (ดร.))

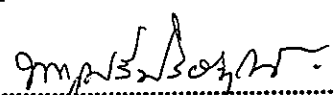
คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ (ดร.))

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ นักการเรือน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจริญ จันทร์ม่วย)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวิญ รักษัตย์)

..... กรรมการ
(พระครูศรีปริยัติคุณภรณ์ (ดร.))

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : Seamen's Opinion on Buddhism Propagation Role of Navy Chaplain :
A Case Study of Sattahip Site, Sattahip District, Chonburi Province

Student's Name : LCdr Lertchalit Limsukonthip

Department : Buddhist Studies

Advisor : Assoc. Prof. Dr. Manop Nakkanrian

Co-Advisor : Asst. Prof. Charoen Chanmui

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.))

Thematic Committee

P. Sampipattanaviriyajarn
..... Chairman
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn (Dr.))

Manop
..... Advisor
(Assoc. Prof. Dr. Manop Nakkanrian)

Ch. Chanmui
..... Co-Advisor
(Asst. Prof. Charoen Chanmui)

D. Suwin
..... Member
(Asst. Prof. Dr. Suwin Ruksat)

Phrakrusripariyattakanaphorn
..... Member
(Phrakrusripariyattakanaphorn (Dr.))

หัวข้อสารนิพนธ์ : ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ
จังหวัดชลบุรี

ชื่อนักศึกษา : นาวาตรี เลิศฉลิศ ลิ้มสุคนธ์ทิพย์

สาขาวิชา : พุทธศาสนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ นักการเรือน

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เจริญ จันทรมุ้ย

ปีการศึกษา : ๒๕๕๒

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์ กองทัพเรือ ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนว ทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่หาได้ โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของ เกรจซี และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากประชากร จำนวน ๑๔๐ นาย ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๓ นาย และใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accident Sampling) ใช้สถิติการบรรยาย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติอนุมาน คือ การ ทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบความ แตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe) แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วย คอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

๑) กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นต่อบทบาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านแผนกวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านแผนกอบรมศีลธรรม อยู่ในระดับมาก ด้านแผนกศาสนพิธี อยู่ในระดับมาก และด้านแผนกจิตนิเทศ อยู่ในระดับมาก

๒) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

๓) กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ได้เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขไว้ดังนี้ (๑) ด้านแผนกวิชาการ คือ ขาดอุปกรณ์บันทึกจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบวีดิโอ หรือดีวีดีและอุปกรณ์แปลงข้อมูลจากเทปคัสเซตมาเป็นแผ่นวีดิโอหรือดีวีดี ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า ขาดความคล่องตัว จึงควรจัดหางบประมาณเพิ่มเติมเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ดังกล่าว ให้เพียงพอ (๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม คือ หน่วยรับการอบรมบางหน่วยขาดประธานการอบรม และขาดการควบคุม จึงควรให้ผู้บังคับบัญชาของแต่ละหน่วยมองเห็นความสำคัญในกิจกรรม และมีนโยบายให้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในระดับล่าง (๓) ด้านแผนกศาสนพิธี คือ ความล่าช้าในการเบิกคืนค่าศาสนพิธีประกอบโต๊ะหมู่บูชา ต้องใช้เวลานาน ๓-๔ เดือนกว่าจะเบิกคืนได้ จึงควรขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแผนกการเงินของหน่วยต้องช่วยดำเนินการให้รวดเร็วทันยุคทันสมัย (๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ คือ การประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังไม่ดีพอ ผู้ที่ทำงานด้านแผนกจิตนิเทศขาดความรู้ ทำให้งานแผนกจิตนิเทศไม่ประสบความสำเร็จหรือบรรลุผลเท่าที่ควร จึงควรจัดหาบุคลากรที่จบด้านจิตวิทยาโดยตรง และจัดเจ้าหน้าที่ประสานงานระหว่างผู้ที่มีปัญหาทางด้านจิตใจกับผู้ให้บริการด้านจิตนิเทศ

Thematic Title : Seamen's Opinion on Buddhism Propagation Role of Navy Chaplain :
 A Case Study of Sattahip Site, Sattahip District, Chonburi Province

Student's Name : LCdr Lertchalit Limsukonthip

Department : Buddhist Studies

Advisor : Assoc. Prof. Dr. Manop Nakkanriani

Co-Advisor : Asst. Prof. Charoen Chanmui

Academic Year : B.E. 2552 (2009)

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows : 1) to study seamen's opinion on Buddhism propagation role of navy chaplain of Sattahip Site, Sattahip District, Chonburi Province 2) to compare seamen's opinion on Buddhism propagation role of navy chaplain classified to gender, age and level of education and 3) to study suggestions of problems and solutions concerning with Buddhism propagation role of navy chaplain. Research instruments used questionnaires collected from the samplings which were assigned by Krejcie and Morgan Table. From population 140 seamen, it got 103 samplings and randomized with accidental samplings. Descriptive statistics used frequency, percentile, mean and standard deviation. Inferential statistics were t-test and One-Way ANOVA test. In case, differentiation was found, it was tested in a pair by mean of Scheffé and analyzed by computing.

The results of research were found as follows :

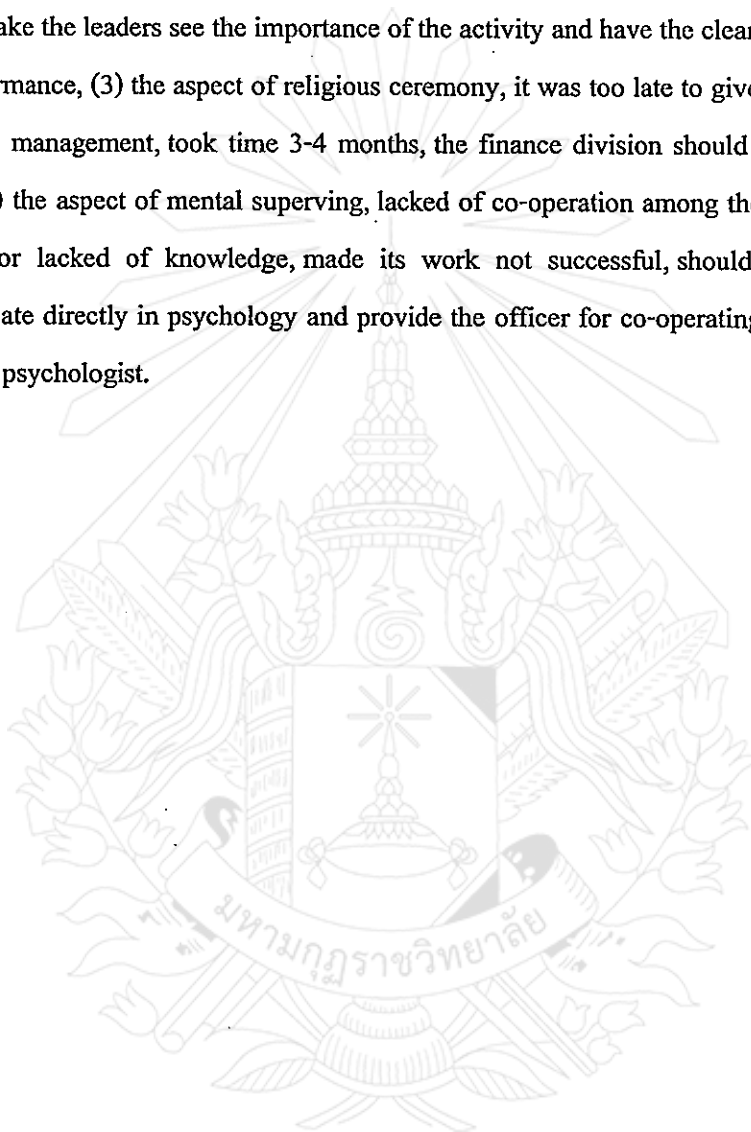
1) The seamen at Sattahip Site, Sattahip District, Chonburi had opinion on Buddhism propagation role of navy chaplain in the whole view with 4 aspects at maximum level,. When considered each aspect found that the aspect of academy was at highest, the aspect of moral training was at maximum, the aspect of religious ceremony was at maximum and the aspect of mental supervising was at maximum.

2) The results of hypothesis test were found that the seamen with different age had got opinion on Buddhism propagation role of navy chaplain differently on the aspect of religious ceremony at significant statistic level 0.05.

3) The seamen of Sattahip Site had suggested some problems and solutions as follows :

(1) the academic aspect, lacked of data collecting tools such as VDO or DVD and the tools to transfer data from cassette tape, this made work more slowly, should provide budget to buy those tools, (2) the aspect of moral training, some of departments had no leaders to control or take part in training, should make the leaders see the importance of the activity and have the clear policy to make the clear performance, (3) the aspect of religious ceremony, it was too late to give back the payment of religious management, took time 3-4 months, the finance division should pay back more quickly and (4) the aspect of mental supervising, lacked of co-operation among the officers, the mental supervisor lacked of knowledge, made its work not successful, should find the personnel who graduate directly in psychology and provide the officer for co-operating between the sick ones and the psychologist.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขเป็นอย่างดีจากหลาย ๆ ท่าน ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ คณะผู้บริหาร และคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และสารนิพนธ์นี้ รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ นักการเรือน อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์เจริญ จันทร์มูย อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม พระอุทัย ชโสทรโร ที่ให้คำปรึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ (ดร.) ดร.สุวิญ รักษาศักดิ์ และ ดร.สาธิตี รักษาศักดิ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการสอบให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจน นาวาเอก ดร.วินัย ตะเถาพงษ์ หัวหน้าอนุศาสนาจารย์แผนกอนุศาสนาจารย์ กองกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ นาวาเอก ธรรมนุญ วิเศษสิงห์ อนุศาสนาจารย์อาวุโสทหารเรือ และอาจารย์วิญญู กิณะเสน เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ผู้เชี่ยวชาญที่ทรงคุณวุฒิได้ช่วยตรวจและแก้ไขเครื่องมือการวิจัย

ขอบพระคุณ ผู้อำนวยการกองอนุศาสนาจารย์ หัวหน้าแผนกทุกท่าน กัลยาณมิตรบัณฑิต ผู้มีกัลยาณจิตทุกท่าน กำลังพลสังกัดฐานทัพเรือสัตหีบทุกคนที่กรุณาออกแบบสอบถามการวิจัยและครอบครัวซึ่งเป็นแนวหลังยังคงคอย คอยให้กำลังใจตลอดมาในเวลาเหนื่อยและท้อจนมีวันนี้ คือ วันแห่งความสำเร็จ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความเรียบร้อย เพราะได้รับการตรวจสอบ แก้ไข และปรับปรุงเป็นอย่างดีจากผู้เชี่ยวชาญ ฉะนั้น ผู้วิจัย หวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมาก ต่อนิสิตนักศึกษาและผู้ทำงานในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

สารกุศลและสารประโยชน์ที่ได้รับจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศแด่บรรพบุรุษและบุพการีทุก ๆ ท่าน

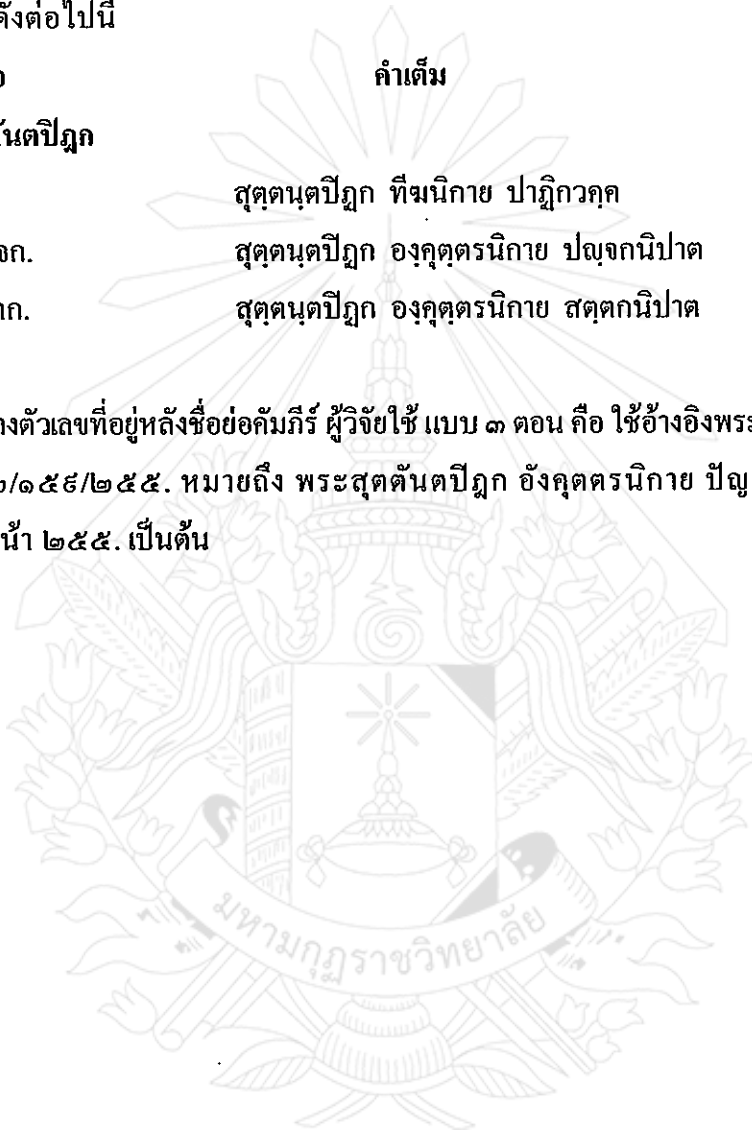
นาวาตรี เลิศชลิต ลิ้มสุคนธ์ทิพย์

สารบัญญัตย่อ

สำหรับการเขียนสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยได้ยึดถือพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๘ ในการอ้างอิง โดยใช้ชื่อย่อของคัมภีร์พระไตรปิฎก ในการอ้างอิงคำเต็ม ดังต่อไปนี้

คำย่อ	คำเต็ม
พระสุตตันตปิฎก	
ที.ปา.	สุตตนตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวคค
อง.ปญจก.	สุตตนตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิปาต
อง.สคตค.	สุตตนตปิฎก อังคุตตรนิกาย สคตกนิปาต

สำหรับการอ้างตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อคัมภีร์ ผู้วิจัยใช้ แบบ ๓ ตอน คือ ใช้อ้างอิงพระไตรปิฎก เช่น อง.ปญจก. ๒๒/๑๕๘/๒๕๕. หมายถึง พระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปญจกนิบาต เล่ม ๒๒ ข้อ ๑๕๘ หน้า ๒๕๕. เป็นต้น

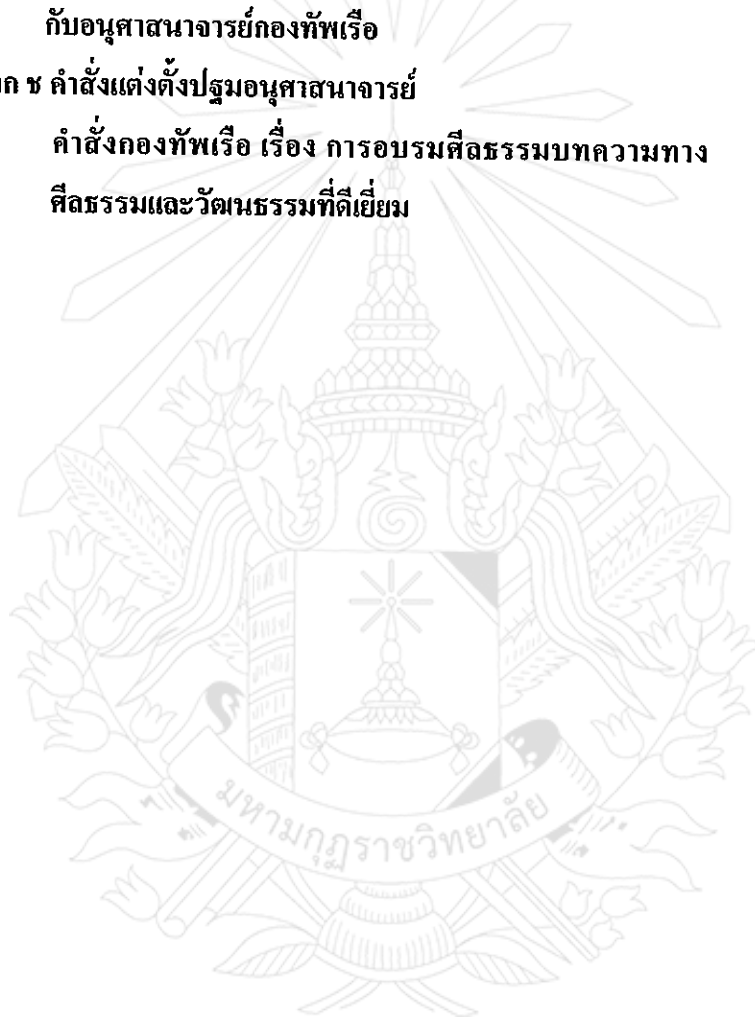

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญคำย่อ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	๖
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการเผยแพร่	๑๒
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอนุศาสนาจารย์	๒๖
๒.๔ สภาพพื้นที่ทำวิจัย	๔๓
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๓
๒.๖ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๔๗
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๔๕
๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๕

	๗
๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	๕๐
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๐
๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๕๑
๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๒
๓.๖ การวัดค่าตัวแปร	๕๓
๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๔
๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๕๔
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๗
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๗
๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๘
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๙
ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๕๙
ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ	๖๑
ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย	๖๖
ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ	๘๓
บทที่ ๕ สรุปผลอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๙๐
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๑
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๙๓
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๑
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๐๑
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	๑๐๒
บรรณานุกรม	๑๐๓
ภาคผนวก	๑๐๖

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	๑๐๗
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์และหนังสือตอบรับ	๑๐๘
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๒๐
ภาคผนวก ง ตารางประมาณค่าของกลุ่มตัวอย่าง Krejcie and Morgan	๑๒๕
ภาคผนวก จ สรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	๑๒๗
ภาคผนวก ฉ พระบรมสาทิสลักษณ์ พระรูป และรูปบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง กับอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ	๑๒๘
ภาคผนวก ช คำสั่งแต่งตั้งปฐมนุศาสนาจารย์ คำสั่งกองทัพเรือ เรื่อง การอบรมศีลธรรมบทความทาง ศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดีเยี่ยม	๑๓๘
ประวัติผู้วิจัย	๑๔๕

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๔.๑	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามเพศ	๕๕
ตารางที่ ๔.๒	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ	๕๕
ตารางที่ ๔.๓	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา	๖๐
ตารางที่ ๔.๔	สรุปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ สรุปโดยรวมทั้ง ๔ ด้าน และจำแนกในแต่ละด้าน	๖๑
ตารางที่ ๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ โดยรวม และจำแนกแต่ละข้อ	๖๒
ตารางที่ ๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม โดยรวม และจำแนกแต่ละข้อ	๖๓
ตารางที่ ๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี โดยรวม และจำแนกแต่ละข้อ	๖๔
ตารางที่ ๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ โดยรวม และจำแนกแต่ละข้อ	๖๕

ตารางที่ ๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามเพศ	๖๖
ตารางที่ ๔.๑๐	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามเพศ	๖๖
ตารางที่ ๔.๑๑	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามอายุ	๖๗
ตารางที่ ๔.๑๒	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามอายุ	๖๗
ตารางที่ ๔.๑๓	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษา	๖๘
ตารางที่ ๔.๑๔	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษา	๖๘
ตารางที่ ๔.๑๕	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม จำแนกตามเพศ	๖๘
ตารางที่ ๔.๑๖	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม จำแนกตามเพศ	๗๐

ตารางที่ ๔.๑๗	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม จำแนกตามอายุ	๗๐
ตารางที่ ๔.๑๘	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม จำแนกตามอายุ	๗๑
ตารางที่ ๔.๑๙	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา	๗๑
ตารางที่ ๔.๒๐	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา	๗๒
ตารางที่ ๔.๒๑	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามเพศ	๗๒
ตารางที่ ๔.๒๒	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามเพศ	๗๓
ตารางที่ ๔.๒๓	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามอายุ	๗๓
ตารางที่ ๔.๒๔	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามอายุ	๗๔

- ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ ความคิดเห็นของกำลังพล
ฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ที่มีอายุแตกต่างกันด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้
(Scheffé) ๓๕
- ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความ
คิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี
จำแนกตามระดับการศึกษา ๓๖
- ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือ
สัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์
กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามระดับการศึกษา ๓๖
- ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความ
คิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ
จำแนกตามเพศ ๓๗
- ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์
กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ จำแนกตามเพศ ๓๗
- ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความ
คิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ
จำแนกตามอายุ ๓๘
- ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพล
ฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ จำแนกตามอายุ ๓๘
- ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความ
คิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ
จำแนกตามระดับการศึกษา ๓๙

ตารางที่ ๔.๓๓	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพล ฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ อนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ จำแนกตามระดับ การศึกษา	๗๕
ตารางที่ ๔.๓๔	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความ คิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามเพศ	๘๐
ตารางที่ ๔.๓๕	แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์ กองทัพอเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามเพศ	๘๐
ตารางที่ ๔.๓๖	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความ คิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามอายุ	๘๑
ตารางที่ ๔.๓๗	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพล ฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ อนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามอายุ	๘๑
ตารางที่ ๔.๓๘	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความ คิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา	๘๒
ตารางที่ ๔.๓๙	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพล ฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ อนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามระดับ การศึกษา	๘๒
ตารางที่ ๔.๔๐	แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านแผนก วิชาการ	๘๔

ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนก อบรมศีลธรรม	๗๕
ตารางที่ ๔.๔๒ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนก ศาสนพิธี	๗๖
ตารางที่ ๔.๔๓ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนก จิตนิเทศ	๗๗

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในชมพูทวีปเมื่อประมาณ ๒,๖๐๐ ปีล่วงมาแล้ว ทรงประสูติในวรรณะกษัตริย์ มีพระนามเดิมว่า สิทธัตถะ เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะผู้ครองแคว้นสักกะ เจ้าชายสิทธัตถะได้รับการปรนเปรอบำเรอเพียบพร้อมด้วยโลกียสุข จบจนเมื่อพระชนมายุได้ ๒๙ พรรษา ก็ได้เสด็จประพาสอุทยานทรงทอดพระเนตรเห็นเทวทูต ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ จึงเกิดธรรมสังเวชในพระทัยใคร่ออกผนวชเช่นสมณเพศที่ปรากฏเป็นเทวทูตลำดับที่ ๔ เมื่อมีพระดำริดังนั้นจึงสละจรรยาสาสมบัตินอกจากผนวชเป็นสมณะจาริกแสวงหาโมกขธรรม จนตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วทรงแสดงธรรมจักกัปปวัตตนสูตร โปรดปัญจวัคคีย์ เพื่อประกาศและยืนยันถึงการตรัสรู้ของพระองค์พร้อมกันนี้ก็ได้แสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อชาวโลก ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา งานเผยแผ่พุทธธรรมก็ได้ขจรกระจายออกไปจนกลายเป็นกลุ่มบุคคล ๔ กลุ่ม ที่เรียกว่า พุทธบริษัท ๔ ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา

การเผยแผ่พุทธธรรมมีความเจริญรุ่งเรืองแผ่ไพศาลไปในชมพูทวีปเรื่อยมายังแดนดินถิ่นแคว้นสุวรรณภูมิ (แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง) เช่น พม่าและไทย เป็นต้น ซึ่งในอดีตกาลพระเจ้าอโศกมหาราช ได้ทรงจัดส่งคณะพระสมณทูตไปยังดินแดนต่าง ๆ รวม ๘ สาย สำหรับประเทศไทยได้รับอิทธิพลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากพระสมณทูตสายที่ ๘ ซึ่งมีพระโสณะและพระอุตตระเป็นหัวหน้าสาย

การเผยแผ่พุทธธรรม สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การปฏิบัติตนตามธรรม การสนทนาธรรม การถามตอบปัญหาธรรม และการแสดงธรรม เป็นต้น พระพุทธองค์ได้ทรงประทานหลักแห่งการทำงานเผยแผ่พุทธธรรมแก่พุทธบริษัท ๔ ซึ่งเรียกกันว่า องค์แห่งพระธรรมกถึก ๕ ประการ ไว้ว่า

อานนท์ การแสดงธรรมแก่ผู้อื่น มิใช่ทำได้ง่าย ภิกษุเมื่อจะแสดงธรรมแก่ผู้อื่น พึงตั้งธรรม ๕ ประการ ไว้ในตนแล้ว จึงแสดงธรรมแก่ผู้อื่น ธรรม ๕ ประการ ะไรบ้าง คือ ภิกษุพึงตั้งใจว่าเราจักแสดงธรรมไปตามลำดับ, เราจักแสดงธรรมอย่างเหตุ, เราจักแสดงธรรมอาศัยความเอ็นดู, เราจักไม่แสดงธรรมเพ่งอามิส เราจักไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่น^๑

^๑ อ.ป.ญจก. ๒๒/๑๕๕/๒๕๕.

กิจการอนุศาสนาจารย์ เป็นงานที่มีความสำคัญต่อกองทัพ เพราะเป็นงานที่ปรั้งใจและจรรโลงใจทหารในกองทัพ อนุศาสนาจารย์เป็นผู้แนะนำทหารในการนำหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนามาใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ถูกที่ควร ทหารเป็นรั้วของชาติมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินของคนในชาติ และคุ้มครองป้องกันอธิปไตยของชาติไว้ได้อย่างปลอดภัยและมั่นคง การอนุศาสนาจารย์มีภารกิจหลัก คือ การปลูกฝังศีลธรรมและวัฒนธรรมแก่ทหารในกองทัพและบุคคลทั่วไปให้เป็นผู้ที่มีความสำนึกและความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์อย่างแน่นแฟ้น อีกทั้งยังบำรุงขวัญและกำลังใจของทหารให้เข้มแข็งอยู่เสมอทั้งในยามศึกและยามสงบ ย่อมถือได้ว่า การอนุศาสนาจารย์เป็นงานที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อกองทัพและประเทศชาติ จึงสมควรที่อนุศาสนาจารย์เหล่าทัพจะต้องตระหนักสำนึกและรวมพลังกันเสริมสร้างงานอนุศาสนาจารย์ให้เจริญก้าวหน้าสืบไป

อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ เป็นหน่วยงานราชการที่มีความสำคัญต่อทหารในกองทัพ เป็นงานที่นำหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาเผยแผ่แก่ทหารเพื่อให้นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิต เป็นงานที่รับผิดชอบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าทั้งในกองทัพเรือและหน่วยงานทั่วไป การทำงานการเผยแผ่ของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แบ่งออกเป็น ๔ แผนก คือ ๑) แผนกวิชาการ ๒) แผนกอบรมศีลธรรม ๓) แผนกศาสนพิธี และ ๔) แผนกจิตนิเทศ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจะศึกษาความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เพื่อจะนำผลของการวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือในฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย

๑.๓.๑ กำลังพลที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แตกต่างกัน

๑.๓.๒ กำลังพลที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แตกต่างกัน

๑.๓.๓ กำลังพลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แตกต่างกัน

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำนวน ๑๔๐ นาย

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อ
บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ใน ๔ ด้าน ได้แก่

- ๑) ด้านแผนกวิชาการ
- ๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม
- ๓) ด้านแผนกศาสนพิธี
- ๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ เรือนำฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทำให้ทราบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

๑.๕.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ อายุ และ
ระดับการศึกษา ต่างกัน

๑.๕.๓ ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

๑.๕.๔ สามารถนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยอาศัยความรู้ อารมณ์ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นพื้นฐานความเชื่อที่แสดงออกตามที่เห็น รู้ หรือ คิด โดยการพูด หรือ เขียน

กำลังพล หมายถึง ข้าราชการทหาร ในที่นี้ หมายถึง ข้าราชการทหารที่ประจำการอยู่ในเรือจู่โจมทัพเรือสัตหีบ ตั้งแต่ระดับพลทหารขึ้นไป

บทบาท หมายถึง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู ในที่นี้ หมายถึง บทบาทของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การเผยแผ่ หมายถึง ทำให้ขยายออกไป ในที่นี้ หมายถึง การแสดงธรรม สันทนาธรรม ได้ตอบปัญหาธรรมแก่พุทธบริษัทและบุคคลทั่วไป ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองแพร่หลายไปทั่วทุกสารทิศ ตลอดถึงการรวบรวมรักษาพระสัทธรรมให้คงอยู่

อนุศาสนาจารย์ หมายถึง อาจารย์ผู้อบรมศีลธรรมของหน่วยราชการ ในที่นี้ หมายถึง อนุศาสนาจารย์ทหารเรือ

กองทัพเรือ หมายถึง หน่วยทหารที่ทำการบนภาคพื้นน้ำ (Navy กองทัพเรือไทยเรียก Royal Thai Navy) มีหัวหน้า เรียกว่า แม่ทัพเรือ หรือ ผู้บัญชาการทหารเรือ)

ฐานทัพเรือสัตหีบ หมายถึง หน่วยบัญชาการกำลังทหารทางเรือในพื้นที่สัตหีบ ในที่นี้ หมายถึง เรือจู่โจมทัพเรือสัตหีบ

แผนกวิชาการ หมายถึง ฝ่ายค้นคว้ารวบรวมเอกสารทางวิชาการ เพื่อเรียบเรียงจัดทำตำราเกี่ยวกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง เผยแผ่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรม กำหนดหัวข้ออบรมศีลธรรมและให้คำแนะนำในการอบรมศีลธรรม รวมทั้งวิจัยปัญหาคำานจริยธรรมและสวัสดิภาพทางจิตใจ

แผนกอบรมศีลธรรม หมายถึง ฝ่ายประสานงาน กำกับดูแลเกี่ยวกับการอบรมศีลธรรมและการไหว้พระสวดมนต์ของทหาร อบรมศีลธรรมแก่หน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ ตลอดจนสอนวิชาการศาสนาและศีลธรรมในกองทัพเรือและใน โรงเรียนต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

แผนกศาสนพิธี หมายถึง ฝ่ายเสนอแนะและดำเนินการในด้านศาสนพิธีและการกุศล ในกองทัพเรือและหน่วยงานนอกกองทัพเรือที่ขอรับการสนับสนุน กำหนดอัตราและมาตรฐาน

ควบคุม จัดหา เก็บรักษา แจกจ่ายและจำหน่ายพระพุทธรูปบูชาประจำหน่วย รวมทั้งเสนอแนะในการกำหนดมาตรฐาน โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องประกอบ

แผนกจิตนิเทศ หมายถึง ฝ่ายให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาทางใจแก่กำลังพลในกองทัพเรือ เยี่ยมบำรุงขวัญทหารที่ปฏิบัติราชการสนาม ทหารที่เจ็บป่วยและผู้ต้องขัง รวมทั้งอบรมผู้ต้องขังที่เป็นพลเรือนในเรือนจำนอกกองทัพเรือ เสนอแนะการแก้ปัญหาทางขวัญและกำลังใจแก่ผู้บังคับบัญชาของหน่วยรวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจทางจิตวิทยา

เพศ หมายถึง เพศของข้าราชการทหารที่ประจำการอยู่ในเรือนจำฐานทัพรือสัตว์ ซึ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น ๒ เพศ ๑) เพศชาย และ ๒) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นข้าราชการทหารที่ประจำการอยู่ในเรือนจำฐานทัพรือสัตว์ ตั้งแต่ระดับพลทหารขึ้นไป แบ่งเป็น ๔ ช่วง คือ ๑) อายุระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี ๒) อายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี ๓) อายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี และ ๔) อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นข้าราชการทหารที่ประจำการอยู่ในเรือนจำฐานทัพรือสัตว์ ตั้งแต่ระดับพลทหารขึ้นไป แบ่งเป็น ๔ ระดับ คือ ๑) ระดับประถมศึกษา ๒) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ๓) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส. และ ๔) ระดับปริญญาตรี ขึ้นไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” นี้
ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีลำดับหัวข้อ
ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่

๒.๓. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอนุศาสนาจารย์

๒.๔ สภาพพื้นที่ทำวิจัย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

๒.๑.๑ ความหมายของความคิดเห็น

ความคิดเห็น เมื่อแยกศัพท์แล้ว พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒
ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ความ” หมายถึง เรื่อง เช่น เนื้อความ เกิดความ; อากาณ เช่น ความทุกข์
ความสุข “คิด” หมายถึง ทำให้ปรากฏเป็นรูปหรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ;
ใคร่ครวญ, ไตร่ตรอง, ถาคะเนน, คำนวณ, มุ่ง, จงใจ, ตั้งใจ, นึก^๒ “ความคิด” หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในใจ;
ความรู้ที่เกิดขึ้นภายในใจก่อให้เกิดการแสวงหาความรู้ต่อไป; สถิติปัญญาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่าง

---

^๑ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒,
(กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๑.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๑.

ถูกต้องและสมควร” “เห็น” หมายถึง อาการของตาที่ประสพรูป, ปรากฏแก่ตา, ปรากฏแก่ใจ, คิดรู้^๓ “คิดเห็น” ก. หมายถึง เข้าใจ^๔ “ความเห็น” หมายถึง ข้อวินิจฉัยหรือความเชื่อที่แสดงออกตามที่เห็น รู้ หรือ คิด^๕

สุโท เจริญสุข ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น เป็นสภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบไม่ชอบ หรือ เฉย ๆ^๖

สุชา จันทน์เอม ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนกับทัศนคติ คนเรามากจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ^๗

ประภาเพ็ญ สุวรรณ ให้คำจำกัดความความคิดเห็นไว้ว่า เป็นการแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่ง การแสดงความคิดเห็นมักจะมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบและเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก^๘

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ ให้ความหมายความคิดเห็นไว้ว่า เป็นการแสดงออกซึ่งวิจารณ์ญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง ทัศนคติของบุคคล ในขณะที่ทัศนคติแสดงความรู้สึกทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ^๙

สุรางค์ จันทน์เอม ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ (Perceive) ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้น ไม่ว่าจะข้อมูลนั้นจะมีหลักฐานอ้างอิงหรือไม่ หรืออาจเห็นด้วยตา

^๓เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๑.

^๔เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๐๑.

^๕เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๑.

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๑.

^๗สุโท เจริญสุข, หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : แพรวพิทยา, ๒๕๒๕), หน้า ๒๔.

^๘สุชา จันทน์เอม, จิตวิทยาวัยรุ่น, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓.

^๙ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๔๔.

^{๑๐}สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๓๑.

ทัศนคติ คือ การที่บุคคลมีความรู้สึกทั่ว ๆ ไปต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วน ความคิดเห็น คือ การอธิบาย เหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะ^{๑๑}

เสกสรร วัฒนพงษ์ ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความเชื่อ ทัศนคติการวินิจฉัยการพิจารณาหรือการประเมินผลอย่างมีรูปแบบ โดยได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติ และข้อเท็จจริงความรู้ที่มีอยู่ของผู้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การแสดงความคิดเห็นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนก็ได้^{๑๒}

ภูวดล จันทรรุ ให้ความหมายไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีการแสดงออกที่สามารถสังเกตได้และการแสดงความคิดเห็นของบุคคลหนึ่ง บุคคลอื่น ๆ อาจไม่เห็นด้วยก็ได้^{๑๓}

จุมพล นิภาเกษม กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยอาศัยพื้นฐานประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องกับ การแสดงออก^{๑๔}

สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง สิ่งที่มีรู้ขึ้นในใจ ซึ่งเกิดจากความรู้สึก ความเชื่อ การประเมินค่าหรือการคาดคะเนจากประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งการแสดง ความคิดเห็นนั้นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียน และการแสดงความคิดเห็นของ บุคคลหนึ่ง หรือบุคคลอื่น ๆ อาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

^{๑๑} สุรางค์ จันทน์เอม, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แพร่พิทยา, ๒๕๒๐), หน้า ๔๑.

^{๑๒} เสกสรร วัฒนพงษ์, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประสานงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวง กับเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรในเขตพื้นที่ทางหลวง หมายเลข ๑๔ บางนา-บางปะกง”, วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๔๒, หน้า ๗๑.

^{๑๓} ภูวดล จันทรรุ, “ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร โดยวิธีใช้เทปบันทึกเสียงผ่านหอกระจายข่าวในจังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๓๘, หน้า ๔๔.

^{๑๔} จุมพล นิภาเกษม, “ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการดำเนินโครงการปรับปรุงระบบ แผนและพัฒนาเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), ๒๕๔๑, หน้า ๕๖.

๒.๑.๒ หน้าที่หรือกลไกของความคิดเห็น

หน้าที่หรือกลไกของความคิดเห็น ที่สำคัญมี ๔ ประการ คือ

๑) เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว (Adjustment) หมายความว่า ตัวบุคคลทุกคนจะอาศัยความคิดเห็นเป็นเครื่องยึดถือ สำหรับการปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนสูงที่สุด และให้มีผลเสียน้อยที่สุด ดังนั้น ทศนคติ จึงสามารถเป็นกลไกที่จะสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเขา และด้วยสิ่งเหล่านี้เองที่จะทำให้แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ต้องการมากที่สุด

๒) เพื่อป้องกันตัว (Ego-Defensive) โดยปกติในทุกขณะ คนทั่วไปมักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริง ในสิ่งซึ่งเป็นที่ขัดแย้งกับความนึกคิดของตน (Self-Image) ดังนั้น ความคิดเห็นจึงสามารถสะท้อนออกมาเป็นกลไกที่ป้องกันตัว โดยการแสดงออกเป็นความรู้สึก ถูกเหยียดหยามหรือติฉินนินทาคนอื่น และขณะเดียวกันก็จะยกตนเองให้สูงกว่าด้วยการมีความคิดเห็นที่ถือว่าตนนั้นเหนือกว่าผู้อื่น การก่อตัวที่เกิดขึ้นมาของความคิดเห็นในลักษณะนี้ มีลักษณะแตกต่างจากการมีความคิดเห็นเป็นเครื่องมือในการปรับตัวดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ความคิดเห็นจะมีใช้พัฒนาขึ้นมาจากการมีประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ โดยตรง หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้หนึ่งเอง และสิ่งที่เป็นเป้าหมายของการแสดงออกมา ซึ่งความคิดเห็นนั้น ก็เป็นเพียงสิ่งที่เขาผู้นั้นหวังใช้เพียงเพื่อการระบายความรู้สึกเท่านั้น

๓) เพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (Value Expressive) ความคิดเห็นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมต่าง ๆ และด้วยความคิดเห็นนี้เอง ที่จะใช้สำหรับสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมต่าง ๆ ในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ดังนั้น ความคิดเห็นจึงสามารถใช้สำหรับอธิบายและบรรยายความเกี่ยวกับค่านิยมต่าง ๆ ได้

๔) เพื่อเป็นตัวจัดระเบียบความรู้ (Knowledge) ความคิดเห็น จะเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคลจะสามารถใช้ประเมินและทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัวเขาได้ด้วยกลไกดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ตัวบุคคลสามารถรู้เข้าใจถึงระบบและระเบียบของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขาได้^{๑๕}

๒.๑.๓ การเปลี่ยนแปลงทางความคิดเห็น

เฮอ์เบิร์ต ซี. เคลแมน (Herbert C. Kelman) มีความเชื่อว่า ความคิดเห็นอย่างเดียวกัน อาจเกิดในตัวบุคคลด้วยวิธีที่ต่างกัน จากความคิดนี้ เฮอ์เบิร์ต ได้แบ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ออกเป็น ๓ ประการ คือ

^{๑๕} สุโท เจริญสุข, หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์, อ้างแล้ว, หน้า ๔๖.

๑) การยินยอม (Compliance) การยินยอมจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเขาและมุ่งหวังจะได้รับความพอใจจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่บุคคลยอมกระทำตามสิ่งที่อยากให้เขากระทำนั้น ไม่ใช่เพราะบุคคลเห็นด้วยกับสิ่งนั้น แต่เป็นเพราะเขาคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลหรือการยอมรับจากผู้อื่นในการเห็นด้วยและกระทำตาม ดังนั้น ความพอใจที่ได้รับจากการยอมกระทำตามนั้น เป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคมหรืออิทธิพลของสิ่งที่ก่อให้เกิดการยอมรับนั้น กล่าวได้ว่าการยอมกระทำตามนี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ซึ่งจะมีพลังผลักดันให้บุคคลยอมกระทำตามมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนหรือความรุนแรงของรางวัลและการลงโทษ

๒) การเลียนแบบ (Identification) การเลียนแบบเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนี้เป็นผลมาจากการที่บุคคลต้องการจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือที่พอใจระหว่างตนเองกับผู้อื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นจากการเลียนแบบนี้ ความคิดเห็นของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบ กล่าวได้ว่า การเลียนแบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นซึ่งพลังผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ จะมากจะน้อยขึ้นอยู่กับความโน้มน้าวใจของสิ่งเร้าที่มีต่อบุคคลนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับพลัง (Power) ของผู้ส่งสาร บุคคลจะรับเอาบทบาททั้งหมดของคนอื่นมาเป็นของตนเอง หรือแลกเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน บุคคลจะเชื่อในสิ่งที่ตัวเองเลียนแบบ แต่ไม่รวมถึงเนื้อหาและรายละเอียดในการเลียนแบบ ความคิดเห็นของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

๓) ความต้องการที่อยากเปลี่ยนแปลง (Internalization) เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่าซึ่งตรงกับความต้องการภายในค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่บุคคลมีอยู่เดิม ความพึงพอใจที่ได้จะขึ้นอยู่กับเนื้อหาของรายละเอียดของพฤติกรรมนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว ถ้าความคิดความรู้สึกและพฤติกรรมถูกกระทบไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งสิ้น นอกจากนี้องค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจนช่องทางในการสื่อสารล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนความคิดเห็นได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ความคิดเห็นของบุคคลเมื่อเกิดขึ้นแล้ว แม้จะคงทนแต่ก็สามารถเปลี่ยนได้โดยตัวบุคคล สถานการณ์ ข่าวสาร การชวนเชื่อและสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับ

ในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมีความสัมพันธ์กับค่านิยมของบุคคลนั้น นอกจากนี้ อาจเกิดจากการยอมรับ โดยการบังคับ เช่น กฎหมาย ข้อมบังคับ^{๖๖}

แมคไกวอร์ และ มิลแมน (McGuire and Millman) กล่าวว่า “แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น โดยใช้อิทธิพลทางสังคมเกิดจากความเชื่อที่ว่า บุคคลจะพัฒนาความคิดเห็นของตนเองในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับจากผู้อื่นในสังคม สิ่งที่มีอิทธิพลทางสังคม แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑) กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานสำหรับประเมินความคิดเห็น ความสามารถของเรา หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปบุคคลจะใช้กลุ่มอ้างอิงเพื่อประเมินความคิดเห็นของตนและตัดสินใจว่า ความคิดเห็นของตนถูกต้อง เพราะคิดว่าคนส่วนใหญ่ในกลุ่มมีความคิดเห็นเช่นเดียวกันนี้

๒) บุคคลอ้างอิง (Reference Individuals) หมายถึง บุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานเพื่อประเมินความคิดเห็นความสามารถของเราหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อิทธิพลของผู้ที่มีต่อความคิดเห็นของบุคคลตรงกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เรียกว่า การเลียนแบบ (Identification) ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคลรับเอาคุณสมบัติของผู้อื่นมาเป็นของตน ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของความคิดเห็น ในส่วนของการรับรู้เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบส่วนอื่น จะมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วยบุคลากรทางการแพทย์ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร ต้องมีความเชี่ยวชาญ (Expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) จะทำให้มีความน่าเชื่อถือสูง สามารถชักจูงใจได้ดี อีกทั้งมีบุคลิกภาพดี (Personality) ก็จะมีผลสำคัญต่อการยอมรับ นอกจากนี้ หากข้อมูลข่าวสารมีการเตรียมการมาเป็นอย่างดี การเรียงลำดับความชัดเจนตลอดจนมีความกระชับ และมีช่องทางในการส่งที่เหมาะสม ผู้ใช้บริการซึ่งเป็นผู้รับสารก็อยากฟังและมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามคำแนะนำหรือชักจูง^{๖๗}

^{๖๖}เศกสรร วัฒนพงษ์, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประสานงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงกับเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรในเขตพื้นที่ทางหลวงหมายเลข ๑๔ บางนา-บางปะกง”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า ๗๖.

^{๖๗}ภูวฉล จันทรร, “ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร โดยวิธีใช้เทปบันทึกเสียงผ่านหอกระจายข่าวในจังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า ๔๗.

๒.๑.๔ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น

ประภา เพ็ญสุวรรณ กล่าวว่า “อายุมีผลต่อเจตคติของบุคคลส่วนใหญ่มักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ยาก ซึ่งทำให้มีผลต่อเจตคติของเขาเอง นอกจากอายุแล้วยังมีตัวแปรอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ปฏิภานของบุคคลต่อสิ่งเร้าและข่าวสาร เป็นต้น บุคคลที่แตกต่างกัน จะมีปฏิภานไม่เหมือนกัน ผลที่จะมีต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความคิด ย่อมแตกต่างกันไปด้วย”^{๑๔}

ดังนั้น ความคิดเห็นของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะการยอมรับหรือปฏิเสธขึ้นอยู่กับสภาพ ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่

๒.๒.๑ ความหมายของบทบาทและการเผยแผ่

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายคำว่า “บทบาท” หมายถึง การทำตามบท, การร่ำตามบท, โดยปริยายหมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู^{๑๕} และ “การเผยแผ่” เมื่อแยกออกเป็นสองคำ “การ” หมายถึง งาน, สิ่ง หรือ เรื่องที่ทำ, เรื่อง, ชูระ, หน้าที่^{๑๖} ส่วน คำว่า “เผยแผ่” หมายถึง ขยายออกไป, ทำให้ขยายออกไป, เช่น การเผยแผ่พระศาสนา^{๑๗} เมื่อรวมกันเข้า หมายถึง การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ให้ขยายออกไป

พระมหาสุริยัน จันทนาโม (จันทะนาม) ให้ความหมายบทบาทการเผยแผ่ไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู และการเผยแผ่

^{๑๔} ประภา เพ็ญสุวรรณ, ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย, อ่างแก้ว, หน้า ๕๐.

^{๑๕} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒, อ่างแก้ว, หน้า ๖๐๒.

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๕.

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๔๒.

หมายถึง การแสดงแจ่มแจ้งธรรม สันทนาธรรม ได้ตอบปัญหาธรรมแก่พุทธบริษัทและศิษย์ให้เข้าใจในศาสนธรรม^{๒๒}

ศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง และคณะ กล่าวไว้ว่า “บทบาท” คือ การกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ สถานภาพและบทบาทมักจะเป็นของคู่กัน คือ เมื่อมีสถานภาพจะต้องมีบทบาทด้วย แต่ไม่เสมอไป^{๒๓}

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มงคล หวังสุขใจ และคณะ กล่าวไว้ว่า “บทบาท” (Role) คือ หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติอันสอดคล้องกับสถานภาพ บทบาทเป็นการกระทำของบุคคล แต่เป็นการกระทำอย่างไร สำหรับบุคคลนั้น ๆ^{๒๔}

งามพิศ สัตย์สงวน กล่าวไว้ว่า “บทบาท” คือ การกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ สถานภาพและบทบาทมักจะเป็นของคู่กัน คือ เมื่อมีสถานภาพจะต้องมีบทบาทด้วย แต่ไม่เสมอไป ดังนั้น บทบาทจึงเป็นการทำตามสิทธิและหน้าที่ของผู้อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ คือหน้าที่ที่เขาต้องทำในฐานะที่ครองตำแหน่งนั้น ๆ^{๒๕}

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ กล่าวไว้ว่า “บทบาท” เป็นพฤติกรรมที่เห็นได้ เป็นการกระทำของบุคคล ผู้ที่มีสถานภาพเหมือนกันย่อมมีการแสดงบทบาทแบบเดียวกันตามบรรทัดฐานที่กำหนดไว้ เหตุที่คนมีสถานภาพเหมือนกัน บางครั้งแสดงบทบาทต่างกันอาจพิจารณาได้ ๓ ด้าน คือ

๑) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายหรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับสมบูรณ์ที่มีสถานภาพหนึ่ง ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้น

^{๒๒}พระมหาสุริยัน จันทนาโม (จันทะนาม), “ศึกษาบทบาทและผลงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของพระอาจารย์สมภพ โชติปัญญา”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๕, หน้า ๔.

^{๒๓}ศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกลิ่นฟูง และคณะ, สังคมและวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : คำนสุทธการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๗๓.

^{๒๔}ผู้ช่วยศาสตราจารย์มงคล หวังสุขใจ, สังคมวิทยาเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๔๗), หน้า ๘๑.

^{๒๕}งามพิศ สัตย์สงวน, หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๘), หน้า ๕๖-๕๗.

๒) บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) ได้แก่ บทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ จะคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยม หรือบุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

๓) บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual/enacted Role) ได้แก่ การกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย^{๒๖}

ณรงค์ เส็งประชา กล่าวไว้ว่า “บทบาท” คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท เป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำตามหน้าที่ เช่น เป็นครูต้องสอนนักเรียน เป็นตำรวจต้องพิทักษ์สันติราษฎร์ เป็นทหารต้องเป็นรั้วของชาติ เป็นลูกต้องเคารพเพื่อฟังพ่อแม่ช่วยพ่อแม่ทำงาน อยู่ในโอวาทพ่อแม่^{๒๗}

สรุปได้ว่า บทบาทการเผยแผ่ คือ พฤติกรรมที่กระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพของตน เช่น เป็นครูต้องสอนนักเรียน เป็นตำรวจต้องพิทักษ์สันติราษฎร์ แต่ในที่นี้ หมายถึง บทบาทการทำหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในด้านต่าง ๆ

๒.๒.๒. วิธีการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้า

วิธีการเผยแผ่พุทธธรรมในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าทรงใช้วิธีการเผยแผ่แบบประยุกต์ให้เข้ากับสังคม สภาพแวดล้อม ชุมชน จารีตประเพณี รวมทั้งอุปนิสัยและระดับภูมิปัญญาของผู้ฟังแต่ละคน ทรงใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลายแตกต่างกันไป เช่นทรงใช้อุบายในการเลือกคนหรือการรู้จักจังหวะและโอกาส เป็นต้น ในการเผยแผ่พุทธธรรมให้ประสบความสำเร็จนั้น พระธรรมกถึกนักเผยแผ่จำเป็นต้องมีเทคนิคและวิธีการอย่างดีเยี่ยมในข้อนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นแบบอย่างของผู้ที่มีเทคนิคและวิธีการสอนอย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจะขอเสนอเทคนิคและวิธีการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าตามที่ได้มีผู้ศึกษารวบรวมไว้ ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวถึงเทคนิคและวิธีการเผยแผ่ของพระพุทธเจ้าไว้ว่า พุทธวิธีในการสอนนั้นต้องเริ่มต้นจากปรัชญาพื้นฐาน คือ มีกัลยาณมิตร (ปร โต โฆสะ) และมีปัญญา (โยนิโสมนสิการ) ก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นจึงได้แจกแจงถึงโครงสร้างรูปแบบของพุทธวิธีในการสอนต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ ๕ ประการ ตามลำดับ ดังนี้

๑) คุณสมบัติผู้สอน (บุคลิกภาพ / คุณธรรม)

^{๒๖}จ่านงค์ อธิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๓๗-๓๘.

^{๒๗}ณรงค์ เส็งประชา, มนุษย์กับสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓๖.

- ๒) หลักทั่วไปในการสอน (เนื้อหาหรือเรื่องที่สอน / ตัวผู้เรียน / การสอน)
- ๓) ลีลาการสอน ๔ อย่าง (สันทีสสนา / สมหาปนา / สมุตเตชนา / สัมปหังสนา)
- ๔) วิธีสอนแบบต่าง ๆ ๔ วิธี (แบบสนทนา / สากัจฉา / บรรยาย / ตอบปัญหา)
- ๕) กลวิธีและอุปมาประกอบการสอน ๑๐ ประการ
  - ๕.๑) การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทาน
  - ๕.๒) การเปรียบเทียบด้วยอุปมา
  - ๕.๓) การใช้อุปกรณ์การสอน
  - ๕.๔) การทำเป็นตัวอย่าง
  - ๕.๕) การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่
  - ๕.๖) อุปมาเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล
  - ๕.๗) การรู้จักจังหวะและโอกาส
  - ๕.๘) ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ
  - ๕.๙) การลงโทษและการให้รางวัล
  - ๕.๑๐) กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า^{๒๔}

๒.๒.๓ คุณสมบัติของนักเผยแผ่

ในการเผยแผ่ธรรมมีหน้าที่แสดงธรรมบอกธรรมแก่ผู้อื่น เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า ในการนำหลักธรรมไปประกาศให้ประชาชนได้รับทราบ จึงต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นพิเศษและมีคุณสมบัติ ดังนี้

๑) คุณสมบัติผู้สอน

๑.๑) รูปสมบัติ หมายถึง การมีบุคลิกภาพรูปร่างหน้าตาดี มีอากัปภิกิริยาที่สำรวม ระวัง เช่น การนั่ง ห่ม ยืน เดิน นิ่ง นอน พูดจาเรียบร้อย คนที่เขามาฟังธรรม เขาต้องการได้เนื้อหา จากธรรมไม่ใช่ต้องการจะมาดูรูปโฉมของผู้แสดง

๑.๒) สัทสมบัติ คือ จะต้องพูดให้เสียงดังชัดเจน และสม่ำเสมอ อย่างธรรมชาติ เหมือนอย่างที่เขาบอกว่า นักพูดนั้นจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติคือ ปากไว (พูดไปได้เรื่อย ๆ ไม่ติดขัด) ใจกล้า (ไม่ประหม่า) หน้าค้ำน (กล่าวด้วยความสนิทใจ) ส่วนใดควรเน้น ส่วนใด ควรแผ่ว และที่สำคัญคือเรื่อง ที่จะ รัสสะ จังหวะในการพูด โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยต้องชัดเจน

^{๒๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท โอ.เอ็น.จี.การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๒๖.

๑.๓) รสสมบัติ หมายถึง ผู้แสดงจะต้องแสดงธรรมให้มีรสชาติในอันที่จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกเอิบอ้อม มีปีติ เกิดศรัทธาปราสาทะ เลื่อนไส มีลักษณะเหมือนพ่อครัวแม่ครัวปรุงอาหารอาหารชนิดเดียวกัน ถ้าพ่อครัวหรือแม่ครัวปรุงเก่ง รสของอาหารก็อร่อย ถ้าปรุงไม่เก่งรสของอาหารก็ไม่อร่อย ธรรมเหมือนอาหาร ผู้แสดงก็เหมือนผู้ปรุงอาหาร

๑.๔) ธรรมสมบัติ คือ ผู้แสดงธรรมต้องมีศีลาจารวัตรงดงามและมีน้ำใจเสียสละ ต้องไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ ต้องแสดงธรรมด้วยมุ่งประโยชน์ของผู้ฟัง มีเมตตา คือ ประารถนาให้ผู้ฟังมีความสุข มีกรุณาคือหวังปลดเปลื้องทุกข์ให้กับผู้ฟัง ได้แก่ให้ผู้ฟังนั้นพ้นทุกข์

๑.๕) วาทสมบัติ คือ วาทศิลป์ มีคารมคมคายในการพูดธรรมหรือในการปาฐกถา ถ้าผู้แสดงธรรมมีวาทสมบัติดี คนฟังก็เพลิดเพลินติดใจ ฟังแล้วไม่เบื่อ จบแล้วก็อยากจะฟังอีก^{๒๘}

ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าผู้เผยแผ่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียนนั้นมีความสัมพันธ์กัน ในฐานะเป็นกัลยาณมิตร ความกรุณาที่แสดงออกในการอบรมสั่งสอน ย่อมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ทำให้เกิดคุณลักษณะแห่งกัลยาณมิตร ดังนั้น นักเผยแผ่พุทธธรรมที่ดีจำเป็นต้องมีคุณลักษณะ ๗ ประการ คือ “ปิโย ภว นารัก ภาวนีโย วตฺตวา วจนกฺขโม คมฺภีรณฺจ กถํ กตฺตา โน จญฺฐาน นีโยชเย”^{๒๙}

๑) ปิโย นารัก คือ เข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนให้ผู้ฟังอยากสนใจซักถาม

๒) ภาวนีโย นำเคารพ คือ มีความประพฤติเหมาะสมแก่ฐานะ ชวนให้เกิดความอบอุ่นใจ เป็นที่ฟังได้อย่างปลอดภัย

๓) ภาวนีโย นำเจริญใจ คือ มีความรู้จริง ทรงภูมิปัญญาแท้จริงและเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ เป็นที่ยกย่องน่าเอาอย่าง ทำให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาได้

๔) วัตตา รู้จักพูดชี้แจงเผยแผ่ให้ได้ผล โดยอาจจะเลือกใช้วิธีการเผยแผ่ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่ออธิบายให้ผู้ฟังเข้าใจได้

๕) ว่าจะนิกะโม อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมที่จะรับฟังคำไต่ถาม คำต้วงเกินตักเตือน วิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ อดทนได้ ไม่เบื่อบ่นหาย ไม่เสียอารมณ์ แม้บางครั้งอาจถูกต่อต้านจากลัทธิภายนอกมาขัดขวางต้องงานเผยแผ่ธรรมก็ตาม

^{๒๘} พิสิฐ เจริญสุข, คู่มือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๙), หน้า ๕๐-๕๒.

^{๒๙} อ. สดุดก. ๒๓/๓๔/๑๖๕.

๖) คัมภีร์อังคะ กะถัง กัตตา สามารถอธิบายหลักธรรมที่ลึกซึ้งให้ผู้ฟังเข้าใจได้ นักเผยแผ่ที่ดีจะต้องมีความรู้ในศาสตร์หลาย ๆ อย่างและต้องฉลาดในการเลือกใช้วิธีเผยแผ่แบบต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมและเกิดศรัทธาปสาทะสำหรับผู้ฟัง จึงยอมปฏิบัติตามได้

๗) โน จัญจฺวาน นโยชะเย ไม่ชักนำผู้ฟังให้เดินผิดทางไปจากพุทธคำรัส แต่ต้องรู้จักชักจูงแนะนำไปในทางที่ถูกต้อง^{๑๑}

แสง จันทร์งาม ได้กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้สอนไว้ ดังนี้

- ๑) มีความกรุณาเป็นพื้นฐานของจิต
- ๒) ไม่ถือตัวหยิ่งโส
- ๓) มีความอดทน ใจเย็น
- ๔) มีความยุติธรรม ไม่เห็นแก่หน้า
- ๕) มีความรอบคอบ
- ๖) มีความประพฤตินำเคารพบูชา
- ๗) รู้จักภูมิสติปัญญาของผู้ฟัง^{๑๒}

๒) หลักทั่วไปในการสอน

การอธิบายธรรมมีหลักสำคัญ ๖ ประการ คือ

๒.๑) อัตถะ คือ อธิบายความของธรรมข้อนั้น ๆ ว่ามีความหมายอย่างไร แยกอธิบายออกได้เป็น ๒ อย่าง คือ

๒.๑.๑) โดยอรรถ คือ ความหมายที่เป็นจุดประสงค์หรือความหมายที่แท้จริง

๒.๑.๒) โดยพยัญชนะ คือ ความหมายของพยัญชนะตามหลักบาลีไวยากรณ์

อีกนัยหนึ่ง อัตถะ คือ อธิบายความหมายของธรรมข้อนั้น ๆ ว่ามีความหมายอย่างไร แยกอธิบายออกได้เป็น ๒ อย่าง คือ ทางคติโลก (ความหมายของชาวโลก) และทางคติธรรม (ความหมายทางศาสนา)

๒.๒) ประเภท คือ ธรรมข้อนั้น ๆ แยกประเภทออกไปได้อย่างไรหรือไม่ และแยกประเภทออกไปได้เท่าไร คือ อะไรบ้าง

๒.๓) เหตุ คือ ธรรมข้อนั้น ๆ มีอะไรเป็นมูลเหตุทำให้เกิดขึ้น หรือ เป็นธรรมมีอะไรเป็น “ปทัฏฐาน” คือ เป็นเหตุทำให้เกิดขึ้น

^{๑๑}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, อ้างแล้ว, หน้า ๒๗.

^{๑๒}แสง จันทร์งาม, วิธีสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร : กมลการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๒๖), หน้า ๒๔.

๒.๔) ผล คือ ธรรมข้อนั้น มีผลเป็นอย่างไร แก่บุคคลผู้ปฏิบัติตามและแก่บุคคลผู้ปราศจากธรรมข้อนั้น ๆ กล่าวคือ มีอานิสงส์ หรือ มีโทษแก่บุคคลผู้ปฏิบัติอย่างไร

๒.๕) อุปมา คือ ธรรมข้อนั้น ๆ มีข้ออุปมาเหมือนอะไร เพื่อช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจธรรมข้อนั้น ๆ ได้อย่างแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

๒.๖) สาธก คือ ธรรมข้อนั้น ควรยกเรื่องอะไรนำมาเล่าประกอบเป็นบุคลาธิษฐาน เพื่อช่วยให้ผู้ฟังทรงจำธรรมได้ดียิ่งขึ้น^{๓๓}

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้ให้หลักทั่วไปเกี่ยวกับการสอนไว้ ๓ หมวด คือ

๑) เกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่สอน

๑.๑) สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้วไปหาสิ่งที่รู้เห็นหรือเข้าใจยากหรือยังไม่รู้เห็นไม่เข้าใจ ตัวอย่างที่เห็นชัด คือ อริยสัจ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนจากความทุกข์ความเดือดร้อน หรือปัญหาชีวิตที่คนมองเห็นและประสบอยู่โดยทั่วไป รู้เห็นประจักษ์กันอยู่ทุกคน ต่อจากนั้นจึงสาวหาเหตุของความทุกข์ยากและแนวทางแก้ไขต่อไป

๑.๒) สอนเนื้อเรื่องที่ค่อยลุ่มลึก จากยากไปหาง่าย และมีความต่อเนื่องเป็นสายลงไปตามลำดับ เรียกว่า สอนเป็นอนุบทพิภพ เช่น ไตรสิกขา ๓ พุทธโอวาท ๓ เป็นต้น

๑.๓) ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ฟังสอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดูได้เห็น ได้ฟังเอง อย่างที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง เช่น ทรงสอนพระนันทะที่กิดถึงคู่รักคนงาม ด้วยการพาไปชมนางฟ้า นางอัปสรเทพธิดาให้เห็นกับตา เรื่อง อาจารย์ทิสปาโมกข์ให้หมอสีวกทดสอบตัวเอง เรื่อง นามลัทธิตชาดก เป็นต้น

๑.๔) สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง คมอยู่ในเรื่อง มีจุด ไม่วอกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่อง โดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องในเนื้อหา

๑.๕) สอนมีเหตุผล ผู้ฟังสามารถตรึกตรองตามจนเห็นจริงได้ เรียกว่า สนิทานัง

๑.๖) สอนเท่าที่จำเป็น พอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้อุบัติผล ไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้ หรือสอนอวดภูมิว่าผู้สอนมีความรู้มาก เพื่อความชัดเจนของเรื่องนี้จะขอกล่าวถึงเมื่อครั้ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ในป่าประคุกใกล้เมืองโกสัมพดี ได้ทรงหยิบใบไม้ประคูกำใส่พระหัตถ์เล็กน้อยแล้วตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า ใบประคูกในพระหัตถ์กับใบป่าที่ไหนจะมากกว่ากัน ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า ใบป่ามากกว่า จึงตรัสว่าสิ่งที่พระองค์ตรัสรู้แต่มิได้ทรงสอนเหมือนใบประคูกในป่า ส่วนที่ทรงสั่งสอนนั้นน้อยเหมือนใบประคูกในพระหัตถ์ และตรัสแสดงเหตุผล

^{๓๓}พิสิฐุ เจริญสุข, คู่มือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา, อ้างแล้ว, หน้า ๖๐-๖๑.

ในการที่มีได้ทรงสอนทั้งหมดเท่าที่ตรัสรู้มาว่า เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่เป็นประโยชน์ มิใช่หลักการดำเนินชีวิตอันประเสริฐ ไม่ช่วยให้เกิดความรู้ซึ่งจะนำไปสู่จุดมุ่งหมาย คือ พระนิพพาน

๑.๗) สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรที่เขาจะเรียนรู้และเข้าใจเป็นประโยชน์ แก่ตัวเขาเอง อย่างพุทธพจน์ที่ว่า พระองค์มีเมตตาหวังประโยชน์แก่สัตว์ทั้งหลาย จึงตรัสพระวาจาตามหลัก ๖ ประการ คือ

๑.๗.๑) คำพูดที่ไม่จริง ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจ
ของผู้อื่น – ไม่ตรัส

๑.๗.๒) คำพูดที่ไม่จริง ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่พอใจ
ของผู้อื่น – ไม่ตรัส

๑.๗.๓) คำพูดที่จริง ถูกต้อง แต่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่พอใจ
ของผู้อื่น – ไม่ตรัส

๑.๗.๔) คำพูดที่จริง ถูกต้อง แต่ไม่เป็นประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่พอใจ
ของผู้อื่น – ไม่ตรัส

๑.๗.๕) คำพูดที่จริง ถูกต้อง เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่ชอบใจของผู้อื่น –
เลือกกาลตรัส

๑.๗.๖) คำพูดที่จริง ถูกต้อง เป็นประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่พอใจของผู้อื่น –
เลือกกาลตรัส

ลักษณะของพระพุทธเจ้าในเรื่องนี้ คือ ทรงเป็น กาลวาที สัจวาที ภูตวาที อิตถวาที
ธรรมวาที และวินยวาที

๒) เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

๒.๑) ต้องคำนึงถึงและสอนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น
คำนึงถึงจริต ๖ ได้แก่ ราคะจริต โทสะจริต โมหะจริต ศรัทธาจริต พุทธิจริต และวิตถลจริต และรู้ระดับ
ความสามารถของบุคคลดั่งบัว ๔ เหล่า ที่เปรียบเสมือนกับบุคคล ๔ ประเภท ดังนี้

๒.๑.๑) บุคคลผู้รู้เข้าใจได้ฉับพลัน แต่พอยกหัวข้อขึ้นแสดงเท่านั้น
เรียกว่า อุคฆฏิตัญญู เทียบกับบัวพันธุ์น้ำ แต่พอรับสัมผัสสระมีตะวันก็จะบาน ณ วันนั้น

๒.๑.๒) บุคคลผู้สามารถรู้เข้าใจได้ ต่อเมื่อท่านอธิบายความพิสดารออกไป
เรียกว่า วิปจิตัญญู เทียบกับบัวพันธุ์น้ำ จักบานต่อวันรุ่งขึ้น

๒.๑.๓) บุคคลผู้พอจะหาทางค่อยชี้แจงแนะนำใช้วิธีการชักเยื้องให้เข้าใจ
ได้ต่อ ๆ ไป เรียกว่า เนยยะ เทียบกับบัวงามได้พื้นน้ำ จักบานในวันต่อ ๆ ไป

๒.๑.๔) บุคคลผู้ยับยั้งปัญญา มีความมืดมิด ยังไม่อาจให้บรรลุคุณวิเศษได้ ในชาตินี้ เรียกว่า ปทปรมะ เทียบกับบัวจมใต้น้ำน่าจะเป็นภักษาแห่งปลาและเต่า

๒.๒) ปรับวิธีสอนพื่อนให้เหมาะกับบุคคล

๒.๓) ผู้สอนต้องคำนึงถึงความพร้อม ความสุกงอม หรือ ความแก่รอบ (ปรีปะกะ) แห่งอินทรีย์หรือญาณของผู้เรียนแต่ละบุคคลเป็นราย ๆ ไปด้วยว่าในแต่ละคราวหรือเมื่อถึงเวลานั้น ๆ เขาควรจะได้เรียนอะไร และเรียนได้แก่ไหนเพียงไร หรือสิ่งที่ต้องการให้เขารู้ นั้น ควรให้เขาเรียนได้ หรือยัง เรื่องนี้จะเห็นได้ชัดในพุทธวิธีสอนว่า พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาปรีปะกะของบุคคล เช่น คราวหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับหลีกเร้นอยู่ในที่สงัด ทรงดำริว่า “ธรรมเครื่องบ่มวิมุติของราहुลสุกงอม ดีแล้ว ถ้ากระไรเราพึงช่วยชักนำเธอในการกำจัดอาสวะให้ยิ่งขึ้นไปอีก” ดังนี้ ครั้นเมื่อเสด็จไป บิณฑบาต เสวยเสร็จแล้วจึงตรัสชวนพระราहुลเสด็จไปพักผ่อนกลางวันในป่าอันธวันเมื่อถึงโคนไม้ แห่งหนึ่งก็ได้ประทับนั่งลงและทรงสอนธรรมด้วยวิธีสนทนา วันนั้นพระราहुลก็ได้บรรลุอรหัตผล

๒.๔) สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือทำเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจน แม่นยำ และได้ผลจริง เช่น ทรงสอนพระจูฬปันถกผู้โง่เขลาด้วยการให้นำผ้าขาวไปลูบคลำ

๒.๕) การสอนดำเนินไปในรูปที่ให้ผู้รู้สึกว่าผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกัน ในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบโดยเสรี หลักนี้เป็นข้อสำคัญในวิธีการ แห่งปัญญา ซึ่งต้องการอิสรภาพในทางความคิด และโดยวิธีนี้เมื่อเข้าถึงความจริง ผู้เรียนก็จะรู้สึกว่าคุณ ได้มองเห็นความจริงด้วยตนเอง และมีความชัดเจนมั่นใจ เป็นหลักที่พระพุทธเจ้าทรงใช้เป็นประจำ และมักมาในรูปของการถามตอบ ซึ่งอาจแยกลักษณะการสอนแบบนี้ ดังนี้

๒.๕.๑) ล่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ซึ่งล่อคิดให้แก่ พวกเขา ส่งเสริมให้เขาคิด และให้ผู้เรียนเป็นผู้วินิจฉัยความรู้ที่ตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้นำซึ่งช่องทาง เข้าสู่ความรู้ ในการนี้ ผู้สอนมักกลายเป็นผู้ถามปัญหาแทนที่จะเป็นผู้ตอบ

๒.๕.๒) มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบอย่างเสรี แต่มุ่งหาความรู้ ไม่ใช่มุ่งแสดงภูมิหรือข่มกัน

๒.๖) เอาใจใส่เป็นรายบุคคลที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษตามสมควร แก่กาลเทศะและเหตุการณ์ เช่น ชาวนาคนหนึ่งตั้งใจไว้แต่กลางคืนว่าจะไปฟังพระธรรมเทศนา บังเอิญว้าวาย ไปตามได้แล้วรีบมา แต่กว่าจะได้ก็ช้ามาก คิดว่ามาทันฟังพระธรรมเทศนาช่วงใกล้จบ เพียงเล็กน้อยก็ยังดี ไปถึงวัดปรากฏว่า พระพุทธเจ้ายังทรงประทับรออยู่หนึ่ง ๆ ยังไม่เริ่มแสดง ยิ่งกว่านั้นยังให้จัดอาหารให้เขารับประทานจนอิ่มสบายแล้วจึงทรงเริ่มแสดงธรรมหรือเรื่อง เด็กหญิงชาวบ้านลูกช่างทุกคนหนึ่งอยากฟังธรรม แต่มีงานม้วนกรอผ้าแรงอยู่ เมื่อทำเสร็จจึงเดิน จากบ้านเอาม้วนผ้าไปส่งบิดาที่โรงทอ ผ่านโรงธรรมก็แวะเหนื่อยหนึ่ง นั่งอยู่แถวหลังสุดของที่ประชุม

พระพุทธเจ้าก็ยังทรงใส่พระทัยตรัสให้เข้าไปนั่งใกล้ ๆ ทักทายปราศรัยและตรัสสนทนาโดยให้เธอ
ตอบปัญหาในที่ประชุมและทรงแสดงธรรมให้เด็กหญิงคนนั้นได้รับประโยชน์จากการมาฟังธรรม

๒.๑) ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อยโอกาส หรือที่มีปัญหา

๓) เกี่ยวกับการสอน

๓.๑) ในการสอนนั้น การเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญมากอย่างหนึ่ง การเริ่มต้น
การสอนที่ดีมีส่วนช่วยให้การสอนสำเร็จผลดีเป็นอย่างมาก อย่างน้อยก็เป็นเครื่องดึงความสนใจ
และนำเข้าสู่เนื้อหาได้ พระพุทธเจ้าทรงมีวิธีเริ่มต้นที่น่าสนใจมาก โดยปกติพระองค์จะไม่ทรงเริ่มสอน
ด้วยการเข้าสู่เนื้อหาธรรมที่เคี้ยว แต่จะทรงเริ่มสนทนากับผู้ทรงพบหรือผู้มาเฝ้าด้วยเรื่องที่เขา
เข้าใจดี หรือ สนใจอยู่ เช่น เมื่อทรงสนทนากับควาญช้าง ก็ทรงเริ่มสนทนาด้วยเรื่องวิธีฝึกช้าง
พบชวานาก็ทรงจับจุดสนใจ หรือเหมือนสะกิดให้สะดุ้ง เป็นการปลุกเร้าความสนใจ เช่น เมื่อเทศน์
โปรดชฎิลผู้บูชาไฟ ทรงเริ่มต้นด้วยคำว่า “อะไร ๆ ร้อนลุกเป็นไฟหมดแล้ว” ต่อจากนั้น จึงถามและ
อธิบายต่อไปว่าอะไรร้อน อะไรลุกเป็นไฟ นำเข้าสู่ธรรม บางทีก็ใช้เรื่องที่เขาสนใจหรือที่เขา
รู้นั่นเอง เป็นข้อสนทนาไปโดยตลอด แต่แทรกความหมายทางธรรมเข้าไว้ให้

๓.๒) สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลินไม่ให้เกิดเครียด
ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียน ให้เขามีความภูมิใจในตัวเอง

๓.๓) สอนมุ่งเนื้อหา มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ
ไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่มุ่งยกตน ไม่มุ่งเสียดสีใคร

๓.๔) สอนโดยเคารพ คือ ตั้งใจสอน ทำจริง ด้วยรู้สึกว่าเป็นสิ่งมีคุณค่ามองเห็น
ความสำคัญของผู้เรียน และงานสอนนั้นไม่ใช่สักแต่ว่าทำ โดยเห็นว่าผู้เรียน ینگเลลาหรือเป็นคนชั้นต่ำ

๓.๕) ใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล ไม่หยาบคาย ชวนให้สบายใจ สละสลวย เข้าใจง่าย
ดังพระพุทธพจน์ที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนภิกษุผู้แสดงธรรม หรือที่เรียกว่า องค์แห่งธรรมกถึกไว้ว่า

๑) เราจักกล่าวซึ่งแจ่มไปตามลำดับ

๒) เราจักกล่าวซึ่งแจ่มยกเหตุผลมาแสดงให้เข้าใจ

๓) เราจักแสดงด้วยอาศัยความเมตตา

๔) เราจัก ไม่แสดงด้วยเห็นแก่อาภิส

๕) เราจักแสดงไปโดยไม่กระทบตนเองและผู้อื่น^{๓๔}

^{๓๔}พระพุทธเวที (ประยูรค์ ปยุตโต), เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร :
ธรรมสภา, ๒๕๓๒), หน้า ๓๑-๔๒.

๓) ถีลาการสอน

การสอนของพระพุทธเจ้า แต่ละครั้งมีคุณลักษณะซึ่งเรียกได้ว่าเป็นวิธีการอธิบายธรรมตามแบบพุทธวิธี ๔ ประการ คือ

๓.๑) สันทัสสนา คือ การชี้แจงแสดงเหตุผล แสดงบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ผลได้ผลเสียของธรรมข้อนั้น ๆ อย่างแจ่มชัด ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้แจ้งเห็นจริง มีข้ออุปมา ๔ ประการ คือ

๑) เหมือนเปิดของที่ปิด

๒) เหมือนหงายของที่คว่ำ

๓) เหมือนบอกทางแก่คนหลงทาง

๔) เหมือนตามประทีปไว้ในที่มืด เพื่อให้คนตาดีมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้

๓.๒) สมาทปนา คือ การชี้แจงแสดงเหตุผล แสดงบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ผลได้ผลเสียของธรรมข้อนั้น ๆ ให้ผู้ฟังยอมรับนับถือและยึดถือเป็นหลักประพฤติปฏิบัติ เป็นคุณธรรมประจำใจ เป็นหลักจำและหลักใจ เป็นอุคมคติ เป็นมโนคติของตน ในการดำเนินชีวิตตลอดไป

๓.๓) สมุตเตชนา คือ การชี้แจงแสดงเหตุผล แสดงบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ผลได้ผลเสียของธรรมข้อนั้น ๆ ให้ผู้ฟังเกิดความองอาจกล้าหาญ ในการละเว้นความชั่ว มุ่งทำความดี แบบมอภกายถวายุชีวิต

๓.๔) สัมปหังสนา คือ การชี้แจงแสดงเหตุผล แสดงบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ผลได้ผลเสียของธรรมข้อนั้น ๆ ให้ผู้ฟังเกิดความร่าเริง บันเทิงใจ เกิดความเข้มแข็ง เบิกบานใจ ไม่ว่างเหงาหาวนอน ฟังไม่เบื่อ และเปี่ยมด้วยความหวัง^{๓๔}

๔) วิธีสอนแบบต่าง ๆ

พระพุทธเจ้า ได้ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ไว้เป็นหลักหรือเป็นแนวทางแห่งการสอนและการเผยแผ่ไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑) อุคมการณัม ได้แก่ การอดทนอดกลั้น ไม่เบียดเบียนคนอื่น สูงสุด คือ พระนิพพาน

๒) หลักการ ได้แก่ ไม่ทำชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้ผ่องใส

๓) วิธีการ ได้แก่ ไม่ว่าร้ายคนอื่น ไม่ทำร้ายคนอื่น สำรวมในพระปาติโมกข์ รู้จักประมาณในการบริโภค มีที่นอนที่นั่งอันเจียมสังัด ประกอบความเพียรทางจิต

นอกจากนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสามพระยา ได้ค้นคว้าวิธีการสอนศีลธรรมแก่ประชาชนโดยเน้นวิธีการภาคปฏิบัติไว้เป็นหลัก ๗ ประการ ดังนี้

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒-๔๓.

๑) อุปนิสินนกา คือ การสนทนาปราศรัยกับบุคคลผู้ไปมาหาสู่หรือการต้อนรับแขกผู้มาเยือน การพูดคุยกัน โดยสอดแทรกธรรมเข้าไปในการสนทนานั้น ตามสมควรแก่เหตุการณ์ กาลเทศะและบุคคลผู้ฟัง โดยไม่มีการเตรียมตัวมาก่อน นิยมพูดกันว่า “การเทศน์ธรรมาสน์เดี่ยว”

๒) ธรรมีกา คือ การสอนศีลธรรมแก่ประชาชนอย่างเป็นกิจจะลักษณะ เป็นเรื่องเป็นราว มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ได้แก่ การแสดงปาฐกถา การบรรยายธรรม เป็นต้น

๓) โอวาทกา คือ การสอนศีลธรรมแก่ประชาชน แบบคำแนะนำ คำตักเตือน คำสอน โดยเฉพาะเจาะจงลงไปเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสังวรระวัง ไม่ทำความชั่ว ให้ละความชั่ว ให้ทำความดี และรักษาความดีไว้

๔) อนุสาสนีกา คือ การสอนศีลธรรมแก่ประชาชน แบบสอนบ่อย ๆ นิยมพูดกันว่า “พราสอน” เพื่อให้เกิดความจำได้ เกิดความชินหูจนเกิดความ “คล่องปาก ขึ้นใจ” เรื่องที่สอนนั้นก็อยู่ในประเภทคำแนะนำ คำแนะนำ คำตักเตือน และคำกล่าวสอนนั่นเอง ถ้ากล่าวสอนเป็นประจำจัดเป็น “โอวาทกา” ถ้ากล่าวสอนเป็นประจำและกระทำบ่อย ๆ จัดเป็น “อนุสาสนีกา”

๕) ธรรมสากัจฉากา คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การสนทนากัน เพื่อแสวงหาความถูกต้อง หรือเพื่อปรับความเข้าใจกันและกัน นิยมเรียกว่า “การสนทนาธรรม” โดยผลัดกันพูดผลัดกันฟัง

๖) ปุจฉาวิสัชนากา คือ การสอนศีลธรรมแก่ประชาชนแบบการถามและการตอบในเรื่องที่จะสอนนั้น เพื่อทดสอบถึงความรู้เดิมของผู้รับสอนว่า มีอยู่แค่ไหนเพียงไร เพื่อเป็นการกระตุ้นเร้าใจให้ผู้ฟังเกิดความตื่นตัวอยู่เสมอ และเพื่อทดสอบความจำและความเข้าใจในเรื่องที่สอนนั้นว่า ผู้ฟังมีแค่ไหนเพียงไร โดยมีวิธีการ ๓ วิธี คือ

๖.๑) ถามเพื่อให้อตอบ

๖.๒) ถามเองตอบเอง

๖.๓) ให้ถามเพื่อตอบ^{๓๖}

ในการถามตอบปัญหานี้ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พิจารณาคุณลักษณะของปัญหา และวิธีการตอบปัญหาไว้ ๔ ประการ คือ

๑) เอกังสพยากรณียปัญหา ปัญหาที่ควรตอบโดยตรง

๒) ปฏิปุจฉาพยากรณียปัญหา ปัญหาที่ควรย้อนถามก่อนแล้วจึงตอบ

^{๓๖}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, อ่างแก้ว, หน้า ๕๕.

๓) วิจัยขงพยกรณียปัญหา ปัญหาที่ควรจะต้องแยกแยะตอบ

๔) รูปนียปัญหา ปัญหาที่ไม่ควรตอบ^{๓๓}

๗) ธรรมเทศนาภคาคือ การแสดงธรรม ชี้แจงแสดงหลักธรรม หลักสัมาปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ฟังรู้แจ้งเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น เป็นการชี้แนะให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาปสาทะในธรรมปฏิบัติ ยอมรับเป็น “หลักจำ” และเป็น “หลักใจ” ยึดถือเป็นอุดมคติในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข พ้นจากความอยู่ร้อนนอนทุกข์

วิธีการบรรยายธรรมอบรมแบบปลุกฝัง มี ๔ วิธี คือ

๑) ควรใช้วิธีธรรมสากัจฉาคือ การพูดไปถามไป ในระหว่างการบรรยายธรรมนั้น

๒) จังหวะที่พูด พอเหมาะแก่วัยของผู้ฟัง ไม่เร็วเกินไป และไม่ช้าเกินไป

๓) เสียงที่พูด นุ่มนวลชวนฟัง ไม่ดังเกินไป และไม่ค่อยเกินไป

๔) ควรใช้คำพูดว่า “ควรทำ ควรพูด ควรคิด” หลีกเว้นคำพูดว่า “จงทำ จงพูด จงคิด” เป็นต้น เพราะธรรมทุกข้อเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นเรื่องของความสมัครใจ ประพฤติด้วยตนเอง เป็นเรื่องของผู้มีจิตศรัทธาปสาทะ ไม่ใช่เรื่องของระเบียบวินัยอันเป็นเรื่องข้อบังคับให้ปฏิบัติตาม^{๓๔}

๕) กลวิธีและอุบายประกอบการสอนของพระพุทธเจ้า

๕.๑) การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ ช่วยให้เข้าใจความได้ง่ายและชัดเจน ช่วยให้จำแม่นยำ เห็นจริง และเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนมีรสชาติยิ่งขึ้น เช่น เมื่อจะอธิบายให้เห็นว่า คนมีความปรารถนาดี อยากช่วยทำประโยชน์ แต่หากขาดปัญญา อาจกลับทำลายประโยชน์ให้เสียก็ได้ ก็ทรงเล่านิทานชาดกเรื่อง ลิงเฝ้าสวนหรือคนขายเหล้า เป็นต้น พระพุทธเจ้าทรงใช้อุทาหรณ์และนิทานประกอบการสอนมากมายเพียงใด จะเห็นได้จากการที่ในคัมภีร์ต่าง ๆ มีอุทาหรณ์และนิทานปรากฏอยู่ทั่วไป เฉพาะคัมภีร์ชาดกอย่างเดียว ก็มีนิทานชาดกถึง ๕๔๗ เรื่อง

๕.๒) การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา ช่วยทำให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยากปรากฏความหมายเด่นชัดออกมาและเข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะการอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมเปรียบให้เห็นชัดด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือแม้เปรียบเรื่องที่เป็นรูปธรรมด้วยข้ออุปมาแบบรูปธรรมก็ช่วยให้ความหนักแน่นยิ่งขึ้น

การใช้อุปมานี้ น่าจะเป็นกลวิธีประกอบการสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้มากที่สุด มากกว่ากลวิธีอื่นใด

^{๓๓}ที่.ปา. ๑๑/๓๑๒/๒๐๔.

^{๓๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธวิธีในการสอน, อ่างแก้ว, หน้า ๖๐.

๕.๓) การใช้อุปกรณ์การสอน ในสมัยพุทธกาล ย่อมไม่มีอุปกรณ์การสอนชนิดต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นไว้เพื่อการสอน โดยเฉพาะเหมือนสมัยปัจจุบัน เพราะยัง ไม่มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ หากจะใช้อุปกรณ์บ้าง ก็คงต้องอาศัยวัสดุสิ่งของที่มีในธรรมชาติหรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ผู้คนใช้กันอยู่

๕.๔) การสาธิตให้ดูหรือการทำให้เป็นตัวอย่าง วิธีสอนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในทางจริยธรรม คือ การทำให้เป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอน เข้าทำนองการสาธิตให้ดู แต่ที่พระพุทธเจ้าทรงกระทำนั้นเป็นไปในลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี การสอนโดยทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ก็คือพระจริยาวัตรอันดีงามที่เป็นอยู่โดยปกตินั่นเอง

๕.๕) การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ เป็นเรื่องของความสามารถ ในการใช้ภาษาผสมกับปฏิภาณ อย่างเช่น พระองค์ทรงยอมรับคำปริภาษต่าง ๆ ของผู้มาเฝ้าและทรง แปลความหมายให้เป็นเรื่องที่ดีงาม เช่น กรณีของเวรัญชรพราหมณ์ และสีหเสนาบดีผู้รับแผนมาจาก นิครนถ์นาฏบุตร เป็นต้น

๕.๖) อุบายการเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล นับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการ ประกาศธรรมของพระพุทธเจ้า ตั้งแต่ระยะเริ่มแรกประดิษฐานพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงดำเนินพุทธกิจด้วยพระพุทโธบายที่ได้ผลดียิ่ง

๕.๗) การรู้จักจังหวะและโอกาส ผู้สอนต้องรู้จักใช้จังหวะและโอกาสให้เป็น ประโยชน์ เมื่อยังไม่ถึงจังหวะ ไม่เป็น โอกาส เช่น ผู้เรียนยังไม่พร้อม อินทรีย์หรือญาณยังไม่สุกงอม (ปริพาเก) ก็ต้องมีความอดทน ไม่ชิงหักหาญหรือตั้งคั้นทำ แต่ก็ต้องตื่นตัวอยู่เสมอ เมื่อถึงจังหวะ หรือเป็นโอกาสก็ต้องมีความลับไวที่จะจับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ไม่ปล่อยให้ผ่านเลยไปเสียเปล่า แม้ในการเผยแผ่พุทธธรรมแก่คนส่วนใหญ่ พระพุทธเจ้าก็ทรงปฏิบัติตามจังหวะและโอกาสด้วย เช่น ในระยะแรกประกาศพระศาสนาในวันมาฆบูชาเมื่อหลังตรัสรู้ได้ ๓ เดือน เมื่อประทับอยู่ ณ เวฬุวัน มหาวิหาร พระสงฆ์สาวกมาชุมนุมพร้อมกัน ณ ที่นั้น จึงเป็น โอกาสเหมาะพระพุทธเจ้าก็ทรงแสดง โอวาทปาติโมกข์ สำหรับเป็นหลักยึดถือร่วมกันของพระสงฆ์ ที่จะแยกย้ายกันไปบำเพ็ญศาสนกิจ และเมื่อคราวนิครนถ์นาฏบุตรสิ้นชีวิต เกิดความแตกแยกในหมู่ชนนิครนถ์ พระสารีบุตรถือเหตุการณ์นั้น เป็นตัวอย่าง ชี้ให้ภิกษุสงฆ์เห็นความสำคัญในการรื้อกรองพระธรรมวินัยชักชวนพระสงฆ์ให้พร้อม ใจกันทำสังคายนาและได้ทำสังคายนาโดยแสดงไว้ในสังคิติสูตร

๕.๘) ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ ถ้าผู้สอนสอนอย่างไม่มีอึดตาย คัดค้านหา มานะทิวเสีย ก็จะมุ่งไปยังผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญสุดแต่จะใช้กลวิธีใดให้การ สอน ได้ผลดีที่สุดก็จะทำในทางนั้น ไม่กลัวว่าจะเสียเกียรติ ไม่กลัวจะถูกรู้สึกว่าแพ้ บางคราวก็ต้องยอมให้ ผู้เรียนรู้สึกตัวว่าเขาเก่ง บางคราวสมควรข่มก็ข่ม บางคราวสมควร โอนอ่อนผ่อนตามก็ยอมตาม สมควรขัดก็ขัด สมควรคล้อยตามก็คล้อยตาม สมควรปลอบก็ปลอบ

๕.๘) การลงโทษและการให้รางวัล มีคำสรรเสริญพระพุทธคุณที่ยกมาแสดงข้างต้นแล้วว่า “พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงฝึกอบรมชุมชนได้ดีถึงเพียงนี้ โดยไม่ต้องใช้อาชญา” แสดงว่าการใช้อำนาจลงโทษ ไม่ใช่วิธีการฝึกคนของพระพุทธเจ้า

๕.๑๐) กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นต่างครั้งต่างคราวย่อมมีลักษณะแตกต่างกันไป ไม่มีที่ สุด การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าย่อมต้องอาศัยปฏิภาณคือความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และเทคนิควิธีการต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมเป็นเรื่องเฉพาะครั้งคราวไป โดยกลวิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของพระพุทธเจ้านี้ มีตัวอย่างที่สำคัญ ๆ ปรากฏอยู่ในธัมมชานีสสูตร อักโกสกสูตร สุนทรภิกขุสูตร อุทยสูตร และกลีสสูตร เป็นต้น^{๑๗}

๒.๓. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอนุศาสนาจารย์

๒.๓.๑ ความเป็นมาของอนุศาสนาจารย์

อนุศาสนาจารย์นั้น มีจุดเริ่มต้นที่ตำแหน่งอนุศาสนาจารย์สำหรับกองทหาร ปรากฏว่าตำแหน่งนี้ได้เคยมีมาคราวหนึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๕ แต่ว่ามีเพียงเป็นตัวบุคคลไม่ได้แต่งตั้งขึ้นเป็นคณะเช่น กอง หรือ แผนก และไม่ได้บัญญัติเรียกว่า อนุศาสนาจารย์ อย่างเดี๋ยวนี้คงเรียกตามภาษาอังกฤษว่า แชปเปลิน หรือ แชปเปลน (Chaplain) นั่นเอง ตามนิยมในยุคนั้น ครั้นแล้วก็เลิกไปไม่ได้มีติดต่อเป็นเชื้อสายถึงภายหลัง ตำแหน่งอนุศาสนาจารย์ที่เคยมีมาแต่ก่อนจึงขาดตอนอยู่เพียงนั้น

ในปีพุทธศักราช ๒๔๖๑ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงกลาโหมจัดส่งกองทหารอาสาไปช่วยราชสัมพันธมิตรในงานพระราชสงครามแล้ว ทรงพระราชปรารภว่า “กองทหารที่โปรดเกล้าฯ ให้ส่งไปแล้วนั้นเป็นอันได้จัดดีทุกสิ่งสรรพ แต่ยังขาดสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง คือ อนุศาสนาจารย์ที่จะเป็นผู้ปลุกใจทหารหาได้จัดส่งไปด้วยไม่” (กระแสพระราชปรารภนี้ท่านเสนาบดีกระทรวงธรรมการเชิญมาเล่าแก่เจ้าหน้าที่ผู้จะเป็นอนุศาสนาจารย์) จึงทรงเลือก อำมาตย์ตรี อยู่ อุคมศิลป์ ซึ่งในเวลานั้นเป็นรองอำมาตย์ตรีอยู่ อุคมศิลป์ รับราชการอยู่ในกรมราชบัณฑิตกระทรวงธรรมการให้เป็นอนุศาสนาจารย์ตามกองทหารออกไปยังประเทศยุโรป (ข้อความสังเขปแจ้งอยู่ในรายงานของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ)

ในปีพุทธศักราช ๒๔๖๒ อนุศาสนาจารย์ถือกำเนิดขึ้นมาอย่างมีศักดิ์ศรีและสง่างาม เพราะมีกำเนิดเป็นกองขึ้นเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๒ โดยพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ตามที่ปรากฏอยู่ในคำกราบบังคมทูลพระกรุณาของเจ้าพระยาบดินทรเดชาอนุชิตเสนาบดีกระทรวงกลาโหมที่ ๑๘/๓๐๘๐ ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม

^{๑๗} พระเทพเวที (ประยูร ญฺ ปยุตฺโต), เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า, อ่างแล้ว, หน้า ๔๘-๕๘.

พ.ศ.๒๔๖๒ และคำสั่งกระทรวงกลาโหมที่ ๕๘/๔๐๕๗ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๖๒ จึงอาจกล่าวได้ว่า “ฟ้าประทานกิจการอนุศาสนาจารย์มาให้” ซึ่งถือได้ว่ามีศักดิ์ศรีคงามมาก อนุศาสนาจารย์ท่านแรก คือ รองอำมาตย์ตรี อยู่ อุดมศิลป์ (เปรียญ ๕) ซึ่งถือเป็นปฐมแห่ง อนุศาสนาจารย์ คำว่า อนุศาสนาจารย์ จึงเป็นพระราชมติที่ทรงเริ่มบัญญัติขึ้นในราชการคราวนั้น เป็นครั้งแรก

กิจการอนุศาสนาจารย์ทหารเรื่อนั้น ถือกำเนิดโดยพระดำริของ พลเรือเอก สมเด็จพระ น้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครราชสีมา (ทูลกระหม่อมอภัยภูวงศ์) ขณะทรงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ กระทรวงทหารเรือ โดยเมื่อ ปี พ.ศ.๒๔๖๖ พระองค์ได้เสด็จเมืองสิงคโปร์และปีนัง อย่างเป็นทางการ โดยเรือหลวงพระที่นั่งจักรี ในระหว่างเดินทางค้างแรมอยู่ในเรือพระที่นั่งนั้นช่วงเวลาที่ย่าง จากราชการและภารกิจอื่น ๆ ทรงมีรับสั่งให้ นายวงส์ เขาวนะกวี (เปรียญ) ซึ่งเคยบวชเรียนและ มีความรอบรู้ทางศาสนาอย่างกว้างขวางและได้ตามเสด็จในครั้งนั้น แสดงธรรมให้แก่ผู้อยู่ในเรือ ฟังเป็นประจำ และพระองค์เองก็ประทับฟังอยู่ด้วย ทำให้ทรงคิดถึงทหารเรือขณะปฏิบัติหน้าที่อยู่ ในทะเลหลวงว่า “ในยามที่ว่างจากภารกิจประจำวัน หากไม่มีอะไรเป็นที่เพลิดเพลินหรือเป็นที่ยึด เหนี่ยวทางจิตใจแล้ว คงจะเหงาหงอยไม่น้อย เพราะมองไปทางไหนก็เห็นแต่น้ำกับฟ้า ในยาม เช่นนั้นหากจะได้ตัวผู้รู้ทางศาสนามาพูดคุยอะไรให้ฟังเป็นการเพิ่มพูนสติปัญญาหรือข้อคิด สะกิดใจก็คงจะคลายเหงาหงอยลงได้และคงจะแก้ปัญหานั้น ๆ ได้อีกมาก”

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๖๗ มีการประชุมปรึกษาข้อราชการของกระทรวงทหารเรือ คราวหนึ่ง ได้ยกเรื่องอนุศาสนาจารย์ขึ้นหารือในที่ประชุม ในที่สุดตกลงว่า “กองทัพเรือควรมีอนุศาสนาจารย์ได้” พลเรือตรี พระยาราชวังสัน เสนาธิการทหารเรือได้เสนอชื่อ นายวงส์ เขาวนะกวี เป็นอนุศาสนาจารย์ ที่ประชุมเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ ต่อมาได้มีคำสั่งให้ นายวงส์ เขาวนะกวี เข้าทดลองปฏิบัติราชการ ณ กระทรวงทหารเรือ เป็นเวลา ๑๕ วัน เมื่อครบ ๑๕ วันแล้ว จึงได้มีคำสั่งบรรจุเป็นอนุศาสนาจารย์ ทหารเรือ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๗ จึงถือว่า อนุศาสนาจารย์ทหารเรือได้ถือกำเนิดขึ้น อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๖๗ กิจการอนุศาสนาจารย์ทหารเรือ ในระยะเริ่มต้น มีฐานะเป็นเพียง “ตัวบุคคล” สังกัดกรมเสนาธิการทหารเรือ จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๔๘๖ กองทัพเรือ ได้ปรับปรุงจัดส่วนราชการในกองทัพขึ้นใหม่ และได้โอนกิจการอนุศาสนาจารย์ ซึ่งสังกัดอยู่ใน กรมเสนาธิการทหารเรือ ไปขึ้นสังกัดอยู่ในกรมยุทธศึกษาทหารเรือ พร้อมกับยกฐานะขึ้นเป็นแผนก เรียกว่า “แผนกอนุศาสนาจารย์” ตามคำสั่ง กท. ที่ ๒๑๗/๘๖ ลง ๘ ก.ย.๘๖ ข้อ ๑๑. (๔) โดยมีหน้าที่ ในการอบรมทหารทางจิตใจเพื่อให้มั่นคงอยู่ในศีลธรรมและกิจการเกี่ยวกับพิธีทางศาสนา และ ได้มีคำสั่งให้ รองอำมาตย์โท มหาวงส์ เขาวนะกวี เป็นหัวหน้าแผนก จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๔๘๖ กองทัพเรือได้ปรับปรุงส่วนราชการในกรมยุทธศึกษาทหารเรือขึ้นใหม่ ได้ยกแผนกอนุศาสนาจารย์

ขึ้นเป็นกอง เรียกว่า “กองอนุศาสนาจารย์” ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา การนำเอาหลักคำสอนทางศาสนา มาถ่ายทอดแก่คนโดยทั่วไปเพื่อประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมนั้น เป็นเรื่องยาก และละเอียดอ่อนมาก ผู้ถ่ายทอดต้องใช้ความรู้ความสามารถและความพยายามเป็นอย่างมาก ถึงแม้จะมีอุปสรรคขัดขวาง ก็ต้องพยายามขจัดให้สิ้นไปให้จงได้ จึงจะประสบผลสำเร็จ นั่นคือ ทหาร ซึ่งยึดมั่นอยู่ในความประพฤติ ปฏิบัติงามตามศีลธรรมจรรยา ควรค่าแก่เกียรติและศักดิ์ศรี ที่ได้ฉายาว่า “วีรของชาติ” ปกป้องรักษาอธิปไตยของชาติไว้อย่างมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

ผู้บังคับบัญชาอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

หัวหน้าแผนกอนุศาสนาจารย์

๑. รองอำมาตย์โท มหาวงศ์ เซาณะกะวี	๒๒ ม.ค.๒๔๖๗ – ๑ ก.พ.๒๔๘๘
๒. นาวาเอก เสงี่ยม สุทธิสานนท์	๑๔ ม.ค.๒๔๘๘ – ๑๖ ก.ค.๒๔๙๖

หัวหน้ากองอนุศาสนาจารย์

๒. นาวาเอก เสงี่ยม สุทธิสานนท์	๑๗ ก.ค.๒๔๙๖ – ๑ ม.ค.๒๕๐๒
๓. นาวาโท สวัสดิ์ พัฒน์เกิดผล	๒ ม.ค.๒๕๐๒ – ๑๔ เม.ย.๒๕๐๗
๔. นาวาเอก บำรุง จันทวานิช	๑ ก.ย.๒๕๐๗ – ๕ ต.ค.๒๕๑๘
๕. นาวาเอก นริษฐ์ หริคำรง	๕ ต.ค.๒๕๑๘ – ๓๐ ก.ย.๒๕๒๐
๖. นาวาเอก อ่อน บุญญพันธ์	๑ ต.ค.๒๕๒๐ – ๓๐ พ.ค.๒๕๒๒
๗. นาวาเอก วีระ วัฒนเนียรันตร์	๑ มิ.ย.๒๕๒๒ – ๓๐ ก.ย.๒๕๒๘
๘. นาวาเอก วุฒิ อ่อนสมกิจ	๑ ต.ค.๒๕๒๘ – ๓๐ ก.ย.๒๕๓๐

ผู้อำนวยการกองอนุศาสนาจารย์

๕. นาวาเอก (พิเศษ) สมจิต รัตนจันทร์	๑ ต.ค.๒๕๓๐ – ๓๐ ก.ย.๒๕๓๒
๑๐. นาวาเอก (พิเศษ) ธัญนพ ศิวเผือก	๑ ต.ค.๒๕๓๒ – ๓๐ ก.ย.๒๕๓๗
๑๑. นาวาเอก (พิเศษ) ปรีชา นันทากวีวัฒน์	๑ ต.ค.๒๕๓๗ – ๓๐ ก.ย.๒๕๓๙
๑๒. นาวาเอก (พิเศษ) ทองใบ พื้นม่วง *	๑ ต.ค.๒๕๓๙ – ๓๐ ก.ย.๒๕๔๒
๑๓. นาวาเอก (พิเศษ) สุรจิต สงสกุล *	๑ ต.ค.๒๕๔๒ – ๓๐ ก.ย.๒๕๔๖
๑๔. นาวาเอก (พิเศษ) ทองย้อย แสงสินชัย	๑ ต.ค.๒๕๔๖ – ๓๑ มี.ค.๒๕๔๘
๑๕. นาวาเอก (พิเศษ) สุรจิต สงสกุล *	๑ เม.ย.๒๕๔๘ – ๓๐ ก.ย.๒๕๔๘
๑๖. นาวาเอก (พิเศษ) สุนทร กลัปปิษ	๑ ต.ค.๒๕๔๘ – ๓๐ ก.ย.๒๕๔๙

๑๗. นาวาเอก (พิเศษ) สุนทร สันติรัช ๑ ต.ค.๒๕๔๕ -- ๓๐ ก.ย.๒๕๕๒
 ๑๘. นาวาเอก (พิเศษ) มนูญ จันทน์นวล ๑ ต.ค.๒๕๕๒ - ปัจจุบัน
 หมายเหตุ * ปัจจุบันเป็นนายทหารนอกราชการ ดำรงชั้นยศที่ ... พลเรือตรี

โดยสรุปแล้ว กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ทำหน้าที่และปฏิบัติภารกิจที่เป็นประโยชน์อย่างมหาศาลต่อพระพุทธศาสนาและต่อประเทศชาติ จำเป็นที่จะต้องพัฒนาบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมแก่ข้าราชการและประชาชนโดยทั่วไปจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้อยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงงานทุกด้านให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาผสมผสานกับงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา กิจกรรมพระศาสนาต่าง ๆ ก็จะได้แพร่หลายกว้างขวาง ทันยุคทันสมัยยิ่งขึ้น การอนุศาสนาจารย์ทั้ง ๓ เหล่าทัพ คือ กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ก็ต้องทำงานเชื่อมโยงกันโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่อให้ได้ประโยชน์มากที่สุดนั่นเอง

๒.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอนุศาสนาจารย์

ฉลาด บุญลอย กล่าวไว้ว่า การอนุศาสนาจารย์เป็นกำลังทางศีลธรรม (Moral Force) และเป็นงานมนุษยธรรม ที่ได้รับความคุ้มครองจากอนุสัญญาเจนีวา มีบทบาทสำคัญส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์รัฐธรรมาภิบาล (National Power) ในด้านขุมกำลังทางจิตใจ คือ ศาสนาและศีลธรรม (Religion and Moral) ความเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ (Trustworthiness) ตลอดจนความมั่นคงทางคตินิยมของประชาชน (Ideological Security Population) คือ

- ๑) เป็นบทบาทของหลักการทางศีลธรรมและวัฒนธรรม ที่พัฒนาในประเทศไทย ซึ่งมีพระพุทธศาสนาเป็นหลัก เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย
- ๒) เป็นศีลธรรมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวิชาชีพทหาร เหมาะสมกับทหารไทย
- ๓) เป็นทัศนคติที่มีผลดีต่อพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน
- ๔) เป็นหลักความประพฤติที่จำเป็นต้องมีไว้เพื่อพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ และการยอมเสียสละตนเองโดยสมัครใจ ด้วยการประพฤติตนเป็นคนดี^{๑๐}

^{๑๐} วิเชียร ปรารบพาล, “การศึกษามหาวิทยาลัยอนุศาสนาจารย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีอนุศาสนาจารย์ทหารอากาศไทย”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๐, หน้า ๓๗.

โยนิศ ประพัฒน์ทอง กล่าวไว้ว่า บทบาทของอนุศาสนาจารย์มี ๒ ประการ คือ

๑) บทบาทที่แท้จริงของอนุศาสนาจารย์เองขณะนี้ คือ การทำหน้าที่เป็นผู้อบรมศีลธรรมให้แก่ทหารทั้งหมด ด้วยการบรรยายในลักษณะของนามธรรม ขณะเดียวกันการเป็นที่ปรึกษาผู้บังคับหน่วยทุกระดับชั้นมักจะไม่มีภาระงานใดมาก เนื่องจากเป็นเรื่องของงานธรรมดาเกี่ยวกับความรู้และความประพฤติของคนในสังคม ปัจจุบันคนจึงอยู่แบบตัวใครตัวมัน ละเลยการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ลดการคบค้าสมาคมกัน ต่างคนต่างเก่ง พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เคยได้รับการไว้วางใจให้เป็นฝ่ายจัดการ ก็มีผู้เข้ามาก้าวก่ายจัดทำเอง ความสำคัญของอนุศาสนาจารย์จึงลดลงภารกิจที่ไปให้ความอบอุ่นใจแก่ทหารและครอบครัวทหารก็ลดลง เพราะแต่ละครอบครัวมีภารกิจอื่นที่จะต้องปฏิบัติ

สำหรับผู้บังคับหน่วย เห็นว่าบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติจริงนั้นควรมีความแม่นยำในพิธีกรรม มีหลักธรรมที่พอจะอบรมคนอื่นได้ ยุทธวิธีการอบรมที่นำมาใช้ควรเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม ความใกล้ชิดกับกำลังพลผู้น้อยก็ห่างเหินมาก ความสัมพันธ์กับคนระดับหัวหน้าหน่วยก็มีช่องว่างของชั้นยศ ดังนั้น บทบาทที่เป็นจริงของอนุศาสนาจารย์จึงมีคุณค่าและความสำคัญลดน้อยลงไปทุกขณะ

๒) บทบาทที่คาดหวัง อนุศาสนาจารย์คาดหวังว่าในอนาคตนั้น หวังว่าอนุศาสนาจารย์จะสามารถเข้าไปนั่งในหัวใจของคน โดยอาศัยหลักธรรมที่มีความชัดเจนเป็นเครื่องมือ รวมทั้งจะมีส่วนใช้ความรู้เรื่อง ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาใช้ในการแก้ปัญหาสังคมของกองทัพได้

สำหรับผู้บังคับบัญชาหน่วยเห็นว่าบทบาทที่คาดหวังว่า อนาคตอนุศาสนาจารย์คงจะมีส่วนใช้หลักธรรมอบรมทหารใหม่ อันเป็นกำลังพลของกองทัพให้ได้รับการขัดเกลาเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงาน นอกจากนั้นการเข้าไปอบรมสั่งสอนทหารใหม่ที่ฝึกหนักเป็นการปลอบขวัญและให้กำลังใจแก่ทหารใหม่ที่คิดถึงบ้าน การสอนหนังสือให้แก่ผู้ไม่รู้ให้รู้มากยิ่งขึ้น จึงเป็นบทบาทที่ฝ่ายคุมกำลังพลอยากจะทำให้มีส่วนเข้าไปพัฒนาตัวบุคคลให้มาเข้ากับระบบของกองทัพ^{๔๑}

แย้ม ประพัฒน์ทอง อดีตอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ มีแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของอนุศาสนาจารย์ว่า อนุศาสนาจารย์ซึ่งเป็นผู้ให้ความรู้นี้จะต้องเข้าใจในกระบวนการของการศึกษาหรือระบบการพัฒนาบุคคล โดยเฉพาะบุคคลในเครื่องแบบชายชาติทหาร การประยุกต์หลักธรรมต้องเป็นไปอย่างมีระบบและมีระเบียบแบบแผน กล่าวคือ กระบวนการจะพัฒนาบุคคลนั้นสามารถแยกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗-๓๘.

๑) ขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการพัฒนา หมายถึง ขั้นนำสู่ศึกษา คือ ขั้นก่อนจะเข้าสู่ไตรสิกขา เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ขั้นก่อนมรรค เพราะมรรคเรียกให้เต็มว่า มรรคมีองค์ ๘ นั้นก็คือไตรสิกขาที่มองในแง่เป็นวิถีชีวิตนั่นเอง หมายความว่า ศึกษาคือการศึกษาศึกษา หรือฝึกฝนพัฒนามรรค คือ วิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตที่ดี

กำลังพลต้องได้รับการฝึกฝนพัฒนา ซึ่งพระพุทธเจ้าถือว่าเป็นวิธีการทำให้บุคคลเกิดมีสัมมาทิฐิ อันประกอบไปด้วยปัจจัยภายนอก (ปรโตโฆสะ) และปัจจัยภายใน (โยนิโสมนสิการ) กล่าวคือ อนุศาสนาจารย์ ซึ่งเป็นผู้รู้ของกองทัพ ถือว่าเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนทหาร จะเป็นผู้ทำให้เหล่ากำลังพลของกองทัพเกิดความเชื่อและศรัทธา

๒) ขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาบุคคล โดยใช้หลักไตรสิกขาเต็มระบบ คือ ศีล สมาธิ และปัญญา หมายความว่า อนุศาสนาจารย์ ทำให้ทรัพยากรหรือกำลังพลของกองทัพได้รับรู้ว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานนั้นเป็นทุกข์ และเหตุแห่งปัญหาต่าง ๆ มีผลมาจากสมุทัย คือ ต้นเหตุแห่งความทุกข์ ได้แก่ โภคะ โภชชะ โภชชะ จึงต้องหามรรควิธีหรือหนทางในการดับทุกข์ซึ่งในที่นี้ใช้ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา มาทำให้เกิดความสว่างไสวในการทำงาน ยากที่จะมุ่งมั่นทำงานให้บรรลุเป้าหมาย อันนำไปสู่นิโรธ คือ นิพพาน นั่นเอง^{๔๒}

พันเอก (พิเศษ) สนิ อินทร์นะระ กล่าวว่างานอนุศาสนาจารย์เป็นงานเร้นลับมองไม่ค่อยเห็น แต่เป็นงานที่มีความสำคัญ เพราะเป็นงานที่เกี่ยวกับจิตใจของคน หากสามารถฟื้นฟูจิตใจบุคคลให้พร้อมที่จะลุกขึ้นปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของตนให้บรรลุตามที่ต้องการ ได้แล้วก็นับว่าได้ทำหน้าที่สำเร็จ และเมื่อทำสำเร็จแล้ว ผลักไม่ได้ติดอยู่กับอนุศาสนาจารย์ผู้ปฏิบัติงาน แต่กลับไปติดอยู่กับผู้รับปฏิบัติ จึงเป็นงานที่เห็นผลยาก

ในการทำงาน ต้องมีบันดาลใจ หรือ อุดมการณ์ ได้แก่ ความเชื่อที่คนยึดถือ และนำเอาความเชื่อนั้นมาเป็นหลักประพฤติปฏิบัติโดยไม่มีข้อสงสัย ฉะนั้น ก่อนที่จะลงมือทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งควร จะสร้างอุดมการณ์ก่อนว่าจะยึดอะไรเป็นหลัก เช่น อนุศาสนาจารย์อาจสร้างอุดมการณ์ขึ้นว่า

- ๑) อนุศาสนาจารย์ต้องช่วยเหลือผู้อื่นทุกเมื่อ
- ๒) อนุศาสนาจารย์จะรักทุกคนเหมือนบุตรของตน
- ๓) การทำใจของคนอื่นให้สุขสบายนั้นเป็นลาภอันประเสริฐ

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ประกอบอีกมากมาย จึงขอเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ ดังนี้

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘-๓๙.

ก) ลักษณะการทำงาน

๑) การทำงานแบบลักษณะศาสตร์ คือ ประเภทคัมภีร์หรือตำรา แบบนี้ต้องอาศัยหลักเกณฑ์ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย ทฤษฎี ฯลฯ เป็นหลักปฏิบัติ

๒) การทำงานแบบลักษณะศิลป์ คือ การทำงานแบบนอกตำรา เช่น บางครั้งยึดถือตำรา หลักเกณฑ์ ทฤษฎี เป็นต้น อาจไม่ได้ผลต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ปฏิภาณไหวพริบ ประสบการณ์ และอื่น ๆ จึงจะสำเร็จ อย่างนี้เรียกว่า ทำงานแบบศิลป์ ต้องพิจารณาใช้ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ สถานที่ และบุคคล

ข) ข้อจำกัดการทำงานของไทย

- ๑) เกี่ยวกับกรณีสิ่งแวดล้อม
- ๒) เกี่ยวกับการเมือง
- ๓) เกี่ยวกับความเชื่อถือ
- ๔) เกี่ยวกับโครงสร้างของสังคม
- ๕) เกี่ยวกับความเคยชิน
- ๖) ขาดความริเริ่ม
- ๗) นโยบายไม่ชัดเจน
- ๘) การประสานงานไม่ดี
- ๙) ขาดความรู้
- ๑๐) ขาดความชำนาญ

ค) ขั้นตอนการตกลงใจ

- ๑) หาข้อเท็จจริงให้มากที่สุด
- ๒) พิจารณานโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เหตุการณ์ สภาวะแวดล้อม
- ๓) พิจารณาปัญหาว่าเพื่อวัตถุประสงค์อะไร
- ๔) หาหนทางปฏิบัติหลาย ๆ ทาง
- ๕) พิจารณาผลดีและผลเสียแล้วเปรียบเทียบปฏิบัติหนทางที่ดีที่สุดก่อน
- ๖) กำหนดวิธี ขั้นตอนปฏิบัติ
- ๗) สั่งการให้ปฏิบัติหรือลงมือปฏิบัติ^{๔๓}

^{๔๓} พันเอก บุญยัง ศรีสมพงษ์, “การศึกษายทบาทในการสอนธรรมของอนุศาสนาจารย์ กองทัพบก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๕, หน้า ๕๖-๕๘.

พันเอก (พิเศษ) เลื่อน สุนทรเสวต กล่าวไว้ว่า อนุศาสนาจารย์เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อกองทัพเป็นอย่างยิ่ง มีบทบาทด้านการบำรุงขวัญและกำลังใจเป็นสำคัญ เป็นที่ปรึกษาของผู้บังคับบัญชาในด้านการศาสนาและศีลธรรมทั้งในยามปกติและในยามสงคราม ทำการสอนอบรมบำรุงขวัญ ให้ทหารมีจิตใจเข้มแข็ง อดทน กล้าหาญ เสียสละ และปลูกฝังความรักความสามัคคี คอยปลูกปลอบทหารให้เกิดจิตสำนึกในทางที่ดี นอกจากนี้ อนุศาสนาจารย์ยังเป็นครูสอนโรงเรียนทหารของเหล่าทัพเกือบทุกหลักสูตร เช่น หลักสูตรของเหล่าต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นนายสิบชั้นนายร้อย และชั้นนายพัน อนุศาสนาจารย์ยังเป็นเจ้าหน้าที่ในด้านพิธีกรรมทางศาสนา อันเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาขวัญและกำลังใจของกำลังพลในกองทัพ

ปัจจุบัน อนุศาสนาจารย์ขาดเอกภาพในการทำงาน นโยบาย งบประมาณ และแผนการปฏิบัติงาน เพราะต่างก็ปฏิบัติตามเหล่าทัพของตน ไม่มีการประชุมสัมมนาในการทำแผนปฏิบัติงานให้ไปในแนวทางเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะไม่มีหัวหน้าสายวิทยาการคอยกำกับดูแลอนุศาสนาจารย์เป็นส่วนกลาง

ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นมั่นคง จึงควรระดมสรรพกำลังอนุศาสนาจารย์ทั้ง ๓ เหล่าทัพมาร่วมกันปฏิบัติงานช่วยเหลือกำลังพลของกองทัพไทยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ และดำรงตนอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข และมีเกียรติยศศักดิ์ศรี ด้วยการขยายโรงเรียนการศาสนาและศีลธรรม โรงเรียนอนุศาสนาจารย์ชั้นต้นและชั้นสูง ซึ่งมีอยู่ในกองทัพขณะนี้ ให้มีอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ร่วมกันนำกำลังพลทั้ง ๓ เหล่าทัพหมุนเวียนกันไปปฏิบัติธรรมที่วัด เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิต คุณธรรม มโนธรรม และจริยธรรมแก่กำลังพล ซึ่งจะทำได้ปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลแก่กองทัพไทย จึงควรจัดตั้งสำนักงานอนุศาสนาจารย์กลาโหม โดยให้เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสายวิทยาการอนุศาสนาจารย์สามเหล่าทัพ เช่นเดียวกับกรมพระธรรมนุญในปัจจุบัน^{๔๔}

พันเอก (พิเศษ) ศรีสวัสดิ์ แสนพวง อดีตผู้อำนวยการกองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก มีความคิดเห็นว่า

๑) ด้านกำลังพล

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาธีรราชเจ้า รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานกิจการอนุศาสนาจารย์ทหารไทย ตั้งแต่ ปี ๒๔๖๒ โดยการส่งอนุศาสนาจารย์ท่านแรกไปร่วมรบในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ณ ประเทศทวีปยุโรป จนถึง ปี ๒๕๔๘ เป็นเวลา ๘๖ ปี

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕.

แต่ว่ากำลังพลอนุศาสนาจารย์ยังมีน้อยมาก ในส่วนกำลังพลรบก็มีเพียงระดับกรม น่าจะมีถึงระดับกองพัน ในส่วนภูมิภาคก็น่าจะมีครบถึงระดับจังหวัดทหารบกทุกหน่วย

ด้านกำลังพลอนุศาสนาจารย์ส่วนกลางก็เป็นแค่ระดับกอง หัวหน้าสายวิทยาการก็เป็นเพียงระดับผู้อำนวยการกอง (อัตรา พันเอก (พิเศษ)) เท่านั้น น่าจะขยายอัตราให้สูงกว่านี้

๒) ด้านการศึกษา

๒.๑) สายวิทยาการอนุศาสนาจารย์ ได้มีหลักสูตรอนุศาสนาจารย์ชั้นต้นและชั้นสูงแล้วก็ตาม แต่ผู้ได้รับการศึกษาตามหลักสูตรก็มีสิทธิเพียงเพื่อเลื่อนตำแหน่งในการรับราชการให้สูงขึ้นเท่านั้น น่าจะมีสิทธิในการเข้าศึกษาหลักสูตรหลักของกองทัพบกสูงขึ้นไป ส่วนหลักสูตรอื่น ๆ เช่น หลักสูตรการขนส่งทางอากาศ และหลักสูตรจู่โจม เป็นต้น อนุศาสนาจารย์สามารถไปอบรมแข่งขัน และได้ผ่านการฝึกศึกษามาเป็นจำนวนมากแล้ว

๒.๒) ในด้านการจัดการศึกษาที่อนุศาสนาจารย์ดำเนินการอยู่ คือ

- เปิดการศึกษาหลักสูตรวิชาการศาสนา และศีลธรรมแก่หน่วยทหารในส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ที่กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก ประจำปี

- ส่งอนุศาสนาจารย์ส่วนกลาง ไปสอนวิชาการศาสนาและศีลธรรมในหลักสูตรนายสิบ นายร้อย และนายพันในโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ ในกองทัพบก ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากโรงเรียนต่าง ๆ เป็นอย่างดี

๓) ด้านการเผยแพร่ธรรม

ด้านการเผยแพร่ธรรม เท่าที่ปฏิบัติอยู่ทุกวันนี้เห็นว่าเหมาะสมดีแล้ว เพราะได้เผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงของกองทัพบกหลายแห่ง แต่อยากจะเสนอเพิ่มเติมคือถ้าทำได้ อนุศาสนาจารย์ควรจะเขียนบทความทางศีลธรรมให้สื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ด้วย นอกเหนือจากที่เผยแพร่ในวารสารของหน่วยทหาร ซึ่งอนุศาสนาจารย์มีส่วนร่วมอยู่ด้วยแล้ว และหากเป็นไปได้ก็น่าจะเผยแพร่ทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ด้วย

๔) ด้านการอบรมเยาวชน

ด้านการอบรมเยาวชน มีหน่วยทหารหลายหน่วยได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แต่ยังไม่ค่อยได้ผลไม่ดีพอ เพราะหน่วยที่เปิดยังมีน้อย ฉะนั้น เพื่อให้ศีลธรรมแพร่หลายถึงเยาวชนมากยิ่งขึ้น อนุศาสนาจารย์ควรจะได้ไปอบรมตามโรงเรียนต่าง ๆ ที่อยู่ในหน่วยหรือใกล้เคียงหน่วย ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนงานของอนุศาสนาจารย์ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น^{๔๔}

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕-๖๑.

พันเอก อัครชัย กิติธรรมภักดิ์ อนุศาสนาจารย์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า กล่าวไว้ว่า อนุศาสนาจารย์ คือ อาจารย์ผู้สอนศีลธรรมและวัฒนธรรม ตลอดถึงขนบธรรมเนียมประเพณี ทางศาสนาแก่ข้าราชการและครอบครัวในหน่วยทหาร นอกจากนั้นแล้วอนุศาสนาจารย์ยังให้ คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่ผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการ เมื่อตัวอนุศาสนาจารย์ได้รับทราบ ภารกิจเช่นนี้แล้ว อนุศาสนาจารย์ควรจะวางตัวหรือทำตัวอย่างไร

ถ้าจะว่าไปแล้ว อนุศาสนาจารย์ก็คือคนธรรมดาคนหนึ่งแหละ เพียงแต่เคยบวชเรียนมาแล้วเท่านั้น อนุศาสนาจารย์จึงควรตระหนัก และสำนึกอยู่เสมอว่าเราเป็นบุคคลที่ได้รับเกียรติจากข้าราชการ และครอบครัวทหารพอสมควร และอนุศาสนาจารย์ทำหน้าที่คล้ายกับนายแพทย์ นายแพทย์ให้การ เยียวรักษากันไข้ที่เป็น โรคทางกาย แต่อนุศาสนาจารย์ให้การเยียวรักษากันไข้ที่เป็น โรคทางใจ เมื่อเป็นเช่นนี้ อนุศาสนาจารย์ทุกคนควรมีสิ่งต่อไปนี้ คือ

- ๑) มีความรู้ดี ทั้งทางคดีโลกและคดีธรรม
- ๒) มีความสามารถดี ในการชี้แจงแถลงข้อธรรมข้อธรรม
- ๓) มีความประพฤติ กิริยามารยาทสง่างาม ในการปรากฏตัวต่อสาธารณชน
- ๔) มีความกตัญญูรู้จักบุญคุณของผู้มีอุปการคุณต่อตน
- ๕) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเยี่ยม

๖) การแต่งกายควรสะอาดและเรียบร้อยตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า
สิ่งทีอนุศาสนาจารย์ควรระมัดระวัง คือ

- ๑) อย่าเป็นคนเห็นแก่อำมิสตินจ้าง
- ๒) อย่าเป็นคน โลด ไม่แน่นอน
- ๓) อย่าอวดรู้ อวดฉลาด หรือชอบ โอ้อวดคน
- ๔) อย่านิินทว่าร้ายคนอื่น ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง
- ๕) อย่าซ้ำเติมคนที่กำลังเดินทางผิด

อนุศาสนาจารย์ ควรทำตนเป็นมิตรกับทุกคน นอกจากนี้ อนุศาสนาจารย์ควรจะฝึกฝน ตนเองเมื่อสอนคนอื่นอย่างไร ก็ควรจะสอนตัวเองอย่างนั้น อย่าพยายามพูดในสิ่งที่ตนเองทำไม่ได้ สอนเขาแล้วอย่าลืมสอนตัวเอง ถ้าอนุศาสนาจารย์ทุกคนทำได้ในสิ่งที่กล่าวมา ขอรับรองว่า อนุศาสนาจารย์ต้องมีคนเคารพและศรัทธา และอย่าลืมนื่องานของอนุศาสนาจารย์ คือ งานของ พระโพธิสัตว์ ไม่มีวันเสาร์/อาทิตย์ เราต้องพร้อมปฏิบัติได้ทุกเมื่อ^{๔๖}

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๑-๖๒.

พันเอก สนั่น อินทวงษ์ ผู้อำนวยการกองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก กล่าวไว้ว่า งานอนุศาสนาจารย์ คือ การอบรมศีลธรรมแก่กำลังพลทุกระดับชั้น คือ ชั้นนายทหาร นายสิบ ลูกจ้าง และพลทหาร ปัจจุบันจะทำในลักษณะ ดังนี้

๑) การอบรมศีลธรรมประจำเดือน เป็นการปฏิบัติตามคำสั่งกองทัพกึ่งที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบกองทัพกว่าด้วยการอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมทหาร พุทธศักราช ๒๕๐๑ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๐๑ และระเบียบกรมยุทธศึกษาทหารบก ว่าด้วยการอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมทหาร (ยามปกติ) พุทธศักราช ๒๕๐๒ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๐๒

กรรมวิธีในการอบรม แต่ละหน่วยจะออกเป็นคำสั่งปฏิบัติในแต่ละเดือน เมื่ออบรมเสร็จแล้ว รวบรวมรายงานประจำเดือนส่งให้หน่วยบังคับบัญชาของตน พร้อมกับสำเนาให้กองอนุศาสนาจารย์ เพื่อทำรายงานเสนอกองทัพกึ่งตามห้วงเวลาที่กำหนด

สำหรับหัวข้อธรรมที่ใช้อบรมประจำเดือน กองอนุศาสนาจารย์จะกำหนดเป็นแผนประจำปี และจัดผู้ทำแนวบรรยายธรรมตามหัวข้อเรื่องนั้น ๆ ส่งให้กองอนุศาสนาจารย์ประจำหน่วยพิจารณาใช้ในกรอบอบรมด้วย

๒) การพัฒนาจิตใจกำลังพล ตามนโยบายกองทัพกึ่งในการปรับปรุงกิจการสวัสดิการ และพัฒนาจิตใจแก่ข้าราชการกองทัพกึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการชั้นผู้น้อย ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การพัฒนาคุณภาพชีวิต หมายถึง การดำเนินการใด ๆ เพื่อให้มีผลเปลี่ยนแปลงต่อสภาพการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ให้ดีขึ้นกว่าเดิมทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยมุ่งเน้นดำเนินการให้เกี่ยวข้องกับความเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในการดำรงชีพอยู่ได้ในระดับที่พอเหมาะตามสมควรแก่อัตภาพ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ และจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไป ๒ ประการ คือ การพัฒนาด้านจิตใจและจริยธรรม และการพัฒนาด้านกิจการสวัสดิการ

การพัฒนาด้านจิตใจและจริยธรรม หมายถึง การดำเนินการเพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด และค่านิยมในการดำรงชีวิตประจำวันทั้งในส่วนของตนเอง และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

๑) การพัฒนาจิตใจและจริยธรรม ควรจัดลำดับความเร่งด่วนในการพัฒนาจิตใจและจริยธรรม เป็นความจำเป็นและสำคัญลำดับแรก เพราะเมื่อจิตใจได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นแล้ว ก็จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาในเรื่องอื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จ การพัฒนาจิตใจและจริยธรรม จะกระทำได้โดยการชี้แจงทำความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์ การให้การศึกษอบรม ตลอดจน

การกระทำกิจกรรมร่วมกันเป็นวิธีการหลัก และใช้มาตรการทางวินัยเพื่อกวดขันและป้องกัน เป็นวิธีการเสริม

๒) การพัฒนาจิตใจและจริยธรรม ควรมุ่งเน้นดำเนินการเพื่อให้เกิดทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมในการดำรงชีวิตประจำวันในเรื่องต่อไปนี้

๒.๑) การรู้จักประหยัด อุดม ไม่ฟุ้งเฟ้อ และกตัญญู

๒.๒) การไม่ยุ่งเกี่ยวและมั่วสุมอบายมุข และสิ่งเสพติดทุกประเภท

๒.๓) การร่วมพิธีทางศาสนา หรืออบรมทางศีลธรรมและวัฒนธรรม

๒.๔) การกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อปลูกฝังและเสริมสร้างควมมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเสียสละ และความสามัคคี^{๔๗}

พันโท ศรีนฤมิ ผู้ฟัง อนุศาสนาจารย์กองทัพบกให้ทัศนคติไว้ว่า

๑) บทบาทในปัจจุบัน

การดำรงอยู่ของอนุศาสนาจารย์ในปัจจุบัน ได้รักษาสภาพงานในหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรม การดำเนินการจัดการศึกษาให้ความรู้ทางศาสนาเป็นระบบปฏิบัติ พิธีทางศาสนา จัดการให้มีการบรรจุอนุศาสนาจารย์ในอัตราที่กองทัพบกกำหนด เป็นงานหลัก ที่ต้องทำและพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างเข้มแข็งอย่างต่อเนื่องภายใต้กระแสของวัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลบ่า เข้ามาโดยวิธีต่าง ๆ ซึ่งทำให้ประเทศชาติเกิดความระส่ำระสายทางด้านความคิด ความเข้าใจเรื่อง ศาสนาดั้งเดิมได้ลดความสำคัญลงไปมาก เยาวชนรุ่นต่อ ๆ มามีค่านิยมตะวันตกมากขึ้นจากการ ที่เกิดกระแสโลกาภิวัตน์ดังกล่าว บทบาทของอนุศาสนาจารย์ต้องปรับเปลี่ยนไปตามสมควร แต่ก็ยังยึดมั่นอย่างแน่นเหนียวในหลักการเดิม คือ ใช้ศาสนาเป็นองค์ประกอบ ไม่ยอมให้กระแส ตะวันตกเข้ามาครอบงำชีวิต โดยง่าย บุคลากรของกองทัพบกจึงยังคงความเป็นไทย ดำเนินชีวิต อย่างถูกต้องด้วยคำสอนของพระพุทธเจ้าที่อนุศาสนาจารย์อบรมสั่งสอนตามสมควร ไม่ให้หันเหไป ในแนวทางที่ผิดมากนัก ซึ่งเราจะสามารถเปรียบเทียบได้จากสถิติการทำความคิดของทหาร กับพลเรือนว่ามีต่างกัน เมื่อนำจำนวนที่เท่ากันมาคำนวณเปอร์เซ็นต์ที่ได้ ทหารทำผิคน้อยกว่า พลเรือน ตัวเลขอยู่ที่ประมาณ ๗๐/๓๐ จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างระหว่างทหารกับพลเรือนนั้น เกิดจาก องค์ประกอบภายในที่มีการจัดการด้านการปฏิบัติที่เข้มงวดมากน้อยกว่ากัน ทหารมีระเบียบวินัยที่ เข้มแข็งกว่าพลเรือนก็เพราะหลักปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และแผนแม่บท ซึ่งกำหนดขึ้นภายใต้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีมาช้านาน โดยมีชาติ และองค์ พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจึงทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรของทหารเป็นไปด้วยความมั่นคง

^{๔๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒-๖๓.

ตามระบบ แต่ก็เป็นที่พอใจในระดับหนึ่งเท่านั้น ยังต้องพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์หรือความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ นั่นคือ คีล ๕ และนั่นก็คือหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์อีกเช่นกัน

๒) บทบาทในอนาคต

อนุศาสนาจารย์กองทัพบก เป็นหน่วยงานที่ปรากฏในสายตาของทหารว่ามีฐานะที่น่าเคารพนับถือ แต่คนทั่วไปไม่ค่อยรู้จักงานในหน้าที่ เข้าใจเพียงว่าเป็นหน้าที่ทางศาสนา เป็นพิธีกรอาราธนาศีล อาราธนาธรรม หรืออบรมทหารเท่านั้น อย่างไรก็ตาม งานอนุศาสนาจารย์เป็นงานทางนามธรรม ไม่อาจจะมองเห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนเพราะไม่มีเครื่องวัดทางวิทยาศาสตร์ไปวัดคิรีหรืออุณหภูมิจึงของทหารเมื่อรับฟังเสร็จว่าสูงหรือต่ำ ได้แต่เพียงคาดคะเนจากพฤติกรรมที่พวกเขาแสดงออกในขณะนั้น ๆ เท่านั้น ในส่วนการศึกษาและการปฏิบัติการ ทั้งหมดนี้ อนุศาสนาจารย์ต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมชัดเจน ตรวจสอบได้ตามระบบ มีการประเมินผลตามวงจรเพื่อให้งานที่ทำไม่หายไปในอากาศเหมือนเช่นที่ผ่านมา ๘๐ ปีเศษแล้วที่เราทำกันมาตามความเข้าใจเฉพาะหน่วย ไม่เป็นสากล หน่วยงานเบื้องบนไม่สามารถมีข้อมูลการทำงานนำไปประเมินคุณภาพได้ งานสอน งานอบรมจึงขาดประสิทธิภาพ ไม่ได้ผลตามที่ต้องการ^{๔๔}

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ คือ ต้องมีอุดมการณ์ในการทำงาน หรือมีหลักในการปฏิบัติ เห็นทหารเหมือนญาติให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติหน้าที่ อนุศาสนาจารย์ควรเขียนบทความทางศีลธรรม เผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ วารสารทางทหาร และต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทั้งคดีโลกและคดีธรรม มีความประพฤติดีงาม มีมนุษยสัมพันธ์ดี ส่วนการพัฒนาจริยธรรมของกำลังพล ควรเน้นที่การพัฒนาจิตใจหรือจิตภาวนา เพราะถ้าจิตใจเข้มแข็งการทำงานย่อมมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

๒.๓.๓ บทบาทการเผยแพร่ของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ มีหน้าที่อำนาจการและดำเนินการเกี่ยวกับกิจการทางศาสนา เช่น การจัดทำวารสารเผยแพร่ การอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรม การดำเนินการศาสนพิธี การเยี่ยมและปลอบขวัญทหารและสังคมจิตวิทยา รวมทั้งการกุศลต่างๆ ของกองทัพ ตลอดจนการให้คำปรึกษาและเสนอแนะผู้บังคับบัญชาในเรื่องเกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรม โดยแบ่งการบริหารงานออกเป็น ๔ แผนก คือ ๑) แผนกวิชาการ ๒) แผนกอบรมศีลธรรม ๓) แผนกศาสนพิธี และ ๔) แผนกจิตนิเทศ

^{๔๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๓-๖๕.

๑. แผนกวิชาการ

มีหน้าที่ค้นคว้าเรียบเรียง และเผยแพร่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรมและวิชาที่เกี่ยวข้อง จัดทำตำราเกี่ยวกับศีลธรรมและวัฒนธรรม รวบรวมเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกำหนดหัวข้ออบรม ศีลธรรมและให้คำแนะนำในการอบรมศีลธรรมประจำเดือน รวมทั้งวิจัยปัญหาด้านจริยธรรมและ สวัสดิภาพทางจิตใจ มีการปฏิบัติภารกิจตามคู่มือปฏิบัติงาน ดังนี้

คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกวิชาการ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

- ๑) การออกบทความทางศีลธรรมและวัฒนธรรมประจำสัปดาห์
- ๒) การส่งบทความทางศีลธรรมและวัฒนธรรมลงนิตยสาร
- ๓) การออกโทรเลขเชิญ อนุศาสนาจารย์ ประจำหน่วย ประชุมประจำเดือน
- ๔) การจัดทำโครงร่างหัวข้อเทศน์และหัวข้อบรรยายเพื่อเสนอในวันประชุม
- ๕) การจัดทำระเบียบวาระการประชุม
- ๖) การจัดทำแนวบรรยายศีลธรรมประจำเดือน
- ๗) การผลิตวารสารร่วมประคู้
- ๘) การให้พิมพ์-ส่งหนังสือประจำ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
- ๙) การรายงานผลการเขียนบทความทางศีลธรรมและวัฒนธรรม/สิ้นปีงบประมาณ
- ๑๐) การรายงานผลการเขียนแนวบรรยายศีลธรรมประจำเดือน
- ๑๑) การกำหนดลำดับผู้เขียนแนวบรรยายศีลธรรมประจำเดือน/ปีงบประมาณ
- ๑๒) การจัดทำรายงานการประชุม
- ๑๓) การส่งหัวข้อเทศน์หัวข้อบรรยายให้อนุศาสนาจารย์ประจำหน่วย
- ๑๔) การรายงานผลการประชุมให้ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ ทราบ
- ๑๕) การตอบปัญหา Webboard ของ กองอนุศาสนาจารย์ ฯ
- ๑๖) การประชุม อนุศาสนาจารย์ เหล่าทัพ
- ๑๗) การอบรมหลักสูตรวิชาการศาสนา
- ๑๘) งานอื่น ๆ เช่น เป็นพิธีกร การนิมนต์พระเทศน์ และเป็นครูช่วยสอนวิชา

จริยธรรมตามโรงเรียนหรือหลักสูตรต่าง ๆ เป็นต้น”

สรุปว่า การปฏิบัติงานของอนุศาสนาจารย์แผนกวิชาการ มีภารกิจในการปฏิบัติงาน ดังนี้

- ๑) กำหนดหัวข้ออบรมศีลธรรมประจำเดือน และผลิตแนวบรรยายในการอบรม

“นาวาโท ขจร ประดับ, “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกวิชาการ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”, ม.ป.ท., ม.ป.ป., (อัคราณา).

ศีลธรรมประจำเดือนแจกจ่ายให้อนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการบรรยาย

๒) ผลิตบทความทางศีลธรรมและวัฒนธรรมประจำสัปดาห์ แจกจ่ายหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพอเรือ สัปดาห์ละ ๑ ฉบับ

๓) ผลิตบทความประทีปธรรม ตีพิมพ์ในนิตยสารนาวิกศาสตร์

๔) ผลิตวารสาร “ร่วมประคอง” เผยแพร่วิชาการทางศาสนา แจกจ่ายหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพอเรือ ปีละ ๔ ฉบับ (วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา/เข้าพรรษา และวันออกพรรษา)

๕) จัดอนุศาสนาจารย์เป็นครูช่วยสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ของกองทัพอเรือ

๖) จัดเก็บข้อมูลรายงานผลการปฏิบัติภารกิจของ อนุศาสนาจารย์ประจำหน่วย

๗) จัดบริการให้ยืมหนังสือรวมทั้งจัดหนังสือให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ

๒. แผนกอบรมศีลธรรม

มีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการอบรมศีลธรรมและการไหว้พระสวดมนต์แก่หน่วยต่าง ๆ ในกองทัพอเรือ ตลอดจนสอนวิชาการศาสนาและศีลธรรมในกองทัพอเรือและในโรงเรียนต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ตามคู่มือปฏิบัติงานแผนกอบรมศีลธรรม ดังนี้

คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกอบรมศีลธรรม กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

๑) การอบรมศีลธรรมประจำเดือน

๒) การปฏิบัติธรรมของข้าราชการกองทัพอเรือ ณ มหาจุฬาลงกรณ

๓) การปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติ ณ วัดอรุณราชวราราม

๔) การจัดรายการวิทยุทางสถานีวิทยุเสียงจากทหารเรือ

๕) การจัดรายการวิทยุทางสถานีวิทยุเสียงจากทหารเรือ^{๕๐}

สรุปได้ว่า แผนกอบรมศีลธรรมมีหน้าที่ประสานและกำกับการเกี่ยวกับการอบรมศีลธรรมและการไหว้พระสวดมนต์ของทหาร ดำเนินการอบรมศีลธรรมแก่หน่วยต่าง ๆ ในกองทัพอเรือ ตลอดจนสอนวิชาการศาสนาและศีลธรรมในกองทัพอเรือและใน โรงเรียนต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย มีการปฏิบัติภารกิจโดยย่อ ดังนี้

๑) อบรมศีลธรรมแก่ข้าราชการทหารสังกัดกองทัพอเรือ ตามคำสั่งกองทัพอเรือ

๒) อบรมศีลธรรมแก่หน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง

๓) จัดสนทนาธรรมและตอบปัญหาธรรมออกอากาศทางสถานีวิทยุกองทัพอเรือ

๔) นิมนต์พระสงฆ์ผู้มีความรู้แสดงพระธรรมเทศนาแก่หน่วยต่าง ๆ ในกองทัพอเรือ

^{๕๐}นาวาเอก กานต์ ประทุมทอง, “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกอบรมศีลธรรม กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”, ม.ป.ท., ๒๕๕๑, (อัครสำเนา).

๓. แผนกศาสนพิธี

มีหน้าที่เสนอแนะและดำเนินการเกี่ยวกับศาสนพิธีและการกุศลทั้งในและนอก กองทัพอากาศ กำหนดอัตราและมาตรฐานควบคุมจัดหาเก็บรักษาแจกจ่ายและจำหน่ายพระพุทธรูป อนุสาวรีย์ประจำหน่วย รวมทั้งเสนอแนะในการกำหนดมาตรฐาน โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องประกอบ มีการปฏิบัติตามคู่มือปฏิบัติงาน ดังนี้

คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกศาสนพิธี กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

- ๑) พิธีทำบุญวันกองทัพไทย (๒๕ มกราคม)
- ๒) พิธีสดุดีวีรชนกองทัพเรือ (๑๗ มกราคม) ณ โรงเรียนนายเรือ
- ๓) พิธีประดับเครื่องหมายยศ/ความสามารถ หรือ พิธีมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- ๔) พิธีวันสถาปนาหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ
- ๕) พิธีอำนวยการรับราชการทหาร (ปลายเดือนกันยายน)
- ๖) พิธีประดับเครื่องหมายยศนักเรียนนายเรือ/นักศึกษาวชิราวุธทหารฯ
- ๗) พิธีบำเพ็ญกุศลวันบวช
- ๘) พิธีบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชบรมราชชนนี (๑๘ กรกฎาคม)
- ๙) พิธีพุทธมาฆะประจำปี
- ๑๐) พิธีทำบุญวันมหิดล (๒๔ กันยายน)
- ๑๑) พิธีทำบุญประจำปีวันกองทัพเรือ (๒๐ พฤศจิกายน)
- ๑๒) พิธีทอดกฐินสามัคคีกองทัพเรือ ณ วัดปากคลองมะขามเต่า อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท
- ๑๓) พิธีวางศิลาฤกษ์/เปิดอาคาร/พระอนุสาวรีย์/พระราชนุสาวรีย์/พระบรมราชานุสาวรีย์
- ๑๔) พิธีวางกระดูกงูเรือ
- ๑๕) พิธีปล่อยเรือลงน้ำ^{๕๐}

สรุปได้ว่า อนุศาสนาจารย์แผนกศาสนพิธี มีหน้าที่เสนอแนะและดำเนินการในด้าน ศาสนพิธีและการกุศลในและนอกกองทัพเรือ กำหนดอัตราและมาตรฐานควบคุมจัดหาเก็บรักษา แจกจ่ายและจำหน่ายพระพุทธรูปอนุสาวรีย์ประจำหน่วย รวมทั้งเสนอแนะในการกำหนดมาตรฐาน โต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องประกอบมีการปฏิบัติภารกิจ โดยย่อ ดังนี้

- ๑) กำกับดูแลและปฏิบัติหน้าที่เป็นวิทยากรเนื่องในงานต่าง ๆ เช่น วันคล้ายวัน สถาปนาหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ และนอกกองทัพเรือ ที่ร้องขอ

^{๕๐}นาวาโท สารี อินสอน, “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกศาสนพิธี กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ (อัตรา น.ท.)”, ม.ป.ท., ม.ป.ป., (อัคราณา).

๒) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ แก่หน่วยและกำลังพลในกองทัพเรือรวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติพิธีทางศาสนาแก่กำลังพลที่ร้องขอเป็นการส่วนตัว

๓) จัดหาพระพุทธรูปและเครื่องประกอบเก็บรักษา และดำเนินการแจกจ่ายแก่หน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ

๔. แผนกจิตนิเทศ

มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาทางใจแก่กำลังพลในกองทัพเรือ เชื่อมบำรุงขวัญทหารที่ปฏิบัติราชการสนาม ทหารที่เจ็บป่วย/ต้องขัง รวมทั้งอบรมพลเรือนผู้ต้องขังในเรือนจำนอกกองทัพเรือ เสนอแนะการแก้ปัญหาทางขวัญกำลังใจแก่ผู้บังคับบัญชาของหน่วยและสนับสนุนการปฏิบัติการทางจิตวิทยา มีการปฏิบัติการกิจตามคู่มือปฏิบัติงาน ดังนี้

คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกจิตนิเทศ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

- ๑) บริการให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตและปัญหาต่าง ๆ ทางโทรศัพท์
- ๒) รวบรวมสถิติการถาม – ตอบปัญหารายเดือน
- ๓) วางแผนและดำเนินการด้านบำรุงขวัญและกำลังใจแก่กำลังพลกองทัพเรือ
- ๔) จัดอนุศาสนาจารย์ให้ช่วยบรรยายธรรมแก่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย
- ๕) ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย^{๕๒}

สรุปได้ว่า แผนกจิตนิเทศ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาทางใจแก่กำลังพลในกองทัพเรือ เชื่อมบำรุงขวัญทหารที่ปฏิบัติราชการสนาม ทหารที่เจ็บป่วยและต้องขัง รวมทั้งอบรมพลเรือนผู้ต้องขังในเรือนจำ เสนอแนะการแก้ปัญหาทางขวัญและกำลังใจแก่ผู้บังคับบัญชาของหน่วย รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติการทางจิตวิทยา ในส่วนที่เกี่ยวข้องมีการปฏิบัติการกิจโดยย่อ ดังนี้

- ๑) ให้คำปรึกษาและตอบปัญหาแก่กำลังพลในกองทัพเรือและผู้สนใจทั่วไป
- ๒) อบรมผู้ต้องขังที่เรือนจำฐานทัพเรือกรุงเทพมหานคร
- ๓) อบรมผู้ติดยาเสพติดให้โทษที่โรงพยาบาลทหารเรือ กรุงเทพมหานคร
- ๔) อบรมผู้ต้องขังเรือนจำพลเรือน ตามคำร้องขอของพุทธสมาคม ฯ

^{๕๒}นาวาโท ประจักษ์ สุวรรณสังข์, “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกจิตนิเทศ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”, ม.ป.ท., ม.ป.ป., (อัครา).

๒.๔ สภาพพื้นที่ทำวิจัย

เรือนจำฐานทัพอากาศหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เป็นหน่วยงานราชการขึ้นตรงกับฐานทัพอากาศหีบ มีเนื้อที่ประมาณ ๑๐ ไร่ ๓ งาน ๘๘ ตารางวา ตั้งอยู่ทิศเหนือติดกับศูนย์ส่งกำลังบำรุง ฯ ซึ่งเป็นหน่วยขึ้นตรงของฐานทัพอากาศหีบอีกหน่วยหนึ่ง ทิศใต้ติดกับภูเขา ทิศตะวันออกติดกับกองเรือป้องกันฝั่งกองเรือยุทธการ และทิศตะวันตกติดกับหน่วยบัญชาการนาวิกโยธินกองทัพอากาศทั่วไปของหน่วยงานเป็นตึกคอนกรีตเสริมเหล็ก ๒ ชั้น เนื้อที่ ๑ ไร่ ๒ งานเศษ มีกำลังพลปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับพลทหารขึ้นไป จำนวนทั้งหมด ๑๔๐ นาย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพอากาศหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” นี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วิเชียร ปราบพาล ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์บทบาทอนุศาสนาจารย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีอนุศาสนาจารย์ทหารอากาศไทย” พบว่า การกำเนิดอนุศาสนาจารย์นั้นมีศักดิ์ศรีสูงมาก เพราะมีกำเนิดขึ้นโดยพระราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ ดังปรากฏรายละเอียดในคำกราบบังคมทูลพระกรุณาของจอมพลเจ้าพระยาบดินทรเดชาอนุชิตเสนาบดีกระทรวงกลาโหม ที่ ๑๕/๓๐๘๐ ลง ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ และคำสั่งกระทรวงกลาโหม ที่ ๕๘/๔๐๕๗ ลงวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๒ จึงกล่าวได้ว่าฟ้าประทานการก่อกำเนิดการอนุศาสนาจารย์ ซึ่งถือได้ว่ามีศักดิ์ศรีสูงมาก อนุศาสนาจารย์ท่านแรก คือ รองอำมาตย์ตรีอยู่ อุดมศิลป์ (พระธรรมนิเทศทวยหาญ) ซึ่งถือเป็นปฐมแห่งอนุศาสนาจารย์

ผู้ปฏิบัติหน้าที่อนุศาสนาจารย์มีความยากถึง ๒ ชั้น ชั้นแรกคือ ต้องรักษาระเบียบวินัยของราชการ ดังเช่นข้าราชการทั่วไปเป็นพื้นฐาน และชั้นที่ ๒ จะต้องรักษาวินัยของอนุศาสนาจารย์อย่างเคร่งครัดเอาจริงเอาจังยิ่งกว่าข้าราชการทั่วไป บางสิ่งบางอย่างที่ข้าราชการทั่วไปทำได้ แต่อนุศาสนาจารย์ทำไม่ได้ เช่น การดื่มสุราเมรัย การเล่นเกมพนัน การมีภรรยาหลายคน เป็นต้น ดังนั้น อนุศาสนาจารย์จึงดำรงตนอยู่ในสองบทบาท กล่าวคือ

๑) เป็นบทบาทของหลักการทางศีลธรรมและวัฒนธรรม

๒) เป็นหลักความประพฤติที่ดีที่ต้องมีไว้เพื่อพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ และการยอมเสียสละตนเองโดยสมัครใจ ด้วยการประพฤติตนเองเป็นคนดี

๓) เป็นทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน

ทัศนคติของข้าราชการที่มีต่อบทบาทของอนุศาสนาจารย์ ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญด้านการให้คำปรึกษางานพิธีกรรม และงานบรรยายธรรม เพราะมีความเชื่อถือว่าอนุศาสนาจารย์ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาได้ โดยเฉพาะด้านศาสนาและพิธีกรรม พร้อมกันนี้ข้าราชการส่วนใหญ่ก็ยังคงให้ความสำคัญต่ออนุศาสนาจารย์ว่า ในกองทัพควรมีอนุศาสนาจารย์ เพราะจะได้เป็นที่คอยให้คำปรึกษาและเป็นตัวอย่างที่ดีได้

ผลจากการศึกษา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะว่า อนุศาสนาจารย์ควรรักษาภาพพจน์ของอนุศาสนาจารย์ไว้ด้วยการอบรมตน พัฒนาดน และเตือนตนอยู่เสมอ รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกข้าราชการให้ตระหนักถึงคุณค่าศาสนา ศีลธรรมอันจะนำความสุข ความเจริญมาสู่ชีวิตให้เป็นคนมีค่า และกองอนุศาสนาจารย์ ควรปรับปรุงระบบการทำงานให้มีคุณภาพ โดยปรับระบบการทำงานให้อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการจัดกำลังให้เพียงพอและเหมาะสมกับงาน นอกจากนี้ควรจัดสัมมนาอนุศาสนาจารย์ต่างเหล่าทัพกับอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศและสัมมนาอนุศาสนาจารย์กับข้าราชการ เพื่อรับฟังความคิดเห็นแลกเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติที่เป็นหลักเกณฑ์เดียวกัน พร้อมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์อนุศาสนาจารย์อีกด้วย อีกประการหนึ่งควรผลักดัน ให้มีศาสนสถานประจำกองทัพอากาศอันจะนำไปสู่ความมั่นคงของการอนุศาสนาจารย์ เพื่อการพัฒนากองทัพอากาศอนุศาสนาจารย์ควรปรับปรุงระบบบริหารและบริการที่เป็นแนวรับให้เป็นแนวรุก และพัฒนาบุคลากรของกองอนุศาสนาจารย์ให้เป็นผู้มีคุณธรรมและเหมาะสมกับงาน พร้อมกันนี้ ผู้บังคับบัญชาทหารควรเห็นคุณค่าของพระศาสนา และสนับสนุนกิจการอนุศาสนาจารย์ด้วยความจริงใจ^{๔๐}

พันเอก บุญยัง ศรีสมพงษ์ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทในการสอนธรรมของอนุศาสนาจารย์กองทัพบก” ผลการศึกษาพบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เป็นผู้พระราชทานกำเนิดอนุศาสนาจารย์คนแรก คือ อำมาตย์ตรีพระธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่ อุดมศิลป์) โดยมีพระประสงค์จะส่งอนุศาสนาจารย์ไปปฏิบัติหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรปลุกปลอบใจทหารยามอยู่ห่างไกลบ้านเมืองในราชการสงครามร่วมกับฝ่ายพันธมิตร ณ ทวีปยุโรป ในสงครามโลก ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๖๑ เมื่ออนุศาสนาจารย์ปฏิบัติหน้าที่ราชการเสร็จตามพระราชประสงค์แล้วกลับมาสู่ประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้แต่งตั้งกองอนุศาสนาจารย์ขึ้น เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๒

^{๔๐} วิเชียร ปราบพาล, “การวิเคราะห์บทบาทอนุศาสนาจารย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีอนุศาสนาจารย์ทหารอากาศไทย”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๐, ๑๗๖ หน้า.

วิธีสอนธรรมของอนุศาสนาจารย์กองทัพบก ได้ยึดหลักการสอน ๔ แบบ คือ การอบรม ศีลธรรม การสอนเชิงวิชาการ การสนทนาธรรมและการตั้งปัญหาถาม อย่างไรก็ตามอนุศาสนาจารย์ ก็ได้ใช้หลักการสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า ๔ ส. เข้าประกอบด้วย คือ สันตัสสนา สอนแจ่มแจ้ง สมาทปนา สอนจับใจ สมุตเตชนา สอนให้กล้าหาญ และสัมปหังสนา สอนให้ร่าเริง

บทบาทของอนุศาสนาจารย์กองทัพบกในสังคมไทย โดยสรุปมี ๒ อย่าง คือ บทบาท ในหน่วยทหารกับบทบาทนอกหน่วยทหาร บทบาทของอนุศาสนาจารย์ในหน่วยทหารนั้น หน้าที่หลัก คือการสอน การอบรมศีลธรรมทหารในหน่วยทหารที่ตนประจำการอยู่ รวมทั้งการสอนวิชาการ ศาสนาและศีลธรรมในโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ ของทหาร หน้าที่รอง คือ การเป็นพิธีกรปฏิบัติพิธีกรรม ทางศาสนาให้กับหน่วยทหารและกำลังพลทุกคน การไปเยี่ยมเยียนทหารที่เจ็บป่วยที่โรงพยาบาลและ ที่บ้านการเป็นที่ปรึกษาปัญหาด้านจิตใจของทหารและครอบครัว การเป็นที่ปรึกษาข้าราชการด้านศาสนา และขวัญทหารของผู้บังคับบัญชา และการดำเนินการสอนศีลธรรมใน โรงเรียนพระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ เพื่อสอนศาสนาและศีลธรรมแก่เยาวชนลูกหลานทหารและประชาชนใกล้เคียง

ส่วนบทบาทนอกหน่วยทหารนั้น อนุศาสนาจารย์ได้ไปบรรยายหรืออภิปรายธรรม และเป็น พิธีกรปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่หน่วยทหาร รัฐวิสาหกิจ และองค์กรด้านศาสนาต่าง ๆ ตามที่เชิญมา เช่น วัด โรงเรียน กรมการศาสนา กรมราชทัณฑ์ พุทธสมาคม สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ และคณะกรรมการเอกลักษณ์แห่งชาติ^{๔๔}

พระบุญหลาย ฉาวโร (สร้างนานอก) ได้ศึกษาเรื่อง “การเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชปัญญาเมธี (สมชัย กุสลจิตโต)” พบว่า รูปแบบการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชปัญญาเมธีมีอยู่ ๕ ประเภท ได้แก่ การปาฐกถา การบรรยาย การสัมมนา การสัมภาษณ์ และการแสดงพระธรรมเทศนาส่วนการสื่อสารเพื่อ การเผยแผ่มี ๒ รูปแบบ คือ ๑) สื่อสิ่งพิมพ์เป็นช่องทางในการเผยแผ่พุทธธรรมในรูปแบบของ หนังสือ บทความ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ๒) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านรายการวิทยุ รายการ โทรทัศน์ พบว่า ก่อนที่ท่านจะออกรายการทุกครั้งมีการเตรียมข้อมูลเนื้อหาของธรรมเพื่อให้สามารถเข้าสู่ผู้ฟังได้อย่าง ชัดเจน มีการนำเสนอทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาบาลีซึ่งการนำเอาสำนวนหลักพุทธธรรมมาใช้มี ๕ ประเภท คือ พุทธศาสนสุภาษิต สุภาษิต คำคม คำกลอน และการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเผยแผ่ธรรม

ความสอดคล้องตามหลักนิเทศศาสตร์ในการเผยแผ่พุทธธรรม พบว่า ความนิยมในตัว พระราชปัญญาเมธีในฐานะผู้ส่งสารว่า ท่านมีทักษะ ทักษะคติ ความรู้ที่ดี รู้จักระบบสังคมและวัฒนธรรม

^{๔๔} พันเอก บุญยัง ศรีสมพงษ์, “การศึกษาบทบาทในการสอนธรรมของอนุศาสนาจารย์ กองทัพบก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย), ๒๕๔๕, ๘๖ หน้า.

ที่ถูกต้อง รู้จักใช้รหัสสาร คือ สื่อนำไปสู่กลุ่มผู้ฟังธรรมที่ถูกต้อง นำเสนอเนื้อหาสาระสอดคล้องเรียบร้อยตามลำดับ ส่วนปัจจัยความนิยมช่องทางสารนั้นที่ช่วยให้ท่านสื่อสารได้ประสบผลสำเร็จอาศัยช่องทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ บทความต่าง ๆ และความสอดคล้องผู้รับสารที่ได้รับความนิยม คือ การรู้จักความแตกต่างของผู้รับสาร

ปัจจัยความนิยมในการเผยแผ่พุทธธรรม พบว่า ความนิยมในตัวผู้ส่งสาร คือ พระราชปัญญาเมธี มี ๒ ประการ ได้แก่ ๑) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพ มีความเคร่งครัดพระธรรมวินัย กล่าวเสนอแนวทางเพื่อสังคม มีความบริสุทธิ์ใจต่อพระศาสนา รู้จักตอบแทนบุญคุณมารดา และเป็นคนเปิดเผย ๒) ปัจจัยด้านคุณภาพ เป็นผู้มีคุณวุฒิทางการศึกษาทั้งทางธรรมเป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค ทางโลกจบปริญญาเอก ความเป็นนักวิชาการเต็มตัวทางศาสนาและปรัชญา มีความตั้งใจทำงานเพื่อพระพุทธศาสนา และรู้จักวิธีการใช้คนทำงาน ปัจจัยที่ได้รับความนิยมด้านตัวสาร คือ ถ้ารู้จักวิธีการใช้รหัสสื่อสาร เพื่อนำเสนอเนื้อหาของสาร การจัดเรียงลำดับความสำคัญของงาน และความแตกต่างของตัวสารที่จะนำเสนอผู้ฟัง ส่วนปัจจัยความนิยมด้านช่องทางสื่อ มีการพบปะกับนักวิชาการเพื่อเสนอความคิดเห็น รู้จักสังเกตสภาพแวดล้อม ความเหมาะสมเพื่อที่จะนำเสนอสื่อสารพุทธธรรมเข้าถึงผู้รับได้ และปัจจัยความนิยมด้านผู้รับสารมาจากการยอมรับบทบาทท่านในฐานะนักวิชาการที่มีความรู้ ทำให้ได้รับนิมนต์ไปแสดงธรรมยังสถานที่ต่าง ๆ ยอมรับว่าท่านรู้จักวิธีประยุกต์ใช้พุทธธรรมให้เข้ากับยุคสมัยมาก 'ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้รับสารนักวิชาการ ประชาชนทั่วไป และวัยรุ่นก็ฟังธรรมของท่านได้และเข้าใจดีทุกคน'^{๕๕}

ร้อยเอก จงกล วงศ์ชุมภู ได้ศึกษาเรื่อง "บทบาทของอนุศาสนาจารย์ที่มีต่อการสอนศีลธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีกองทัพบก" พบว่า บทบาทของอนุศาสนาจารย์ที่มีต่อการสอนศีลธรรมในกองทัพบกทั้งสองด้านโดยรวมอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๐ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านบทบาทการสอนตามพุทธวิธี อยู่ในระดับ "มาก" มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ และด้านบทบาทของอนุศาสนาจารย์อยู่ในระดับ "ปานกลาง" มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๖๕

ข้อเสนอแนะ จากผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บทบาทการสอนศีลธรรมของอนุศาสนาจารย์มีผู้เสนอมากที่สุด ได้แก่ การเยี่ยมเยียนไม่มีความต่อเนื่องขาดอุปกรณ์ช่วยสอน เวลาบรรยายมีน้อยสำหรับแนวทางแก้ไข ควรสนับสนุนงบประมาณให้อนุศาสนาจารย์ออกเยี่ยมเยียนอย่างต่อเนื่อง

^{๕๕}พระมัญชลาย ถาวโร (สร้างนานอก), "การเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชปัญญาเมธี (สมชัย กุศลจิตโต)", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๔๘, ๑๑๓ หน้า.

เพื่อเป็นกำลังใจ พร้อมกับรับทราบปัญหาของกำลังพลทหาร จัดหาสื่ออุปกรณ์และเพิ่มเวลาบรรยายตามความเหมาะสม^{๕๖}

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า บทบาทของอนุศาสนาจารย์ โดยสรุปมี ๒ อย่าง คือ บทบาทในหน่วยทหารกับบทบาทนอกหน่วยทหาร บทบาทของอนุศาสนาจารย์ในหน่วยทหารนั้นหน้าที่หลัก คือการสอน การอบรมศีลธรรมทหารในหน่วยทหารที่ตนประจำการอยู่ รวมทั้งการสอนวิชาการศาสนาและศีลธรรมในโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ ของทหาร หน้าที่รอง คือ การเป็นพิธีกรปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาให้กับหน่วยทหารและกำลังพลทุกคน การไปเยี่ยมเยียนทหารที่เจ็บป่วยที่โรงพยาบาลและที่บ้าน การเป็นที่ปรึกษาปัญหาด้านจิตใจของทหารและครอบครัว การเป็นที่ปรึกษาข้าราชการด้านศาสนา และขบวนการของผู้บังคับบัญชา และการดำเนินการสอนศีลธรรมในโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อสอนศาสนาและศีลธรรมแก่เยาวชนลูกหลานทหาร และประชาชนใกล้เคียง

๒.๖ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้นำแนวความคิดเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ” ใน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านแผนกวิชาการ ของ พันเอก (พิเศษ) ศรีสวัสดิ์ แสนพวง อดีตผู้อำนวยการกองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก,^{๕๗} แย้ม ประพัฒน์ทอง อดีตอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ,^{๕๘} “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกวิชาการกองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ” ของ นาวาโท ขจร ประดับ^{๕๙} ๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม ของ พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต),^{๖๐} “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกอบรมศีลธรรม กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”,

^{๕๖} ร้อยเอก จงกล วงศ์มณี, “บทบาทของอนุศาสนาจารย์ที่มีต่อการสอนศีลธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีกองทัพบก”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑, ๑๓๐ หน้า.

^{๕๗} วิเชียร ปราบพาล, “การศึกษบทบาทอนุศาสนาจารย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีอนุศาสนาจารย์ทหารอากาศไทย”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า ๕๕-๖๑.

^{๕๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘-๓๙.

^{๕๙} นาวาโท ขจร ประดับ, “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกวิชาการ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”, อ่างแล้ว.

^{๖๐} พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า, อ่างแล้ว, หน้า ๓๑-๔๒.

ของ นาวาเอก กานต์ ประทุมทอง^{๖๑}) ด้านแผนกศาสนพิธี ของ พันเอก (พิเศษ) เลื่อนสุนทรเสวต, พันโท ศรีนัยภูมิ ผู้พึง อนุศาสนาจารย์กรมยุทธศึกษาทหารบก^{๖๒} “คู่มือการปฏิบัติงานแผนกศาสนพิธีกองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ” ของ นาวาโท สารี อินสอน^{๖๓} และ ๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ “คู่มือการปฏิบัติงานแผนกจิตนิเทศ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ” ของ นาวาโท ประจักษ์ สุวรรณสังข์^{๖๔} เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

^{๖๑}นาวาเอก กานต์ ประทุมทอง, “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกอบรมศีลธรรม กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”, อ้างแล้ว.

^{๖๒}วิเชียร ปราบพาล, “การศึกษาบทบาทของอนุศาสนาจารย์ : ศึกษาเฉพาะกรณีอนุศาสนาจารย์ทหารอากาศไทย”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว.

^{๖๓}นาวาโท สารี อินสอน, “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกศาสนพิธี กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”, อ้างแล้ว.

^{๖๔}นาวาโท ประจักษ์ สุวรรณสังข์, “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกจิตนิเทศ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”, อ้างแล้ว”

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” ครั้งนี้
เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- ๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวัดค่าตัวแปร
- ๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร

ได้แก่ กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่เป็นข้าราชการทหาร
ประจำการอยู่ในเรือจู่โจมทัพเรือสัตหีบ ตั้งแต่ระดับพลทหารขึ้นไปทั้งหมดจำนวน ๑๔๐ นาย

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีที่เป็นข้าราชการทหาร
ประจำการอยู่ในเรือจู่โจมทัพเรือสัตหีบ ตั้งแต่ระดับพลทหารขึ้นไปที่ได้จากการกำหนดขนาด
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๓ นาย

๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเกรจซี และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan)^๑ จากกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำนวนทั้งสิ้น ๑๔๐ นาย ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๓ นาย และใช้วิธีการเลือกสุ่มโดยบังเอิญ (Accidental Sampling)

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ๑ ชุด โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓ ข้อ คำถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยใช้คำถามปลายปิด จำนวน ๒๐ ข้อ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการกำหนดการวัดค่าตัวแปร ซึ่งเป็นการแปลความหมายค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามที่สร้าง โดยใช้เกณฑ์ตามสูตร ดังนี้

๕	หมายถึง	มากที่สุด
๔	หมายถึง	มาก
๓	หมายถึง	ปานกลาง
๒	หมายถึง	น้อย
๑	หมายถึง	น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

^๑บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๔๓.

๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือ โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก อรรถกถา เอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎี ตำราทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของอนุศาสนาจารย์ เพื่อเป็นแนวทางและนำมาสร้างแบบสอบถาม

๓.๔.๒ สร้างแบบสอบถามให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมขอบเขตการวิจัย โดยใช้คำถาม ๒ ประเภท คือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

๓.๔.๓ นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระและการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำมาจัดทำแบบสอบถาม

๓.๔.๔ นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน คือ

๑) นายวิญญู กิณะเสน สน.ม. (พุทธศาสนศึกษา) ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

๒) นาวเอก ธรรมบุญ วิเศษสิงห์ ป.ธ.๓, สน.ม. (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตำแหน่งอนุศาสนาจารย์อาวุโส กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ จังหวัดนครปฐม

๓) นาวเอก ดร.วินัย ตะเกาพงษ์ ป.ธ.๕, Ph.D. (บาลี) Banares Hindu University (อินเดีย) ตำแหน่งหัวหน้าอนุศาสนาจารย์ แผนกอนุศาสนาจารย์ กองกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

โดยให้ตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา

๓.๔.๕ นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง ๓ ท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหาโดยใช้สูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อค่า IOC} &= \text{ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์} \\ \sum R &= \text{ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ} \end{aligned}$$

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ^๒

๓.๔.๖ กำหนดค่าการให้คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

+๑ = แน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 ๐ = ไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 -๑ = แน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

จากคำถามทั้งหมดจำนวน ๒๐ ข้อ ใช้ได้ทั้งหมดทุกข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่า IOC อยู่ในช่วง ๐.๖๐-๑.๐๐

๓.๔.๗ ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้แบบทดสอบตามกำหนด ก่อนนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง

๓.๔.๘ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขมีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๖๐-๑.๐๐ ไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่เป็นข้าราชการทหารประจำการอยู่ในเรือนจำฐานทัพเรือสัตหีบ ตั้งแต่ระดับพลทหารขึ้นไป จำนวน ๑๐ นาย

๓.๔.๙ นำแบบสอบถามที่ได้ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) ของแบบสอบถามที่รับกลับคืน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ ๐.๘๕

๓.๔.๑๐ นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง เพื่อให้มีความถูกต้องชัดเจนสมบูรณ์ และเหมาะสม ครอบคลุมวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหาของการวิจัยยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๕.๑ ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ถึงผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

^๒ ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๒๔๕.

๓.๕.๒ ผู้วิจัยติดต่อกับประธานงานเพื่อแนะนำตัวชี้แจงพร้อมอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดของคำถาม คำตอบในแบบสอบถามให้เข้าใจถูกต้องตรงกัน

๓.๕.๓ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

๓.๕.๔ เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน ๑๐๓ ชุด คิดเป็น ๑๐๐% จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

๓.๕.๕ นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

๓.๖ การวัดค่าตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดการวัดค่าตัวแปร ซึ่งเป็นการแปลผลค่าเฉลี่ยของแบบสอบถาม ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ใน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านแผนกวิชาการ ๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม ๓) ด้านแผนกศาสนพิธี และ ๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

๓.๖.๑ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ “มากที่สุด” โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๕ คะแนน และน้อยที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ ๑ คะแนน โดยใช้สูตร” ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการ}} \\ \text{แทนค่า} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

๓.๖.๒ ผู้วิจัยได้กำหนดการให้ความหมายกำกับค่าคะแนนเฉลี่ยเพื่อใช้ประเมินค่า ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ใน ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านแผนกวิชาการ ๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม ๓) ด้านแผนกศาสนพิธี และ ๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ ดังนี้

“ณรงค์ โปธิ์พฤชานนท์, ระเบียบวิธีวิจัย : แนวการเขียนเค้าโครงงานวิจัยและรายงาน การวิจัยประจำภาค, (กรุงเทพมหานคร : ดวงแก้ว, ๒๕๔๖), หน้า ๘๗.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี”
ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้
(Research Objectives) ๓ ประการ คือ

๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ที่มีเพศ อายุ และระดับ
การศึกษา ต่างกัน

๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ภาคสนาม เลือกลงโดยวิธีบังเอิญกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๐๓ ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน
๑๐๓ ชุด คิดเป็น ๑๐๐ % จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูลแล้วนำแบบสอบถามมา
ดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์
เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้
มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการ
เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

ระดับค่า	ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลผล
๕	๔.๒๑ - ๕.๐๐	มากที่สุด
๔	๓.๔๑ - ๔.๒๐	มาก
๓	๒.๖๑ - ๓.๔๐	ปานกลาง
๒	๑.๘๑ - ๒.๖๐	น้อย
๑	๑.๐๐ - ๑.๘๐	น้อยที่สุด

๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการ โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๗.๑ ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๗.๒ ศึกษาความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.๗.๓ ทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ กับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้านเพศ โดยใช้สถิติค่าที (t-test) ส่วนด้านอายุและระดับการศึกษา ใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way-ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

๓.๗.๔ วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้สำหรับการทำวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่

๓.๘.๑ สถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับบรรยายปัจจัยส่วนบุคคล

๓.๘.๒ สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

๓.๘.๓ สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

๑) การหาค่าร้อยละ (Percentage)^๔

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

๒) การหาค่าเฉลี่ย (Mean)^๕

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

^๔ นิภา เมธชาวิชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๘.

^๕ ส่องศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

๓) การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^๖

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวน

๔) การทดสอบสมมติฐาน (t-test)^๗

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t = ค่าที-เทสต์ (t-test)

$\bar{X}_1, \bar{X}_2$ = ค่าเฉลี่ยของคะแนน กลุ่มที่ ๑ และ กลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

n_1, n_2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ ๑ และกลุ่มที่ ๒ ตามลำดับ

๕) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way anova) หรือ (F-test)^๘

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

^๖ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, อ่างแก้ว, หน้า ๕๓.

^๗ นิภา เมธาวีชัย, วิทยาการวิจัย, อ่างแก้ว, หน้า ๒๓๘.

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๐.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี”
ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้
(Research Objectives) ๓ ประการ คือ

๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ที่มีเพศ อายุ และระดับ
การศึกษา ต่างกัน

๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ภาคสนาม เลือกโดยวิธีบังเอิญกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๐๓ ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน
๑๐๓ ชุด คิดเป็น ๑๐๐ % จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูลแล้วนำแบบสอบถามมา
ดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์
เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ สำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้
มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการ
เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	ความถี่กลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F – distribution)
d.f.	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
S.S.	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
M.S.	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	นัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยในครั้งนี้ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๘๖	๘๓.๕๐
หญิง	๑๗	๑๖.๕๐
รวม	๑๐๓	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน ๘๖ นาย คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๕๐ และเป็นเพศหญิงจำนวน ๑๗ นาย คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
อายุระหว่าง ๒๐- ๓๐ ปี	๓๐	๒๙.๑๐
อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี	๑๘	๑๗.๕๐
อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี	๓๔	๓๓.๐๐
อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป	๒๑	๒๐.๔๐
รวม	๑๐๓	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด มีอายุอยู่ระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๓๔ นาย คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๐ รองลงมา คือ อายุระหว่าง ๒๐- ๓๐ ปี จำนวน ๓๐ นาย คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๑๐ และน้อยที่สุด คือ อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๑๘ นาย คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของกำลังพลฐานทัพเรือ
สัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๖	๕.๘๐
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๑	๒๐.๔๐
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส.	๖๐	๕๘.๓๐
ปริญญาตรี ขึ้นไป	๑๖	๑๕.๕๐
รวม	๑๐๓	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด
มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส. จำนวน ๖๐ นาย คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓๐
รองลงมา คือ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๒๑ นาย คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๔๐ และ
ผู้ที่ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด คือ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๖ นาย คิดเป็นร้อยละ
๕.๘๐ ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ สรุปโดยรวมและจำแนกในแต่ละด้าน

การศึกษาความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔ สรุปค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ สรุปโดยรวมทั้ง ๔ ด้าน และจำแนกในแต่ละด้าน

ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านแผนกวิชาการ	๔.๓๐	๐.๕๓	มากที่สุด
๒. ด้านแผนกอบรมศีลธรรม	๓.๕๓	๐.๕๗	มาก
๓. ด้านแผนกศาสนพิธี	๔.๑๘	๐.๕๐	มาก
๔. ด้านแผนกจิตนิเทศ	๓.๕๐	๐.๖๑	มาก
รวม	๔.๐๑	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ความคิดเห็น ด้านแผนกวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านแผนกศาสนพิธีอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ด้านแผนกจิตนิเทศ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ โดยรวมและจำแนกแต่ละข้อ

ด้านแผนกวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. แผนกวิชาการใช้สำนวนภาษาเขียนบทความทาง ศีลธรรมและวัฒนธรรมเข้าใจง่าย	๓.๙๗	๐.๖๓	มาก
๒. แผนกวิชาการผลิตวารสารร่วมประจักษ์เป็นที่ยอมรับของ กำลังพล	๔.๐๗	๐.๘๖	มาก
๓. แผนกวิชาการจัดอนุศาสนาจารย์ที่มีประสิทธิภาพไป เป็นครูช่วยสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ	๔.๑๘	๐.๘๗	มาก
๔. แผนกวิชาการกำหนดหัวข้อในการอบรมศีลธรรม สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน	๔.๑๕	๐.๖๗	มาก
๕. แผนกวิชาการเขียนบทความประทีปธรรมสอดคล้อง กับความต้องการของกำลังพล	๓.๘๑	๐.๘๐	มาก
รวม	๔.๐๓	๐.๕๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบตอบแบบสอบถามข้อที่ ๓
มากที่สุด คือ แผนกวิชาการจัดอนุศาสนาจารย์ที่มีประสิทธิภาพไปเป็นครูช่วยสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ
อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ ๔ แผนกวิชาการกำหนดหัวข้อในการอบรม ศีลธรรมสอดคล้อง
กับเหตุการณ์ปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๕. แผนกวิชาการเขียนบทความประทีป
ธรรมสอดคล้องกับความต้องการของกำลังพล อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม โดยรวมและจำแนกแต่ละข้อ

ด้านแผนกอบรมศีลธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. อนุศาสนาจารย์สร้างความเป็นกันเองก่อนอบรม ศีลธรรม	๓.๕๔	๐.๘๐	มาก
๒. อนุศาสนาจารย์มีวิธีการสอนที่หลากหลายเป็นที่ น่าสนใจ	๓.๕๐	๐.๗๒	มาก
๓. อนุศาสนาจารย์มีการประเมินผลงานตนเองหลังเสร็จ สิ้นการอบรม	๓.๗๘	๐.๕๓	มาก
๔. อนุศาสนาจารย์มีการเตรียมตัวก่อนสนทนาธรรมและ ตอบปัญหาธรรมทางสถานีวิทยุ	๔.๐๐	๐.๘๘	มาก
๕. อนุศาสนาจารย์อธิบายขยายความหัวข้อธรรมเข้าใจง่าย ถูกต้องชัดเจน	๔.๐๒	๐.๗๔	มาก
รวม	๓.๕๓	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ข้อที่ ๕.
คือ อนุศาสนาจารย์อธิบายขยายความหัวข้อธรรมเข้าใจง่าย ถูกต้องชัดเจน อยู่ในระดับมาก
รองลงมา คือ ข้อที่ ๔. อนุศาสนาจารย์มีการเตรียมตัวก่อน สนทนาธรรมและตอบปัญหาธรรมทาง
สถานีวิทยุ อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๓. อนุศาสนาจารย์มีการประเมินผลงานตนเอง
หลังเสร็จสิ้นการอบรมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี โดยรวมและจำแนกแต่ละข้อ

ด้านแผนกศาสนพิธี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. อนุศาสนาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง ศาสนพิธี เป็นอย่างดี	๔.๓๔	๐.๖๖	มากที่สุด
๒. อนุศาสนาจารย์แนะนำให้ปฏิบัติตามศาสนพิธีได้ ถูกต้องแม่นยำ	๔.๑๓	๐.๖๔	มาก
๓. อนุศาสนาจารย์ปฏิบัติงานด้านศาสนพิธีได้ถูกต้องเหมาะสม	๔.๒๐	๐.๖๓	มาก
๔. อนุศาสนาจารย์จัดหาอุปกรณ์เกี่ยวกับศาสนพิธีได้ตรงกับงาน	๔.๐๘	๐.๗๒	มาก
๕. อนุศาสนาจารย์มีความเอาใจใส่ดำเนินงานด้านศาสนพิธี จนกว่าจะเสร็จงาน	๔.๑๓	๐.๖๖	มาก
รวม	๔.๑๘	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ข้อที่ ๑. อนุศาสนาจารย์มีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ศาสนพิธีเป็นอย่างดีอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ ๓. อนุศาสนาจารย์ปฏิบัติงานด้านศาสนพิธีได้ถูกต้องเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๔. อนุศาสนาจารย์จัดหาอุปกรณ์เกี่ยวกับศาสนพิธีได้ตรงกับงาน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
 กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของ
 อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ โดยรวมและจำแนกแต่ละข้อ

ด้านแผนกจิตนิเทศ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. อนุศาสนาจารย์ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาทางใจให้กับกำลังพลได้เป็นอย่างดี	๓.๘๘	๐.๗๔	มาก
๒. อนุศาสนาจารย์ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาทางใจแก่บุคคลทั่วไปได้อย่างน่าประทับใจ	๓.๘๕	๐.๘๗	มาก
๓. อนุศาสนาจารย์ใช้ธรรมให้กำลังใจทหารที่ปฏิบัติราชการสนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ	๓.๘๗	๐.๖๕	มาก
๔. อนุศาสนาจารย์ใช้ธรรมปลอบใจทหารที่เจ็บป่วยและผู้ต้องขังเป็นที่น่าพอใจ	๓.๕๓	๐.๕๑	มาก
๕. อนุศาสนาจารย์เสนอแนะแก้ปัญหาแก่ผู้ติดยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ	๓.๕๔	๐.๕๐	มาก
รวม	๓.๕๐	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ ข้อที่ ๕. อนุศาสนาจารย์เสนอแนะแก้ปัญหาแก่ผู้ติดยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ข้อที่ ๔. อนุศาสนาจารย์ใช้ธรรมปลอบใจทหารที่เจ็บป่วยและ ผู้ต้องขังเป็นที่น่าพอใจ อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุด คือ ข้อที่ ๒. อนุศาสนาจารย์ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาทางใจแก่บุคคลทั่วไปได้อย่างน่าประทับใจ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัย ได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๘๖	๔.๐๐	๐.๕๒	มาก
หญิง	๑๗	๔.๑๕	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามเพศ มีความคิดเห็น ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือด้านแผนกวิชาการ อยู่ใน ระดับมาก

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	๘๖	๔.๐๐	๐.๕๒	-๑.๒๕	๐.๑๕
หญิง	๑๗	๔.๑๕	๐.๕๘	-๑.๑๕	

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็น ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อายุระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี	๓๐	๔.๐๕	๐.๕๒	มาก
อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี	๑๘	๓.๘๒	๐.๕๖	มาก
อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี	๓๔	๔.๐๘	๐.๕๒	มาก
อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป	๒๑	๔.๐๖	๐.๒๒	มาก
รวม	๑๐๓	๔.๐๓	๐.๕๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ โดยรวม
อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า ผู้มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ อายุระหว่าง
๒๐-๓๐ ปี รองลงมา คือ อายุ ๔๑-๕๐ ปี และน้อยที่สุดคือ อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ
ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนก
วิชาการ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	d.f.	M.S.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๐	๓	๐.๓๓	๑.๑๗	๐.๓๒
ภายในกลุ่ม	๒๘.๒๓	๙๙	๐.๒๘		
รวม	๒๙.๒๓	๑๐๒			

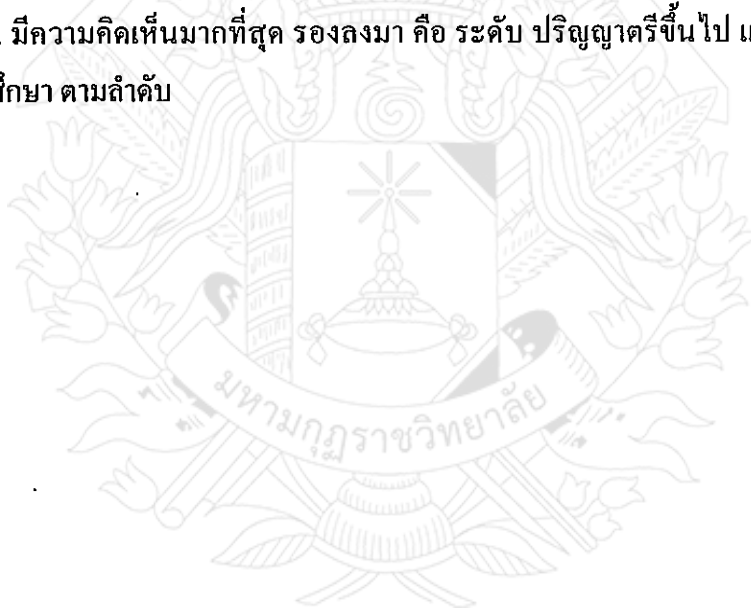
* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๖	๓.๘๐	๐.๓๗	มาก
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๑	๓.๘๕	๐.๕๖	มาก
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช./ปวส.	๖๐	๔.๑๒	๐.๕๑	มาก
ปริญญาตรี ขึ้นไป	๑๖	๓.๕๕	๐.๕๘	มาก
รวม	๑๐๓	๔.๐๓	๐.๕๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ
โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอน
ปลาย/ปวช./ปวส. มีความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมา คือ ระดับ ปริญญาตรีขึ้นไป และน้อยที่สุด
คือ ระดับประถมศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	d.f.	M.S.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๐	๓	๐.๓๓	๑.๑๗	๐.๓๒
ภายในกลุ่ม	๒๘.๒๓	๕๕	๐.๒๘		
รวม	๒๙.๒๓	๑๐๒			

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๘๖	๓.๕๘	๐.๕๖	มาก
หญิง	๑๗	๔.๑๑	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม อยู่ในระดับมาก โดยเพศชาย

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อ
 บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนก
 อบรมศีลธรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	๘๖	๓.๕๘	๐.๕๖	-๑.๔๕	๐.๑๖
หญิง	๑๗	๔.๑๑	๐.๕๗	-๑.๓๕	

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็น
 ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม
 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
 กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
 อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อายุระหว่าง ๒๐- ๓๐ ปี	๓๐	๓.๕๖	๐.๖๑	มาก
อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี	๑๘	๓.๗๕	๐.๕๒	มาก
อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี	๓๔	๓.๘๔	๐.๕๗	มาก
อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป	๒๑	๔.๑๔	๐.๕๑	มาก
รวม	๑๐๓	๓.๕๓	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็น
 ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม
 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า ผู้มีอายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็น ต่อบทบาทการ
 เผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ มากที่สุด รองลงมา คือ อายุระหว่าง ๒๐- ๓๐
 ปี และน้อยที่สุด คือ อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนก อบรมศีลธรรม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	d.f.	M.S.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๖๐	๓	๐.๕๓	๑.๖๖	๐.๑๗
ภายในกลุ่ม	๓๑.๗๔	๕๕	๐.๓๒		
รวม	๓๓.๓๔	๑๐๒			

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็น ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๖	๓.๖๐	๐.๔๒	มาก
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๑	๓.๕๔	๐.๖๐	มาก
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช./ปวส.	๖๐	๔.๐๓	๐.๕๒	มาก
ปริญญาตรี ขึ้นไป	๑๖	๓.๖๖	๐.๖๗	มาก
รวม	๑๐๓	๓.๕๓	๐.๕๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็น ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอน ปลาย/ปวช./ปวส. มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ มากที่สุด รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และน้อยที่สุด คือ ระดับประถมศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	d.f.	M.S.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๒.๓๖	๓	๐.๗๘	๒.๕๑	๐.๐๖
ภายในกลุ่ม	๓๐.๕๘	๕๕	๐.๕๖		
รวม	๓๓.๙๔	๕๘			

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๘๖	๔.๑๘	๐.๕๒	มาก
หญิง	๑๖	๔.๒๒	๐.๔๔	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี โดยเพศชาย อยู่ในระดับมาก และเพศหญิง อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	๘๖	๔.๑๘	๐.๕๒	-๐.๓๔	๐.๗๓
หญิง	๑๗	๔.๒๒	๐.๔๔	-๐.๓๘	

* P < ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อายุระหว่าง ๒๐- ๓๐ ปี	๓๐	๔.๒๓	๐.๕๖	มากที่สุด
อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี	๑๘	๓.๕๐	๐.๔๓	มาก
อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี	๓๔	๔.๑๘	๐.๔๖	มาก
อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป	๒๑	๔.๓๖	๐.๔๔	มากที่สุด
รวม	๑๐๓	๔.๑๘	๐.๕๐	มาก

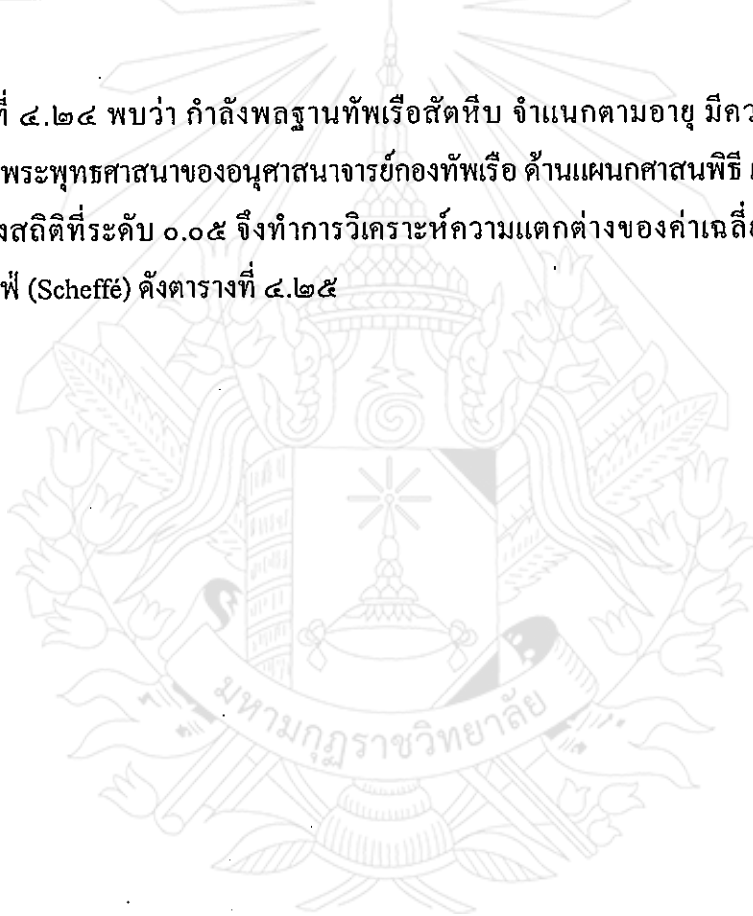
จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า ผู้มีอายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อ บทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ มากที่สุด รองลงมา คือ อายุระหว่าง ๒๐- ๓๐ ปี และน้อยที่สุด คือ อายุระหว่าง ๓๑ - ๕๐ ปี ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ
ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	d.f.	M.S.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๒.๑๕	๓	๐.๗๓	๒.๕๘	๐.๐๓*
ภายในกลุ่ม	๒๔.๑๘	๕๕	๐.๒๔		
รวม	๒๖.๓๓	๑๐๒			

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่
ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe) ดังตารางที่ ๔.๒๕

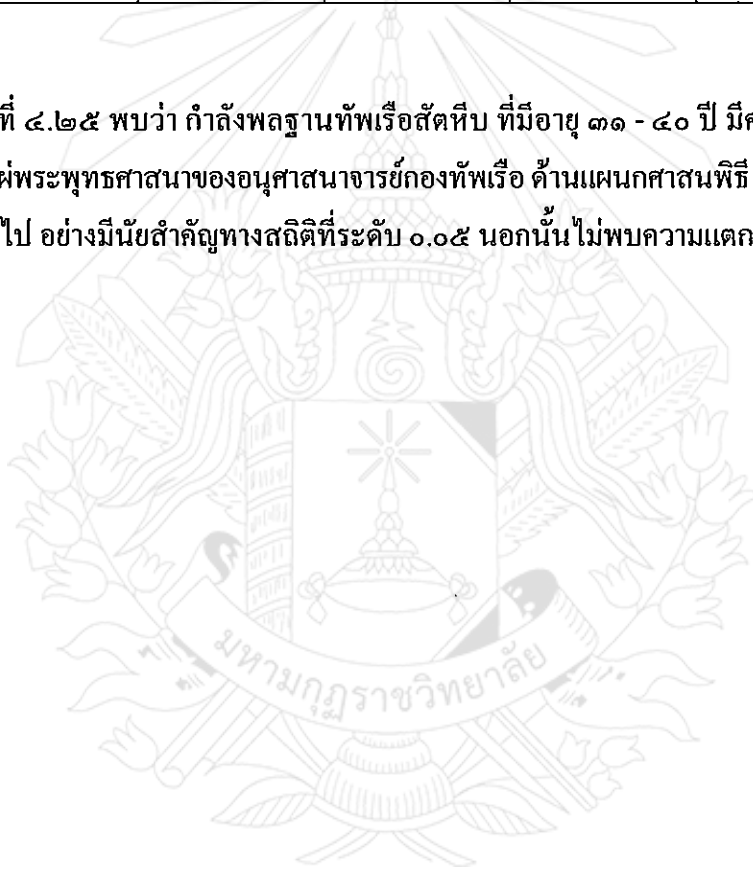

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี ที่มีอายุแตกต่างกันด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

อายุ	๒๐ - ๓๐ ปี	๓๑ - ๔๐ ปี	๔๑ - ๕๐ ปี	๕๑ ปีขึ้นไป
๒๐ - ๓๐ ปี	-	๐.๓๓	๐.๐๕	-๐.๑๒
๓๑ - ๔๐ ปี		-	-๐.๒๘	-๐.๔๖*
๔๑ - ๕๐ ปี			-	-๐.๑๘
๕๑ ปีขึ้นไป				-

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๖	๓.๗๐	๐.๓๕	มาก
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๑	๔.๒๘	๐.๕๖	มากที่สุด
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช./ปวส.	๖๐	๔.๒๒	๐.๔๕	มากที่สุด
ปริญญาตรี ขึ้นไป	๑๖	๔.๑๑	๐.๖๑	มาก
รวม	๑๐๓	๔.๑๘	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี โดยรวม
อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีความ
คิดเห็นมากที่สุด รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส. และน้อยที่สุด คือ ระดับ
ประถมศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ
ด้านแผนกศาสนพิธี จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	d.f.	M.S.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๗๔	๓	๐.๕๘	๒.๕๑	๐.๐๗
ภายในกลุ่ม	๒๔.๖๓	๙๙	๐.๒๔		
รวม	๒๖.๓๗	๑๐๒			

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา
มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนก
ศาสนพิธี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๘๖	๓.๘๗	๐.๖๑	มาก
หญิง	๑๗	๔.๐๕	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	๘๖	๓.๘๗	๐.๖๑	-๑.๑๐	๐.๒๗
หญิง	๑๗	๔.๐๕	๐.๕๘	-๑.๑๔	

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๒๙ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ระหว่าง ๒๐- ๓๐ ปี	๓๐	๓.๕๕	๐.๖๕	มาก
ระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี	๑๘	๓.๗๒	๐.๕๒	มาก
ระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี	๓๔	๓.๘๕	๐.๖๒	มาก
๕๑ ปี ขึ้นไป	๒๑	๓.๕๑	๐.๖๐	มาก
รวม	๑๐๓	๓.๕๐	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า ผู้มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ อายุระหว่าง ๒๐- ๓๐ ปี อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป และ น้อยที่สุด คือ อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	d.f.	M.S.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๘๓	๓	๐.๒๗	๐.๗๓	๐.๕๓
ภายในกลุ่ม	๓๗.๑๘	๕๕	๐.๖๗		
รวม	๒๖.๓๗	๑๐๒			

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือด้านแผนกจิตนิเทศ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๖	๓.๘๐	๐.๔๕	มาก
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๑	๓.๘๖	๐.๖๐	มาก
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส.	๖๐	๓.๕๘	๐.๕๘	มาก
ปริญญาตรี ขึ้นไป	๑๖	๓.๖๘	๐.๗๖	มาก
รวม	๑๐๓	๓.๕๐	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๒ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส. อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และน้อยที่สุด คือ ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	d.f.	M.S.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๒๕	๓	๐.๔๓	๑.๑๔	๐.๓๓
ภายในกลุ่ม	๓๗.๐๕	๕๕	๐.๓๗		
รวม	๓๘.๓๘	๑๐๒			

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๓๓ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ชาย	๘๖	๓.๘๕	๐.๔๗	มาก
หญิง	๑๗	๔.๑๔	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามเพศ มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาท
การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน
จำแนกตามเพศ

เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig. (2-tailed)
ชาย	๘๖	๓.๘๕	๐.๔๗	-๑.๒๖	๐.๒๑
หญิง	๑๗	๔.๑๔	๐.๔๒	-๑.๓๖	

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน
ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อายุระหว่าง ๒๐- ๓๐ ปี	๓๐	๔.๐๗	๐.๕๒	มาก
อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี	๑๘	๓.๘๑	๐.๔๔	มาก
อายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี	๓๔	๔.๐๐	๐.๔๔	มาก
อายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป	๒๑	๔.๑๒	๐.๔๒	มาก
รวม	๑๐๓	๔.๐๑	๐.๔๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ โดยรวม
ทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า ผู้มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ อายุ ๕๑ ปี
ขึ้นไป รองลงมา คือ อายุระหว่าง ๒๐- ๓๐ ปี และน้อยที่สุด คือ อายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวม
ทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	d.f.	M.S.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๕	๓	๐.๓๖	๑.๑๗	๐.๑๗
ภายในกลุ่ม	๒๑.๑๓	๙๙	๐.๒๑		
รวม	๒๒.๒๓	๑๐๒			

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามอายุ มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน
ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลความคิดเห็นของ
กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	๖	๓.๖๓	๐.๓๓	มาก
มัธยมศึกษาตอนต้น	๒๑	๓.๕๕	๐.๔๕	มาก
มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช., ปวส.	๖๐	๔.๐๕	๐.๔๓	มาก
ปริญญาตรี ขึ้นไป	๑๖	๓.๘๖	๐.๕๔	มาก
รวม	๑๐๓	๔.๐๑	๐.๖๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๓๘ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก
เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่าผู้มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอน
ปลาย/ปวช./ปวส. รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และน้อยที่สุด คือ ระดับประถมศึกษา ตาม
ลำดับ

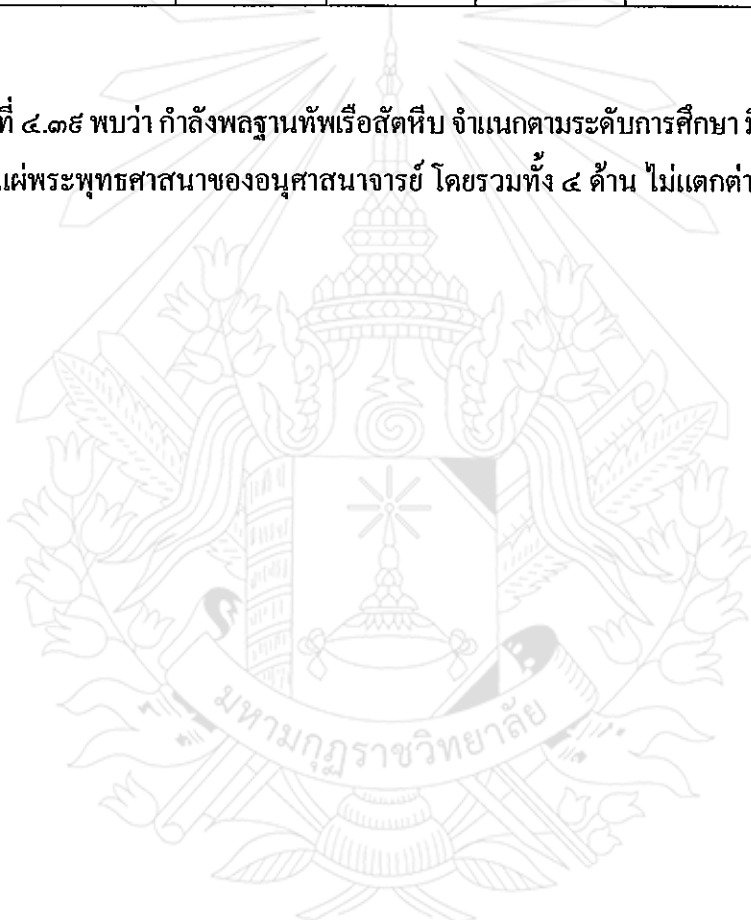

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวม
ทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	S.S.	d.f.	M.S.	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๒๑	๓	๐.๔๐	๑.๑๕	๐.๑๓
ภายในกลุ่ม	๒๑.๐๑	๕๕	๐.๒๑		
รวม	๒๒.๒๓	๖๐			

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็น
ต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถาม
ได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตาราง
ประกอบคำบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔๐ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ

ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
๑. ขาดอุปกรณ์บันทึกจัดเก็บ ข้อมูลในรูปแบบวีดิโอหรือดีวีดี และอุปกรณ์แปลงข้อมูลจาก เทปคัสเซตมาเป็นแผ่นวีดิโอ หรือดีวีดี ทำให้การทำงานเกิด ความล่าช้า ขาดความคล่องตัว	๒๐	๑. ควรจัดหางบประมาณ เพิ่มเติมเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ ดังกล่าวให้เพียงพอ	๑๗
๒. บทความทางศีลธรรมและ วัฒนธรรมที่เขียนส่งนั้นมี เนื้อหาซ้ำ ๆ บางครั้งเสนอ ผลงานไปแล้วทำให้ซ้ำเรื่องเดิม จึงไม่สามารถนำเสนอผลงาน ของผู้ที่ส่งมาได้	๑๘	๒. ควรประสานงานและกระตุ้น เตือน ให้อนุศาสนาจารย์ ทุก นายช่วยกันเขียน และควร ประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับ เหตุการณ์ปัจจุบัน เพื่อไม่ให้ ซ้ำเรื่องเดิม	๑๔
๓. อนุศาสนาจารย์ ด้านวิชาการมี จำนวนน้อย การบริการด้าน วิชาการขาดความคล่องตัว ปฏิบัติงานไม่ทันเวลา	๑๒	๓. ควรมีนโยบายเปิดรับสมัคร บรรจุบุคลากรเข้ามาใหม่หรือ ทดแทนผู้ที่เกษียณอายุ ราชการ	๑๐
รวม	๕๐	รวม	๔๑

จากตารางที่ ๔.๔๐ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัดหีบ เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับ บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการ มากที่สุด คือ ขาดอุปกรณ์บันทึกจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบวีดิโอหรือดีวีดีและอุปกรณ์แปลงข้อมูลจาก เทปัสเซตมาเป็นแผ่นวีดิโอหรือดีวีดี ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้า ขาดความคล่องตัว จำนวน ๒๐ นาย จึงควรจัดหางบประมาณเพิ่มเติมเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ดังกล่าวให้เพียงพอจำนวน ๑๘ นาย และ น้อยที่สุด คือ อนุศาสนาจารย์ ด้านวิชาการมีจำนวนน้อย การบริการด้านวิชาการขาดความคล่องตัว ปฏิบัติงานไม่ทันเวลา จำนวน ๑๒ นาย จึงควรมีนโยบายเปิดรับสมัครบรรพบุรุษบุคลากรเข้ามาใหม่ หรือทดแทนผู้ที่เกษียณอายุราชการจำนวน ๑๐ นาย

ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกอบรมศีลธรรม

ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
๑. หน่วยรับการอบรมบางหน่วยขาดประธานการอบรม และขาดการควบคุม	๑๘	๑. ควรให้ผู้บังคับบัญชาแต่ละหน่วยมองเห็นความสำคัญในกิจกรรม และมีนโยบายให้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในระดับล่าง	๑๕
๒. กำลังพลที่เข้ารับฟังการอบรมมีแนวโน้มลดน้อยลง ความเดือดร้อนเรื่องปากท้อง ทำให้คนไม่ให้ความสนใจธรรมเท่าที่ควร	๑๖	๒. ควรถือหลักที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ปฏิบัติมาครั้งแรกพระพุทธเจ้าทรงอบรมสั่งสอนเพียงแค่ ๕ คนเท่านั้น มีคนฟังน้อยก็อบรมน้อยมีฟังมากก็อบรมมาก	๑๒
๓. อนุศาสนาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ฟังเข้าใจมีจำนวนน้อย เทคนิคและวิธีการนำเสนอไม่น่าดึงดูดใจทำให้คนขาดความสนใจในการรับฟังธรรม	๑๓	๓. ควรคัดสรรบุคลากรที่มีความสามารถในการเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาให้เพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่รู้ธรรมแต่ขาดเทคนิคในการถ่ายทอด	๑๑
รวม	๔๗	รวม	๓๘

จากตารางที่ ๔.๔๑ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ มากที่สุด คือ หน่วยรับการอบรมบางหน่วยขาดประธานการอบรมและขาดการควบคุม จำนวน ๑๘ นาย จึงควรให้ผู้บังคับบัญชาแต่ละหน่วยมองเห็นความสำคัญในกิจกรรม และมีนโยบายให้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในระดับล่าง จำนวน ๑๕ นาย และน้อยที่สุด คือ อนุศาสนาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ฟังเข้าใจมีจำนวนน้อย เทคนิคและวิธีการนำเสนอไม่น่าดึงดูดใจทำให้คนขาดความสนใจในการรับฟังธรรม จำนวน ๑๓ นาย จึงควรคัดสรรบุคลากรที่มีความสามารถในการเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาให้เพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่รู้ธรรมแต่ขาดเทคนิคในการถ่ายทอด จำนวน ๑๑ นาย

ตารางที่ ๔.๔๒ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่
พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกศาสนพิธี

ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
๑. ความล่าช้าในการเบิกคืนค่า ศาสนพิธีประกอบโต๊ะหมู่บูชา ต้องใช้เวลานาน ๓-๔ เดือน กว่าจะเบิกคืนได้	๑๘	๑. ควรขอความร่วมมือกับหน่วย งานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ แผนกการเงินของหน่วยต้อง ช่วยดำเนินการให้รวดเร็วทัน ยุคทันสมัย	๑๕
๒. งานพิธีจำเป็นต้องใช้กำลังคน เป็นจำนวนมากในขณะที่กำลัง พลในระดับปฏิบัติเกี่ยวกับงาน พิธีมีจำนวนน้อย การขนย้าย โต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประ กอบพิธีจึงไม่เพียงพอกับงาน	๑๕	๒. ควรตรวจสอบอัตรากำลังพล ที่มีอยู่ทั้งหมดแล้วเกลี้ยคนมา ทำงานเพิ่มหรือถ้าอัตรายังไค ยว่างอยู่ก็ต้องเปิดสอบบรรจุ ในอัตรานั้นให้เต็ม	๑๒
๓. การปฏิบัติศาสนพิธีของอนุ ศาสนาจารย์ เป็นงานที่ต้องอาศัย ความละเอียดรอบคอบมากกว่า การปฏิบัติพิธีทั่วไป หากทำ ผิดพลาดบกพร่องจะมีผลทาง ด้าน จิตใจและขาดความน่าเชื่อถือ	๑๐	๓. ควรมีการศึกษาพิธีการ/พิธี กรรมทางศาสนาให้ละเอียดรอบ คอบเป็นอย่างดีและกว้างขวาง กำหนดขั้นตอนของการปฏิบัติ ให้ดีและแม่นยำอย่าให้ตกหล่น หลง ลืมหรือไม่เรียบร้อย	๘
รวม	๔๓	รวม	๓๕

จากตารางที่ ๔.๔๒ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไข
เกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ มากที่สุด คือ ความล่าช้า
ในการเบิกคืนค่าศาสนพิธีประกอบ โต๊ะหมู่บูชา ต้องใช้เวลานาน ๓-๔ เดือน กว่าจะเบิกคืน ได้ จำนวน
๑๘ นาย จึงควรขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแผนกการเงินของหน่วยต้องช่วย
ดำเนินการให้รวดเร็วทันยุคทันสมัย จำนวน ๑๕ นาย และน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติศาสนพิธีของ
อนุศาสนาจารย์ เป็นงานที่ต้องอาศัยละเอียดรอบคอบมากกว่าการปฏิบัติพิธีทั่วไป หากทำผิดพลาด
บกพร่องจะมีผลทางด้านจิตใจและขาดความน่าเชื่อถือจำนวน ๑๐ นาย ควรมีการศึกษาพิธีการ/

พิธีกรรมทางศาสนาให้ละเอียดรอบคอบเป็นอย่างดีและกว้างขวาง กำหนดขั้นตอนของการปฏิบัติให้ดีและแม่นยำ อย่าให้ตกหล่นหลงลืมหรือไม่เรียบร้อยจำนวน ๘ นาย

ตารางที่ ๔.๔๑ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกจิตนิเทศ

ปัญหา	ความถี่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
๑. การประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังไม่ดีพอ ผู้ที่ทำงานแผนกจิตนิเทศ ขาดความรู้ ทำให้งานแผนกจิตนิเทศไม่ประสบความสำเร็จหรือบรรลุผลเท่าที่ควร	๑๖	๑. ควรสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านจิตวิทยาเข้ามาเป็นอนุศาสนาจารย์หรือเข้ามาทำงานร่วมกับอนุศาสนาจารย์	๑๕
๒. อนุศาสนาจารย์ที่จะเดินทางไปให้การอบรมและให้คำปรึกษาผู้ต้องขัง ทางเรือนจำฐานทัพเรือกรุงเทพไม่มีพาหนะรับ-ส่ง	๑๓	๒. ควรจัดหายานพาหนะรับส่งถ้าให้อนุศาสนาจารย์เดินทางไปเอง ก็ควรมีค่ายานพาหนะ	๑๒
๓. การอบรมและการให้ปรึกษาผู้ต้องขังเป็นรายตัวในเรือนจำฐานทัพเรือกรุงเทพมหานครมีอนุศาสนาจารย์ไม่เพียงพอ เนื่องจากอนุศาสนาจารย์มีภารกิจงานประจำที่จะต้องปฏิบัติเป็นจำนวนมาก	๑๑	๓. ควรมีนโยบายเปิดรับสมัครบรรจบุคลาการเพิ่มเติมเข้ามาใหม่ให้เพียงพอกับความต้องการผู้ต้องขัง หรือเพื่อเป็นการทดแทนผู้ที่เกษียณอายุราชการ	๑๐
รวม	๔๐	รวม	๓๗

จากตารางที่ ๔.๔๑ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับ บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ มากที่สุด คือ การประสานงาน กันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังไม่ดีพอ ผู้ที่ทำงานแผนกจิตนิเทศขาดความรู้ ทำให้งานแผนกจิตนิเทศไม่ประสบความสำเร็จหรือบรรลุผลเท่าที่ควร จำนวน ๑๖ นาย ควรสรรหาบุคลากรที่จบการศึกษาด้านจิตวิทยาโดยตรงเข้ามาทำงาน และจัดเจ้าหน้าที่ประสานงาน

ระหว่างผู้ที่มีปัญหาทางด้านจิตใจกับผู้ให้บริการด้านจิตนิเทศ จำนวน ๑๕ นาย และน้อยที่สุด คือ การอบรมและการให้คำปรึกษาผู้ต้องขังเป็นรายตัวในเรือนจำฐานทัพเรือกรุงเทพมหานคร มีอนุศาสนาจารย์ไม่เพียงพอ เนื่องจากอนุศาสนาจารย์มีภารกิจงานประจำที่จะต้องปฏิบัติเป็นจำนวนมาก จำนวน ๑๑ นาย ควรมีนโยบายเปิดรับสมัครบรรพบุรุษบุคลากรเพิ่มเติมเข้ามาใหม่ให้เพียงพอับความต้องการผู้ต้องขังหรือเพื่อเป็นการทดแทนผู้ที่เกษียณอายุราชการ จำนวน ๑๐ นาย

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” เนื่องจาก อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ เป็นหน่วยงานราชการที่มีความสำคัญต่อทหารในกองทัพ เป็นงานที่นำหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนามาเผยแผ่แก่ทหารเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ ในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิต เป็นงานที่รับผิดชอบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความ เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าทั้งในกองทัพเรือและหน่วยงานทั่วไป การทำงานการเผยแผ่ของ อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แบ่งออกเป็น ๔ แผนก คือ ๑) แผนกวิชาการ ๒) แผนกอบรมศีลธรรม ๓) แผนกศาสนพิธี และ ๔) แผนกจิตนิเทศ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิด โดยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่เป็นข้าราชการทหารประจำการอยู่ในเรือนำฐานทัพเรือสัตหีบ ตั้งแต่ระดับพลทหารขึ้นไปทั้งหมด จำนวน ๑๔๐ นาย และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางสำเร็จของเกรจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๑ นาย และใช้วิธีเลือกสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วย คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยตามข้อค้นพบ (Fact Findings) ได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือ สัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน ๘๖ นาย คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๕๐ และเป็นเพศหญิงจำนวน ๑๗ นาย คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๐ ซึ่งมีอายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๓๔ นาย คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๐๐ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส. จำนวน ๖๐ นาย คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๓๐

๕.๑.๒ ผลการศึกษา ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ พบว่ากำลังพลฐานทัพเรือ สัตหีบ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์ กองทัพอเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านแผนกวิชาการ ๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม ๓) ด้าน แผนกศาสนพิธี และ ๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละด้านมี ดังนี้

๑) ด้านแผนกวิชาการ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ มีความคิดเห็นต่อบทบาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ อยู่ในระดับมากที่สุด

๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ มีความคิดเห็นต่อบทบาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ อยู่ในระดับมาก ๓) ด้านแผนกศาสนพิธี พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ อนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ อยู่ในระดับมาก

๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ มีความคิดเห็นต่อบทบาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ อยู่ในระดับมาก

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของกำลังพล ฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ อนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกวิเคราะห์ตามเพศอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อแยกทดสอบ ในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

๑) ด้านแผนกวิชาการ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ไม่แตกต่างกัน

๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือไม่แตกต่างกัน

๓) ด้านแผนกศาสนพิธี พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์ กองทัพเรือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé) พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือแตกต่างจากผู้ที่มีอายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป

๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือไม่แตกต่างกัน

๕.๑.๔ ผลการเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ จำแนกในแต่ละด้าน ดังนี้

๑) ด้านแผนกวิชาการ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ด้านแผนกวิชาการมากที่สุด คือ ขาดอุปกรณ์บันทึกจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบวีดิโอหรือดีวีดี และอุปกรณ์แปลงข้อมูลจากเทปคัสเซตมาเป็นแผ่นวีดิโอหรือดีวีดี ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้าขาดความคล่องตัว จึงควรจัดหางบประมาณเพิ่มเติมเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ดังกล่าวให้เพียงพอและน้อยที่สุด คือ อนุศาสนาจารย์ด้านวิชาการมีจำนวนน้อย การบริการด้านวิชาการขาดความคล่องตัวปฏิบัติงานไม่ทันเวลา จึงควรมีนโยบายเปิดรับสมัครบรรจุนุคลากรเข้ามาใหม่ หรือทดแทนผู้ที่เกษียณอายุราชการ

๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ มากที่สุดคือ หน่วยรับการอบรมบางหน่วยขาดประธานการอบรมและขาดการควบคุม จึงควรให้ผู้บังคับบัญชาแต่ละหน่วยมองเห็นความสำคัญในกิจกรรม และมีนโยบายให้ชัดเจนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในระดับล่าง และน้อยที่สุด คือ อนุศาสนาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ฟังเข้าใจมีจำนวนน้อย เทคนิคและวิธีการนำเสนอไม่น่าดึงดูดใจทำให้คนขาดความสนใจในการรับฟังธรรม จึงควรคัดสรรบุคลากรที่มีความสามารถในการเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาให้เพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่รู้ธรรมแต่ขาดเทคนิคในการถ่ายทอด

๓) ด้านแผนกศาสนพิธี พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ มากที่สุด คือ ความล่าช้าในการเบิกคืนค่าศาสนพิธีประกอบโต๊ะหมู่บูชาต้องใช้เวลาาน ๓-๔ เดือนกว่าจะเบิกคืนได้ จึงควรขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแผนกการเงินของหน่วยต้องช่วยดำเนินการให้รวดเร็วทันยุคสมัย และน้อยที่สุด คือ การปฏิบัติศาสนพิธีของอนุศาสนาจารย์ เป็นงานที่ต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบมากกว่าการปฏิบัติพิธีทั่วไป หากทำผิดพลาดบกพร่องจะมีผลทางด้านจิตใจและขาดความน่าเชื่อถือ จึงควรมีการศึกษาพิธีการ/พิธีกรรมทางศาสนาให้ละเอียดรอบคอบเป็นอย่างดีและกว้างขวาง กำหนดขั้นตอนของการปฏิบัติให้ดีและแม่นยำ อย่าให้ตกหล่นหลงลืมหรือไม่เรียบร้อย

๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ เสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ มากที่สุด คือ การประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังไม่ดีพอ ผู้ที่ทำงานแผนกจิตนิเทศขาดความรู้ทำให้งานแผนกจิตนิเทศไม่ประสบความสำเร็จหรือบรรลุผลเท่าที่ควร จึงควรจัดหาบุคลากรที่จบด้านจิตวิทยาโดยตรง และจัดเจ้าหน้าที่ประสานงานระหว่างผู้ที่มีปัญหาทางด้านจิตใจกับผู้ให้บริการด้านจิตนิเทศ และน้อยที่สุด คือ การอบรมและการให้คำปรึกษาผู้ต้องขังเป็นรายตัวในเรือนจำฐานทัพเรือกรุงเทพมีอนุศาสนาจารย์ไม่เพียงพอเนื่องจากอนุศาสนาจารย์มีภารกิจงานประจำที่จะต้องปฏิบัติเป็นจำนวนมาก จึงควรมีนโยบายเปิดรับสมัครบรรพบุรุษบุคลากรเพิ่มเติมเข้ามาใหม่ให้เพียงพอกับความต้องการหรือเพื่อเป็นการทดแทนผู้ที่เกษียณอายุราชการ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

๕.๒.๑ การศึกษาความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทุกด้าน

จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทุกด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการเผยแผ่โดยตรง เช่น การอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมการดำเนินการจัดการศึกษาให้ความรู้ทางศาสนา ปฏิบัติพิธีทางศาสนา เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีทัศนคติหรือความคิดเห็นที่เกี่ยวกับงานของตนให้เป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนสูงที่สุดและให้มีผลเสียน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุโท เจริญสุข ที่กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็น เป็นสภาพความรู้สึกทางด้าน

จิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบไม่ชอบหรือเฉย ๆ และหน้าที่หรือกลไกของความคิดเห็น ที่สำคัญคือ เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว (Adjustment) หมายความว่า ตัวบุคคลทุกคนจะอาศัยความคิดเห็นเป็นเครื่องยึดถือสำหรับการปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนสูงที่สุดและให้มีผลเสียน้อยที่สุด ดังนั้น ทักษะคิด จึงสามารถเป็นกลไกที่จะสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์และที่ไม่พึงประสงค์ของเขา และด้วยสิ่งเหล่านี้เองที่จะทำให้แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ต้องการมากที่สุด

ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ ๑ ด้านแผนกวิชาการ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากแผนกวิชาการจัดอนุศาสนาจารย์ที่มีประสิทธิภาพไปเป็นครูช่วยสอนตาม โรงเรียนต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับพันเอก (พิเศษ) เลื่อน สุนทรเสวต กล่าวไว้ว่า อนุศาสนาจารย์เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อกองทัพเป็นอย่างยิ่ง มีบทบาทด้านการบำรุงขวัญและกำลังใจเป็นสำคัญ เป็นที่ปรึกษาของผู้บังคับบัญชาในด้านการศาสนาและศีลธรรมทั้งในยามปกติและในยามสงคราม ทำการสอนอบรม บำรุงขวัญ ให้ทหารมีจิตใจเข้มแข็ง อดทน กล้าหาญ เสียสละ และปลูกฝังความรักความสามัคคีให้ทหารเกิดจิตสำนึกในทางที่ดี นอกจากนั้น อนุศาสนาจารย์ยังเป็นครูสอน โรงเรียนทหารของเหล่าทัพเกือบทุกหลักสูตร เช่น หลักสูตรของเหล่าต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นนายสิบ ชั้นนายร้อย และชั้นนายพัน

ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ ๔ ด้านแผนกจิตนิเทศ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังไม่ดีพอ ผู้ที่ทำงานแผนกจิตนิเทศขาดความรู้ ทำให้งานแผนกจิตนิเทศไม่ประสบความสำเร็จหรือบรรลุผลเท่าที่ควร อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ขาดความรู้ความสามารถในด้านจิตวิทยา เพราะอนุศาสนาจารย์ที่ให้บริการด้านจิตนิเทศยังอาศัยหลักการและทฤษฎีจากหลักคำสอนในทางศาสนาเป็นหลัก อีกทั้งยังมีขั้นตอนก่อนให้คำปรึกษายุ่งยากมากมาย เป็นเหตุให้การตอบปัญหาแต่ละปัญหาเกิดความล่าช้าไม่ตรงจุด และขาดความต่อเนื่องในการให้คำปรึกษาปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ ร้อยเอก จงกล วงศ์ขุมภู กล่าวไว้ว่า การเยี่ยมชมรับทราบปัญหาไม่มีความต่อเนื่อง ขาดอุปกรณ์ช่วยสอน เวลาบรรยายมีน้อย ควรสนับสนุนงบประมาณให้อนุศาสนาจารย์ออกเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นกำลังใจ พร้อมกับรับทราบปัญหาของกำลังพลทหาร จัดหาสื่ออุปกรณ์และเพิ่มเวลาบรรยายตามความเหมาะสม

๕.๒.๒ การวิเคราะห์ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ อำเภอสัตหีบ

๑) ด้านแผนกวิชาการ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากแผนกวิชาการมีหน้าที่ค้นคว้าเรียบเรียง และเผยแพร่เรื่องเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมและวิชาที่เกี่ยวข้องจัดทำตำราเกี่ยวกับศีลธรรมและวัฒนธรรม รวบรวมเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกำหนดหัวข้ออบรมศีลธรรมและให้คำแนะนำในการอบรมศีลธรรมประจำเดือน รวมทั้งวิจัยปัญหาคำถามจริยธรรมและสวัสดิภาพทางจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับนาวาโทจอร์ ประดับ กล่าวไว้ว่า อนุศาสนาจารย์แผนกวิชาการมีหน้าที่กำหนดหัวข้ออบรมศีลธรรมและผลิตแนวบรรยายในการอบรมศีลธรรมประจำเดือนแจกจ่ายให้อนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการบรรยาย ผลิตบทความทางศีลธรรมและวัฒนธรรมประจำสัปดาห์ ผลิตบทความประทีปธรรม ตีพิมพ์ในนิตยสารนาวิกศาสตร์ ผลิตวารสาร “ร่วมประคอง” เผยแพร่วิชาการทางศาสนา แจกจ่ายหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพอากาศ ตลอดจนจัดอนุศาสนาจารย์เป็นครูช่วยสอนใน โรงเรียนต่าง ๆ ของกองทัพอากาศ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แผนกวิชาการจัดอนุศาสนาจารย์ที่มีประสิทธิภาพไปเป็นครูช่วยสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากแผนกวิชาการจะมีหน้าที่หลักเกี่ยวกับการค้นคว้าเรียบเรียง จัดทำตำราเกี่ยวกับศีลธรรมและวัฒนธรรม รวบรวมเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องแล้วและยังกำหนดหัวข้ออบรมศีลธรรม ให้คำแนะนำการอบรมศีลธรรมประจำเดือน ทำให้อนุศาสนาจารย์มีความตื่นตัวอยู่เสมอ เมื่อโรงเรียนต่าง ๆ ให้ส่งอนุศาสนาจารย์ไปเป็นครูช่วยสอน จึงทำให้ได้อนุศาสนาจารย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพันเอก (พิเศษ) ศรีสวัสดิ์ แสนพวง อดีตผู้อำนวยการกองอนุศาสนาจารย์กรมยุทธศึกษาทหารบก กล่าวไว้ว่า ด้านการศึกษาได้มีหลักสูตรสายวิชาการอนุศาสนาจารย์ทั้งชั้นต้นและชั้นสูง เปิดการศึกษาหลักสูตรวิชาการศาสนาและศีลธรรมแก่หน่วยทหารในส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ที่กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบกเป็นประจำทุกปี และส่งอนุศาสนาจารย์ส่วนกลางไปสอนวิชาการศาสนาและศีลธรรมในหลักสูตรนายสิบ นายร้อยและนายพัน ในโรงเรียนต่าง ๆ นอกจากนี้ แยม ประพัฒน์ทอง อดีตอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ ยังได้กล่าวไว้ว่า “กำลังต้องได้รับการฝึกฝนพัฒนาซึ่งพระพุทธเจ้าถือว่าเป็นวิธีการทำให้บุคคลเกิดมีสัมมาทิฐิ...”

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แผนกวิชาการเขียนบทความประทีปธรรมสอดคล้องกับความต้องการของกำลังพล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากอนุศาสนาจารย์ด้านวิชาการมีจำนวนน้อย การบริการด้านวิชาการขาดความคล่องตัว ปฏิบัติงานไม่ทันเวลา จึงมีความเป็นไปได้ว่าอนุศาสนาจารย์มีภารกิจมากมายทั้งในหน่วยงานทหารและนอกหน่วยงานทหารประกอบกับมีกำลังพลน้อยทำให้

อนุศาสนาจารย์ไม่มีเวลาเพียงพอการเขียนบทความจึงออกมาค่อนข้างไม่ดีซึ่งงานเขียนบทความนั้นเป็นงานรอง นอกเหนือจากเวลาทำงานตามปกติที่ต้องอาศัยระยะเวลาและผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการเขียนสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันเอก บุญยัง ศรีสมพงษ์ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาบทบาทในการสอนธรรมของอนุศาสนาจารย์กองทัพบก” พบว่า บทบาทของอนุศาสนาจารย์กองทัพบกในสังคมไทย โดยสรุปมี ๒ อย่าง คือบทบาทในหน่วยทหารกับบทบาทนอกหน่วยทหาร บทบาทของอนุศาสนาจารย์ในหน่วยทหารนั้นหน้าที่หลักคือ การสอน การอบรมศีลธรรมทหารในหน่วยทหารที่ตนประจำการอยู่ รวมทั้งการสอนวิชาการศาสนาและศีลธรรมในโรงเรียนเหล่าต่าง ๆ ของทหาร หน้าที่รอง คือ การเป็นพิธีกรปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาให้กับหน่วยทหารและกำลังพลทุกคน การไปเยี่ยมเยียนทหารที่เจ็บป่วยที่โรงพยาบาลและที่บ้าน การเป็นที่ปรึกษาปัญหาด้านจิตใจของทหารและครอบครัวการเป็นที่ปรึกษาข้าราชการด้านศาสนาและขวัญทหารของผู้บังคับบัญชา และการดำเนินการสอนศีลธรรม ใน โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อสอนศาสนาและศีลธรรมแก่เยาวชนลูกหลานทหารและประชาชนใกล้เคียง ส่วนบทบาทนอกหน่วยทหารนั้น อนุศาสนาจารย์ได้ไปบรรยายหรืออภิปรายธรรม และเป็นพิธีกรปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาให้แก่หน่วยทหาร รัฐวิสาหกิจ และองค์กรด้านศาสนาต่าง ๆ ตามที่เชิญมา เช่น วัด โรงเรียน กรมการศาสนา กรมราชทัณฑ์ พุทธสมาคมสภาสังฆมสังเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ และคณะกรรมการเอกลักษณ์แห่งชาติ

๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากอนุศาสนาจารย์ที่ออกไปบรรยายธรรมให้ความรู้แก่กำลังพล ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียนนายสิบ โรงเรียนนายร้อย ตลอดจนการอบรมศีลธรรมแก่นุตรของกำลังพล เป็นผู้ที่มีความวาทศิลป์ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีศีลาจารวัตรตรงตามและมีน้ำใจเสียสละ เผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยและหวังผลตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับ องค์กรแห่งพระธรรมกถึก กล่าวไว้ว่า เราจักแสดงธรรมไปตามลำดับ เราจักแสดงธรรมอ้างเหตุ เราจักแสดง ธรรมอาศัยความเอ็นดู เราจักไม่แสดงธรรมเพ่งอามิส เราจักไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่น และยังสอดคล้องกับพินิจู เจริญสุข ที่กล่าวไว้ว่า ผู้ที่แสดงธรรมต้องเป็นผู้ที่มีธรรมสมบัติ คือ ผู้แสดงธรรมต้องมีศีลาจารวัตรตรงตามและมีน้ำใจเสียสละ ต้องไม่แสดงธรรมเพราะเห็นแก่ลาภสักการะ มุ่งประโยชน์ของผู้ฟัง มีเมตตา คือปรารถนาให้ผู้ฟังมีความสุข มีกรุณา คือ หวังปลดเปลื้องทุกข์ให้กับผู้ฟัง ได้แก่ให้ผู้ฟังนั้นพ้นทุกข์ ตลอดจนมีวาทสมบัติ คือ วาทศิลป์ มีคารมคมคายในการพูดธรรมหรือในการปาฐกถาถ้าผู้แสดงธรรมมีวาทสมบัติดี คนฟังก็เพลิดเพลินจิตใจ ฟังแล้วไม่เบื่อ จบแล้วก็อยากจะฟังอีก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อนุศาสนาจารย์อธิบายขยายความหัวข้อธรรมเข้าใจง่าย ถูกต้องชัดเจนซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากอนุศาสนาจารย์ได้รับการฝึกฝนอบรมวิธีการเผยแผ่ โดยมีการบรรยายธรรมแก่กำลังพลทั้งในและนอกหน่วยของกองทัพเรือ ตลอดจนการสอนพิเศษ วิชาพระพุทธศาสนา มีการจัดอนุศาสนาจารย์ สนทนาธรรมและตอบปัญหาธรรมออกอากาศทาง สถานีวิทยุทหารเรือ ในรายการ “ธรรมได้ร่วมประดู” รายการ “ร่วมเรือนาวิ” อยู่เป็นประจำ จึงทำให้อุณาสนาจารย์เกิดทักษะและมีความชำนาญในการอธิบายขยายหัวข้อธรรมได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสามพระยา กล่าวไว้ว่า วิธีการสอนศีลธรรมแก่ประชาชน โดยเน้นวิธีการภาคปฏิบัติไว้เป็นหลัก ๗ ประการ ซึ่งหนึ่งในเจ็ดข้อ ท่านกล่าวไว้ว่า “...การสอนศีลธรรมแก่ประชาชน แบบสอนบ่อย ๆ นิยมพูดกันว่า “พรีาสอน” เพื่อให้เกิดความจำได้ เกิดความชินหูจนเกิดความ “คล่องปาก ขึ้นใจ” เรื่องที่สอนนั้นก็อยู่ในประเภทคำแนะนำ คำแนะนำ คำตักเตือน และคำกล่าวสอนนั่นเอง...”

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ อนุศาสนาจารย์มีการประเมินผลงานตนเองหลังเสร็จสิ้นการอบรมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผลจาก หน่วยรับการอบรมบางหน่วยขาดประธานการอบรม และขาดการควบคุม จึงมีความเป็นไปได้ว่าถ้าหน่วยงานใดผู้บังคับบัญชาแต่ละหน่วยมองไม่เห็นถึงความสำคัญในกิจกรรมของอนุศาสนาจารย์ ขาดมนุษยสัมพันธ์และการควบคุมที่ดี ไม่มีการเอาใจใส่ดูแลผู้ได้บังคับบัญชาในระดับล่าง ย่อมสะท้อนถึงผลการปฏิบัติงานในด้านนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ โฆสิต ประพัฒน์ทอง ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของอนุศาสนาจารย์ ไว้ว่า “สำหรับผู้บังคับหน่วย เห็นว่าบทบาทหน้าที่ที่ปฏิบัติจริงนั้นควรมีความแม่นยำในพิธีกรรม มีหลักธรรมที่พอจะอบรมคนอื่น ได้ ยุทธวิธีการอบรมที่มาใช้ต้องเป็นเรื่องของรูปธรรมมากกว่าเป็นเรื่องของนามธรรม ความใกล้ชิดกับกำลังพลผู้น้อยก็ห่างเหินมาก ความสัมพันธ์กับคนระดับหัวหน้าหน่วยก็มีช่องว่างของชั้นยศ ดังนั้น บทบาทที่เป็นจริงของอนุศาสนาจารย์ จึงมีคุณค่าและความสำคัญที่ลดน้อยลงไป นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พันเอก (พิเศษ) เลื่อน สุนทรเสวต ที่กล่าวไว้ว่า “ปัจจุบันอนุศาสนาจารย์ขาดเอกภาพในการทำงาน นโยบาย งบประมาณ และแผนการปฏิบัติงาน เพราะต่างก็ปฏิบัติตามเหล่าทัพของตน ไม่มีการประชุมสัมมนาในการทำแผนปฏิบัติงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะไม่มีหัวหน้าสายวิชาการคอยกำกับดูแลอนุศาสนาจารย์เป็นส่วนกลาง” และ พันโท ศรีนัยภูมิ ผู้ฟัง กล่าวไว้ว่า “อนุศาสนาจารย์ต้องดำเนินการให้เป็นรูปธรรมชัดเจน ตรวจสอบได้ตามระบบ มีการประเมินผลตามวงรอบเพื่อให้งานที่ทำ ไม่หายไปในอากาศ เหมือนเช่นที่ผ่านมา ๘๐ ปีเศษแล้วที่เราทำกันมาตามความเข้าใจเฉพาะหน่วย ไม่เป็นสากล หน่วยงานเบื้องบนไม่สามารถมีข้อมูลการทำงานนำไปประเมินคุณภาพได้ งานสอน งานอบรมจึงขาดประสิทธิภาพไม่ได้ผลตามที่ต้องการ”

๓) ด้านแผนกศาสนพิธี พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากอนุศาสนาจารย์ด้านแผนกศาสนพิธีเป็นวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการเสนอแนะและดำเนินการเกี่ยวกับศาสนพิธีในงานการกุศลทั้งในและนอกกองทัพเรือ ตลอดจนกำหนดอัตราและมาตรฐานควบคุมจัดหาเก็บรักษาแจกจ่ายและจำหน่ายพระพุทธรูปบูชาประจำหน่วย รวมทั้งเสนอแนะในการกำหนดมาตรฐานโต๊ะหมู่บูชา พร้อมเครื่องประกอบ ซึ่งสอดคล้องกับนาวาโท สารี อินสอนกล่าวไว้ว่า อนุศาสนาจารย์มีหน้าที่กำกับดูแลและปฏิบัติหน้าที่เป็นวิทยากรเนื่องในงานต่าง ๆ เช่น วันคล้ายวันสถาปนาหน่วยต่าง ๆ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับพิธีต่าง ๆ แก่หน่วยและกำลังพลในกองทัพเรือรวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติพิธีทางศาสนาแก่กำลังพลที่ร้องขอเป็นการส่วนตัว พร้อมทั้งจัดหาพระพุทธรูปและเครื่องประกอบเก็บรักษา และดำเนินการแจกจ่ายแก่หน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อนุศาสนาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเรื่องศาสนพิธีเป็นอย่างดี ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่จะเป็นอนุศาสนาจารย์จะต้องเป็นผู้ที่จบการศึกษาด้านเปรียญธรรมมีความรู้ด้านอักษรธรรม พุค่ง่ายก็คือผู้ที่เคยบวชเรียนมาก่อนย่อมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศาสนพิธีเป็นอย่างดี จึงเป็นที่ยอมรับให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิเชียร ปราบพาล ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์บทบาทอนุศาสนาจารย์: ศึกษาเฉพาะกรณีอนุศาสนาจารย์ทหารอากาศไทย” พบว่า ทิศนคติของข้าราชการที่มีต่อบทบาทของอนุศาสนาจารย์ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญด้านการให้คำปรึกษางานพิธีกรรมและงานบรรยายธรรม เพราะมีความเชื่อถือว่าอนุศาสนาจารย์ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาได้ โดยเฉพาะด้านศาสนาและพิธีกรรมพร้อมกันนี้ข้าราชการส่วนใหญ่ก็ยังคงให้ความสำคัญต่ออนุศาสนาจารย์ว่า ในกองทัพควรมีอนุศาสนาจารย์ เพราะจะได้เป็นที่คอยให้คำปรึกษาและเป็นตัวอย่างที่ดีได้

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ อนุศาสนาจารย์จัดหาอุปกรณ์เกี่ยวกับศาสนพิธีได้ตรงกับงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากงานพิธีของอนุศาสนาจารย์เป็นงานใหญ่ที่ต้องมีการเตรียมพร้อม มีความรู้ความเข้าใจและความละเอียดรอบคอบมากกว่าการปฏิบัติพิธีทั่วไป ทั้งก่อนปฏิบัติขณะปฏิบัติและหลังปฏิบัติ ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องใช้กำลังพลมาก ซึ่งบางครั้งมีกำลังพลในระดับปฏิบัติเกี่ยวกับการขนย้ายโต๊ะหมู่บูชาและเครื่องประกอบพิธีไม่เพียงพอกับงาน ทำให้เกิดความล่าช้าหรือขาดตกบกพร่องในการจัดหา อุปกรณ์เกี่ยวกับศาสนพิธีได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิเชียร ปราบพาล ได้เสนอแนะไว้ว่า “กองอนุศาสนาจารย์ ควรปรับปรุงระบบการทำงานให้มีคุณภาพ โดยปรับระบบการทำงานให้อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการจัดกำลังให้เพียงพอและเหมาะสมกับงาน นอกจากนี้ควรจัดสัมมนาอนุศาสนาจารย์ต่างเหล่าทัพกับอนุศาสนาจารย์

กองทัพอากาศ และสัมมนาอนุศาสนาจารย์กับข้าราชการ เพื่อรับฟังความคิดเห็นแลกเปลี่ยนแนวทางปฏิบัติที่เป็นหลักเกณฑ์เดียวกัน”

๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากอนุศาสนาจารย์แผนกจิตนิเทศ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาทางใจแก่กำลังพลในกองทัพเรือ ซึ่งสอดคล้องกับพันเอก บุญยัง ศรีสมพงษ์ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษบทบาทในการสอนธรรมของอนุศาสนาจารย์กองทัพบก” พบว่า อนุศาสนาจารย์มีบทบาททั้งในและนอกหน่วยทหาร ด้วยการไปเยี่ยมเยียนทหารที่เจ็บป่วยที่โรงพยาบาลและที่บ้าน เป็นที่ปรึกษาปัญหาด้านจิตใจของทหารและครอบครัว การเป็นที่ปรึกษาข้าราชการด้านศาสนาและขวัญทหารของผู้บังคับบัญชา และการดำเนินการสอนศีลธรรมใน โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อสอนศาสนาและศีลธรรมแก่เยาวชนลูกหลานทหารและประชาชนใกล้เคียง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อนุศาสนาจารย์เสนอแนะแก้ปัญหาแก่ผู้ติดยาเสพติด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากแผนกจิตนิเทศ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาทางใจแก่กำลังพลในกองทัพเรือ เยี่ยมบำรุงขวัญทหารที่ปฏิบัติราชการสนาม ทหารที่เจ็บป่วยและต้องขัง รวมทั้งอบรมพลเรือนผู้ต้องขังในเรือนจำนอกกองทัพเรือ เสนอแนะการแก้ปัญหาทางขวัญและกำลังใจแก่ผู้บังคับบัญชาของหน่วยรวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติทางจิตวิทยา ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักที่อนุศาสนาจารย์ด้านจิตนิเทศนำไปปฏิบัติเป็นประจำ เป็นผลของการเสนอแนะแก้ปัญหาแก่ผู้ติดยาเสพติด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนาวาโท ประจักษ์ สุวรรณสังข์ กล่าวไว้ว่า อนุศาสนาจารย์ด้านจิตนิเทศเป็นผู้ให้คำปรึกษาในการแก้ปัญหาทางใจแก่กำลังพลในกองทัพเรือ เยี่ยมบำรุงขวัญทหาร ที่ปฏิบัติราชการสนาม ทหารที่เจ็บป่วยและต้องขัง รวมทั้งอบรมพลเรือนผู้ต้องขังในเรือนจำ เสนอแนะการแก้ปัญหาทางขวัญและกำลังใจแก่ผู้บังคับบัญชาของหน่วยรวมทั้งสนับสนุน การปฏิบัติทางจิตวิทยา อบรมผู้ติดยาเสพติดให้โทษที่ โรงพยาบาลทหารเรือกรุงเทพมหานคร อบรมผู้ต้องขังเรือนจำพลเรือนตามที่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยขอรับการสนับสนุน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ อนุศาสนาจารย์ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาทางใจแก่บุคคลทั่วไป ได้อย่างน่าประทับใจ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก การประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยังไม่ดีพอ ผู้ที่ทำงานแผนกจิตนิเทศขาดความรู้ ทำให้งานแผนกจิตนิเทศไม่ประสบความสำเร็จหรือบรรลุผลเท่าที่ควร จึงควรจัดหาบุคลากรที่จบการศึกษาด้านจิตวิทยา มาโดยตรงเข้ามาทำงาน และจัดเจ้าหน้าที่ประสานงานระหว่างผู้ที่มีปัญหาทางด้านจิตใจกับผู้ให้บริการด้านจิตนิเทศ จากข้อเสนอแนะดังกล่าว จึงมีความเป็นไปได้ว่า อนุศาสนาจารย์ยังเป็นผู้ที่ขาดความรู้ความสามารถในด้านจิตวิทยา เพราะอนุศาสนาจารย์ที่ให้บริการด้านจิตนิเทศยังอาศัยหลักการและ

ความสามารถในด้านจิตวิทยา เพราะอนุศาสนาจารย์ที่ให้บริการด้านจิตนิตะยังอาศัยหลักการและทฤษฎีจากหลักคำสอนในทางศาสนาเป็นหลัก อีกทั้งยังมีขั้นตอนก่อนให้คำปรึกษาอย่างมากมาย เป็นเหตุให้การตอบปัญหาแต่ละปัญหาเกิดความล่าช้าไม่ตรงจุด และขาดความต่อเนื่องในการให้คำปรึกษาปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ร้อยเอกจงดล วงศ์ขุมภู ได้ทำการศึกษา “บทบาทของอนุศาสนาจารย์ที่มีต่อการสอนศีลธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีกองทัพบก” พบว่า การเยี่ยมชมเยือนรับทราบปัญหาไม่มีความต่อเนื่อง ขาดอุปกรณ์ช่วยสอน เวลาบรรยายมีน้อย

๕.๒.๓ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยจำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แตกต่างกัน โดยพบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน คือ อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านแผนกวิชาการ ด้านแผนกอบรมศีลธรรมและด้านแผนกจิตนิตะ พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านแผนกศาสนพิธี พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แตกต่างกัน โดยพบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ ที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ ๕๑ ปี ขึ้นไป ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากความคิดเห็นเป็นสิ่งที่นี้รู้ขึ้นใจซึ่งเกิดจากความรู้สึกความเชื่อการประเมินค่าหรือการคาดคะเนจากประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนั้นอาจจะแสดงออกโดยการพูดหรือการเขียนและการแสดงความคิดเห็นของบุคคลหนึ่งหรือบุคคลอื่น ๆ อาจเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ที่แสดงความคิดเห็นส่วนมากจะเป็นเพศชาย ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส. มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง ๒๐-๕๐ ปี จึงมีความเป็นไปได้ว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาและช่วงของอายุดังกล่าวส่วนมากจะเป็นกำลังพลในระดับปฏิบัติการ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับการทำงาน โดยตรงมากกว่า ผู้ที่มีอายุมากและมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งส่วนมากจะเป็นระดับผู้บริหารมีหน้าที่ในการสั่งการเท่านั้น ด้วยเหตุนี้กำลังพลในระดับปฏิบัติการย่อมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงาน

ที่ตนทำในแง่ดีไว้ก่อน ทั้งนี้ก็เพื่ออาศัยความคิดเห็นเป็นเครื่องยึดถือ สำหรับการปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนสูงที่สุด และให้เกิดผลเสียต่อตนเองน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับประภา เพ็ญสุวรรณ ที่กล่าวไว้ว่า “อายุมีผลต่อเจตคติของบุคคล ส่วนใหญ่มักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ยาก ซึ่งทำให้มีผลต่อเจตคติของเขาเอง นอกจากอายุแล้วยังมีตัวแปรอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ปฏิภานของบุคคลต่อสิ่งเร้า ข่าวดสาร เป็นต้น บุคคลที่แตกต่างกันจะมีปฏิภานไม่เหมือนกัน ผลที่จะมีต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความคิด ย่อมแตกต่างกันไปด้วย” และ สุโท เจริญสุข กล่าวไว้ว่า “โดยปกติในทุกขณะ คนทั่วไปมักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริงในสิ่งซึ่งเป็นที่ขัดแย้งกับความนึกคิดของตน (Self-Image) ดังนั้น ความคิดเห็น จึงสามารถสะท้อนออกมาเป็นกลไกที่ป้องกันตัว โดยการแสดงออกเป็นความรู้สึกถูกเหยียดหยามหรือดิฉันนิทาคนอื่นและขณะเดียวกันก็จะยกตนเองให้สูงกว่าด้วยการมีความคิดเห็นที่ถือว่า ตนนั้นเหนือกว่าผู้อื่น การก่อตัว ที่เกิดขึ้นมาของความคิดเห็นในลักษณะนี้ มีลักษณะแตกต่างจากการมีความคิดเห็นเป็นเครื่องมือในการปรับตัว ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ความคิดเห็นจะมีใช้พัฒนาขึ้นมาจากการมีประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ โดยตรง หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้หนึ่งเอง และสิ่งที่เป็นเป้าหมายของการแสดงออกมา ซึ่งความคิดเห็นนั้น ก็เป็นเพียงสิ่งที่เขาผู้นั้นหวังใช้เพียงเพื่อการระบายความรู้สึกเท่านั้น”

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปผลเป็นข้อเสนอแนะ โดยแบ่งเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า กำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีความคิดเห็นต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๔.๐๑ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน จึงข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านแผนกวิชาการ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด จึงควรรักษาระดับไว้ และส่งเสริมบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านแผนกอบรมศีลธรรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จึงควรรักษาระดับไว้ และควรปรับปรุงบทบาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ เกี่ยวกับการอบรมศีลธรรมให้ดียิ่งขึ้นไป

๓) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านแผนกศาสนพิธี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จึงควรรักษาระดับไว้ และพัฒนาระบบการทำงานให้มีคุณภาพ โดยปรับระบบการทำงานให้อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ รวมทั้งการจัดกำลังพลให้เพียงพอและเหมาะสมกับงานด้านศาสนพิธี

๔) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านแผนกจิตนิเทศ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าทุกด้าน จึงควรแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์ กองทัพอากาศเกี่ยวกับการจิตนิเทศ โดยสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ในด้านจิตวิทยาเข้ามาเป็นอนุศาสนาจารย์หรือเข้ามาทำงานร่วมกับอนุศาสนาจารย์

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัยความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ ผู้วิจัยข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป ดังนี้

- ๑) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของกำลังพลที่มีต่อการปฏิบัติงานของอนุศาสนาจารย์
- ๒) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของกำลังพลที่มีต่อการให้คำปรึกษาจิตนิเทศของอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม ๑๑, ๒๒, ๒๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือทั่วไป

งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๘.

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๐.

ณรงค์ เต็งประชา. มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์, ๒๕๔๐.

ณรงค์ โพธิ์พุกยานนท์. ระเบียบวิธีวิจัย : แนวการเขียนเค้าโครงงานวิจัยและรายงานการวิจัยประจำภาค. กรุงเทพมหานคร : ดวงแก้ว, ๒๕๔๖.

นิภา เมธราชวิชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.

ประภาพรเพ็ญ สุวรรณ. ทักษะคดี : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.

ประเสริฐ เข้มกลิ่นพืง, ศาสตราจารย์ และคณะ. สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุขภาพการพิมพ์, ๒๕๔๖.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๓๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พุทธวิธีในการสอน. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โอเอ็นจีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๒.

พิสิฐ เจริญสุข. คู่มือการเผยแผ่พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

มงคล หวังสุขใจ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์. สังคมวิทยาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๔๗.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖.

ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น,
๒๕๔๐.

ถ่งศรี ชมภูวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒.

สุโท เจริญสุข. หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๒๕.

สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒.

สุรางค์ จันทน์เอม. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แพร์พิทยา, ๒๕๒๐.

แสง จันทร์งาม. วิธีสอนของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

๒) วิทยานิพนธ์ / สารนิพนธ์

จنگล วงศ์ชุมภู, ร้อยเอก. “บทบาทของอนุศาสนาจารย์ที่มีต่อการสอนศีลธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณี
กองทัพบก”. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย, ๒๕๕๑.

จุมพล นิภาเกษม. “ความคิดเห็นของเกษตรกรตำบลต่อการดำเนิน โครงการปรับปรุงระบบแผนและ
พัฒนาเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตรในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๓.

บุญยัง ศรีสมพงษ์, พันเอก. “การศึกษาบทบาทในการสอนธรรมของอนุศาสนาจารย์กองทัพบก”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระบุญหลาย ถาวโร (สร้างนานอก). “การเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชปัญญาเมธี (สมชัย กุศลจิตฺโต)”.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ๒๕๔๕.

พระมหา สุริยัน จนุทนา โม (จันทะนาม). “ศึกษาบทบาทและผลงานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ของพระอาจารย์สมภพ โชติปิลฺโล”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕.

ภูวดล จันทร์ศร. “ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร โดยวิธีใช้เทปบันทึกเสียงผ่านหอกระจายข่าวในจังหวัดนครราชสีมา”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕.

วิเชียร ปราบพาล. “การศึกษานิตยสารของเกษตรกร : ศึกษาเฉพาะกรณีนิตยสารเกษตรไทย”. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๐.

เสกสรร วัฒนพงษ์. “ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการประสานงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทางหลวงกับเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรในเขตพื้นที่ทางหลวง หมายเลข ๓๔ บางนา-บางปะกง”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒.

๓) เอกสารที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

กานต์ ประทุมทอง, นาวาเอก. “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกอบรมศีลธรรมกองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”. ม.ป.ท., ๒๕๕๑ (อัดสำเนา).

ขจร ประดับ, นาวาโท. “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกวิชาการ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”. ม.ป.ท., ม.ป.ป. (อัดสำเนา).

ประจักษ์ สุวรรณสังข์, นาวาโท. “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกจิตนิเทศ กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”. ม.ป.ท., ม.ป.ป. (อัดสำเนา).

สารี อินสอน, นาวาโท. “คู่มือการปฏิบัติงาน แผนกศาสนพิธี กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ”. ม.ป.ท., ม.ป.ป., (อัดสำเนา).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

๑. นายวิญญู กิณะเสน

วุฒิการศึกษา ศน.ม. (พุทธศาสนศึกษา)

ตำแหน่งปัจจุบัน เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม

๒. นาวาเอก ธรรมนุญ วิเศษสิงห์

วุฒิการศึกษา ป.ช.๓, ศน.ม. (พุทธศาสนาและปรัชญา)

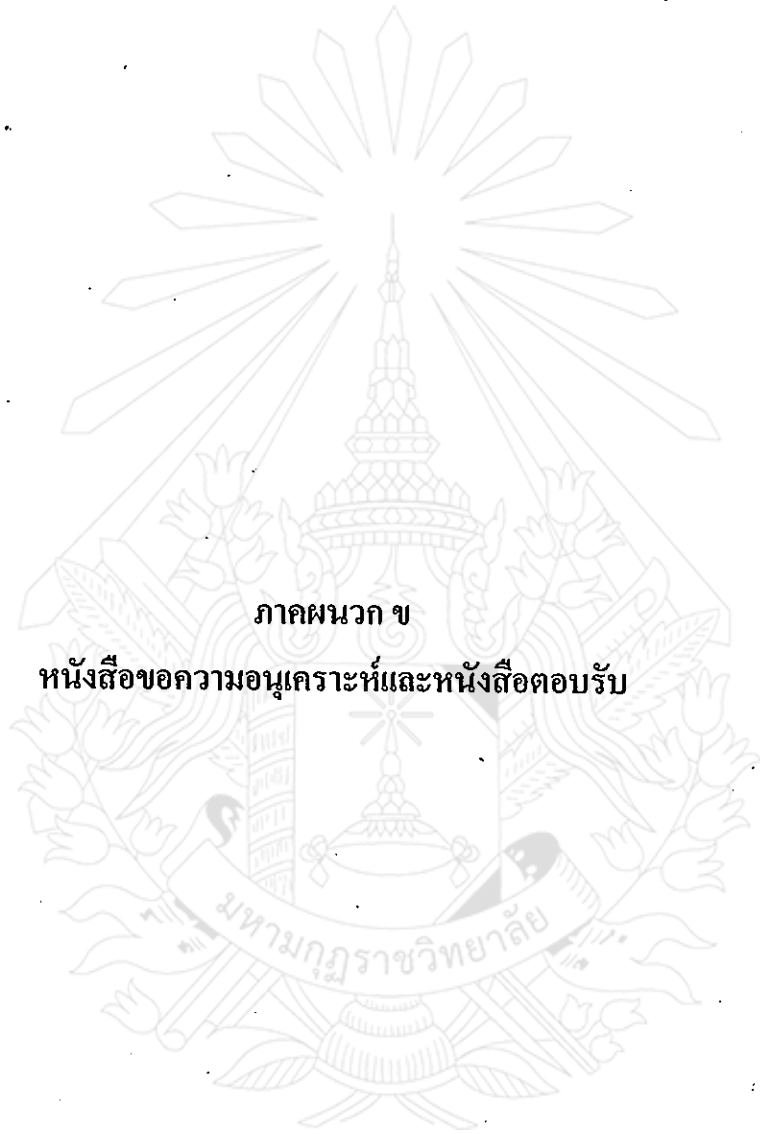
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตำแหน่งปัจจุบัน อนุศาสตราจารย์อาวุโส กองอนุศาสตราจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
จังหวัดนครปฐม

๓. นาวาเอก ดร.วินัย ตะเภาพงษ์

วุฒิการศึกษา ป.ช.๕, Ph.D. (บาลี) Banares Hindu University (อินเดีย)

ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้าอนุศาสตราจารย์ แผนกอนุศาสตราจารย์ กองกำลังพล
ฐานทัพเรือสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์และหนังสือตอบรับ

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘)/ ว ๑๒๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.ช่อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๖๐
โทร.(๐๒) ๕๒๙-๖๖๖๓, ๕๒๙-๖๒๕๒ FAX ๕๒๙-๑๒๙๑

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร นาวาเอก ดร.วินัย ตะเกาพงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างสารนิพนธ์และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นาวาตรี เลิศชติศ ถิมสุคนธ์ทิพย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๒/๒๕๔๕ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี รศ.ดร. มานพ นักการเรียน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ ผศ.เจริญ จันทร์มูบ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว แก่นักศึกษา

จึงเจริญพรเพื่อพิจารณา ขออนุมัติขอเชิญคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูบริหารธรรมวิธาน)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘)/ ว ๑๒๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.ห้วยใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๙๑๑๖๐
โทร.(๐๒) ๕๒๑-๑๖๖๓, ๕๒๑-๕๒๕๒ FAX ๕๒๑-๑๒๓๑

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร นาวาเอก ธรรมบุญ วิเศษสิงห์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างสารนิพนธ์และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นาวาตรี เลิศชลิต ลิ้มสุคนธ์ทิพย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๒/๒๕๔๕ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี รศ.ดร. มานพ นักการเรียนเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ ผศ. เจริญ จันทร์มูย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ จึงใคร่ขอเรียนเชิญให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา

จึงเจริญพรเพื่อพิจารณา ขออนุโมทนาขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูบริหารธรรมวิธาน)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๘)/ ว ๑๒๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.ถ้ำใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๖๐
โทร.(๐๒) ๕๒๑-๖๖๖๓, ๕๒๑-๖๒๖๒ FAX ๕๒๑-๑๒๕๑

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร นายวิญญู กิณะเสน

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างสารนิพนธ์และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นาวาตรี เลิศชติศ ลิ้มสุคนธ์ทิพย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสน
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๒/๒๕๕๕ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็น
ของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ :
ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
ด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี รศ.ดร. มานพ นักการเรียน
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ ผศ. เจริญ จันทร์มูข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์
จึงใคร่ขอเรียนเชิญให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว
แก่นักศึกษา

จึงเจริญพรเพื่อพิจารณา ขออนุโมทนาขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปริชาทรรมวิธาน)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

ที่ ศท ๖๐๑๑ (๒.๘)/ ๖ ๑๓๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.ล้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๑๑๖๐
โทร.(๐๒) ๕๒๙-๑๖๖๓, ๕๒๙-๖๒๕๐ FAX ๕๒๙-๑๒๕๑

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย นาวาตรี เลิศชลิต ลิ้มสุคนธ์ทิพย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสน
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๒/๒๕๕๑ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็น
ของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ :
ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
ด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี รศ.ดร. มานพ นักการเรียน
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ ผศ. เจริญ จันทร์มูย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มีความประสงค์จะขอ
ความอนุเคราะห์เพื่อแจกแบบสอบถามแก่กำลังพลในกำกับดูแลของท่าน จำนวน ๓๐ ชุด
เพื่อทดลองเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเจริญพรเพื่อพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่านและขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปริชาธรรมวิธาน)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

ที่ ศท ๖๐๑๑ (๒.๘)/ ว ๑๓๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.ท่าช้างใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๖๐
โทร (๐๒) ๕๒๕๙-๑๖๖๓, ๕๒๕๙-๑๖๕๒ FAX ๕๒๕๙-๑๖๓๑

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย นาวาตรี เลิศขลิศ ลิ้มสุคนธ์ทิพย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสน
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๒/๒๕๔๕ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความคิดเห็น
ของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ :
ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
ด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี รศ.ดร. มานพ นักการเรียน
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ ผศ. เจริญ จันทร์มูย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มีความประสงค์จะขอ
ความอนุเคราะห์เพื่อแจกแบบสอบถามแก่กำลังพลในกำกับดูแลของท่าน จำนวน ๓๐ ชุด
เพื่อทดลองเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเจริญพรเพื่อพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่านและขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปริชาธรรมวิธาน)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กพ.รท.สส. (แผนกกำลังพล โทร.๗๑๑๕๒)

ที่ ต่อ กพ.ว.เลขที่ ๖๐๓๗/๕๒ วันที่ ๒๒ ก.ย.๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เสนอ

๑. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามแก่พนักงานในกำกับดูแลของ รท.สส. จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูลของสารนิพนธ์เรื่อง "ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี" ของ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา (น.ต.เลิศวิเศษ ลิ้มสุคนธ์ทิพย์) รายละเอียดตามหนังสือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ที่ สธ๖๐๑๑(๒.๘)/๑๓๐ ลง ๓๑ ก.ค.๕๒ ที่แนบ

๒. กพ.รท.สส.ขอเสนอเพื่อการดำเนินการดังนี้

๒.๑ กพ.รท.สส.ได้แจกและรวบรวมแบบสอบถามตามข้อ ๑ จากข้าราชการสังกัด นชต.บก.รท.สส.และแผนกอนุศาสนาจารย์ กพ.รท.สส.เรียบร้อยแล้ว เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของข้าราชการกองทัพอเรือ และเพื่อการนำผลการวิจัยไปแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับบทบาทการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือให้ดียิ่งขึ้น จึงเห็นควรจัดส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัยดังกล่าวให้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ดำเนินการต่อไป

๒.๒ กวลงนามในหนังสือถึงหน่วยใน ทว.และนอก ทว.ในเรื่องที่เกี่ยวกับการหารือ ประสานงาน หรือการขอรับ หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานด้านกิจการกำลังพล ผบ.รท.สส.มอบอำนาจให้ เสธ.รท.สส.สั่งการและทำการแทนในนาม ผบ.รท.สส. ตามคำสั่ง รท.สส. ที่ ๑๒/๒๕๕๐ ลง ๒๘ ก.พ.๕๐ ในอนุแผนก ๓ ของแผนก ก. ลำดับที่ ๑ ในกรณีนี้ เสธ.รท.สส.ไม่สามารปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นครั้งแรกไว้ รอง ผบ.รท.สส.(๑) หรือ รอง ผบ.รท.สส.(๒) สั่งการและทำการแทนในเรื่องที่ได้รับมอบอำนาจแทน เสธ.รท.สส. ได้แล้วแต่กรณี

๓. เห็นควรอนุมัติตามข้อ ๒.๑

จึงเสนอมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติตามข้อ ๓. และลงนามในบันทึกถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ตามร่างที่แนบ

- อนุมัติ/ลงนามแล้ว

น.อ.
ผอ.กพ.รท.สส.

รับคำสั่ง ผบ.รท.สส.
พล.ร.ต.
รอง ผบ.รท.สส.(๑)

ก.ย.๕๒

น.อ.
รอง เสธ.รท.สส.(๑)
๒๖ ก.ย.๕๒

ที่ ศธ ๖๐๑๖(๒.๘)/๑๓๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๙๓๑๖๐
โทร.๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓, ๐-๒๔๒๙-๑๖๔๒ FAX ๐-๒๔๒๙-๑๖๔๑

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ผู้รับ	๗๕๐๒๗
วันที่	๓๑ ก.ค. ๒๕๕๒
เวลา	๑๖:๒๖

กท.รท.๓๓	
เลขที่	๗๐๓๓
วันที่	๓๑ ก.ค. ๒๕๕๒
เวลา	๑๐:๑๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เชริณพร ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ
ซึ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย นาวาตรีเลิศสิทธิ์ ลิ้มสุคนธ์ทิพย์ นักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชา พุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๒ / ๒๕๔๘ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง "ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อขบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี" ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนการทำกรเก็บข้อมูล โดยมิ รศ.ดร.มานพ นึกการเวียน เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและมี ศษ.เชริณพร จันทร์นุ้ย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เพื่อแจกแบบสอบถามแก่พนักงานในกำกับดูแลของท่าน จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อทดลองเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเชริณพรมาเพื่อพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขออโนทนาขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเชริณพร

(พระครูปริชาทรรมวิธาน)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร.๐-๒๔๒๙-๑๖๖๓ ต่อ ๑๒๐

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กพร.รท.สส.(เพื่อกลาง) โทร.๑๑๐๖๐

ที่ คอ กพร.๑ เลขรับ ๕๔๑/๕๒

วันที่ ๒๖ ก.ย.๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

เสนอ

๑. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ขอบความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงาน เพื่อนำไปประกอบการดำเนินการวิจัย ให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง "ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีคอบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี" ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๒/๒๕๕๕ รายละเอียดตามหนังสือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ ศร ๖๐๑๑ (๒.๘)/๑๓๑ ลง ๓๑ ก.ค.๕๒ เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามที่แนบ

๒. กพร.รท.สส.(เพื่อกลาง) ขอเสนอเพื่อกรุณาทราบ และมีข้อพิจารณาว่า การขออนุญาตฯ ตามข้อ ๑ เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิตของข้าราชการกองทัพอากาศ และเพื่อการนำผลการวิจัยไปแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอากาศให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น จึงเห็นควรอนุญาตให้ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าว การอนุมัติอยู่ในอำนาจ เสธ.รท.สส. โดยรับคำสั่ง ผบ.รท.สส. ตามคำสั่ง รท.สส.ที่ ๑๒/๒๕๕๐ ลง ๒๘ ก.พ.๕๐ เรื่อง การมอบอำนาจสั่งการและทำการแทนในนาม ผบ.รท.สส.(อนุหมวด ๓ ของหมวด ก ลำดับ ๕๔)

๓. เห็นควร

- ๓.๑ อนุญาตให้ น.ค.เลิศฤทธิ์ ถิมตุคนธ์ทิพย์ เข้าใช้พื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปประกอบการดำเนินการวิจัย
- ๓.๒ ให้ กพร.รท.สส.(เพื่อกลาง) แจ้งผลการพิจารณาให้ น.ค.เลิศฤทธิ์ ฯ ทราบโดยตรง
- ๓.๓ ให้ กพร.รท.สส.สำเนาบันทึกนี้แจกจ่ายตามสำเนาตั้ง

จึงเสนอขอไปโปรดอนุมัติตามข้อ ๓.

น.อ.
ผอ.กพร.รท.สส.(เพื่อกลาง)

น.อ.
รอง เสธ.รท.สส.(๒)
๗๕ ค.ค.๕๒

- อนุมัติ

รับคำสั่ง ผบ.รท.สส.

พล.ร.ต.
เสธ.รท.สส.
๑๕ ค.ค.๕๒

สำเนา ๑๓ ค.ค.๕๒
ผอ.กพร.รท.สส.

สำเนาข้อบัญญัติ

ที่ กท ๐๕๑๖/๒๕๕๕

ฐานทัพเรือสัตหีบ
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
๒๐๑๘๒

๒๖ กันยายน ๒๕๕๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย

นมัสการ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

อ้างถึง หนังสือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ ศธ ๖๐๑๑(๒.๙)/๑๓๐ ลงวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ตามหนังสือที่อ้างถึง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามแก่พนักงานในกำกับดูแลของฐานทัพเรือสัตหีบ จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย ดังความแจ้งแล้ว นั้น ฐานทัพเรือสัตหีบ ได้ดำเนินการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว จึงขอส่งแบบสอบถามจำนวน ๓๐ ชุด ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงน้อมส่งมอบเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พลเรือตรี

(มนตรีรักษ์ นิเทศ)

รองผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ ทำการแทน

ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ

กองกำลังพล

โทร. ๐ ๓๘๔๓ ๘๔๕๗ ต่อ ๘๑๑๑๑

โทรสาร ๐ ๓๘๔๓ ๘๔๖๔

๒๖ ก.ย. ๕๒

๒๖ ก.ย. ๕๒

๒๖ ก.ย. ๕๒

๒๖ ก.ย. ๕๒

กพร. ส.ป.ท. ๖๐๑๑ (๒.๕) ๑๑๑
๕๕๓
๓๕๕๒
๑๐๑๐
ที่ สท ๖๐๑๑ (๒.๕) ๑๑๑

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๗ ต.อ้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๑๖๐
โทร.๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓, ๐-๒๔๒๕-๑๖๔๒ FAX ๐-๒๔๒๕-๑๖๔๑

วันที่พิมพ์ครั้งที่
๒๐๒๐
วันที่ 31 ก.ค. 2552
เวลา 9:๒๓

๑๗๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล
เจริญพร ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ
ถึงที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย นาวาตรีเลิศศักดิ์ ลิ้มสุคนธ์ทิพย์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศาสนศาสตร์
มหาบัณฑิตสาขาวิชา พุทธศาสนศึกษา รุ่นที่ ๒/๒๕๕๒ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิริน
ธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อ
บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพอเรือ : ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี” มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระ
ราชูปถัมภ์ จึงขอกความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานในกำลังพลของท่าน เพื่อ
นำไปประกอบการดำเนินการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน
และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูปริชาทรมวิธาน)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร.๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ หรือ ๑๒๐

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความคิดเห็นของกำลังพลที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ :
ศึกษาเฉพาะกรณีฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือ
เติมข้อความลงในช่องว่าง ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะปกปิดเป็นความลับ แต่จะนำไปวิเคราะห์ เพื่อนำผล
การวิจัยไปแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ
ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
ที่มีต่อบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
ของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สำหรับผู้วิจัย

๑ ๒ ๓

เลขที่แบบสอบถาม.....

๑. เพศ		
๑) (...) ชาย	๒) (...) หญิง	☐ ๔
๒. อายุ		
๑) (...) ๒๐-๓๐ ปี	๒) (...) ๓๑-๔๐ ปี	☐ ๕
๓) (...) ๔๑-๕๐ ปี	๔) (...) ๕๑ ปี ขึ้นไป	
๓. ระดับการศึกษา		
๑) (...) ประถมศึกษา	๒) (...) มัธยมศึกษาตอนต้น	☐ ๖
๓) (...) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวส.	๔) (...) ปริญญาตรีขึ้นไป	

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มีต่อบทบาท
การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
๑. ด้านแผนกวิชาการ							
๑.	แผนกวิชาการใช้สำนวนภาษาเขียนบทความทางศีลธรรมและวัฒนธรรมเข้าใจง่าย						☐ ๗
๒.	แผนกวิชาการผลิตวารสารร่วมประจักษ์ เป็นที่ยอมรับของกำลังพล						☐ ๘
๓.	แผนกวิชาการจัดอนุศาสนาจารย์ ที่มีประสิทธิภาพไปเป็นครูช่วยสอนตาม โรงเรียนต่าง ๆ						☐ ๙
๔.	แผนกวิชาการกำหนดหัวข้อในการอบรมศีลธรรมสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน						☐ ๑๐
๕.	แผนกวิชาการเขียนบทความประทีปธรรมสอดคล้องกับความต้องการของกำลังพล						☐ ๑๑
๒. ด้านแผนกอบรมศีลธรรม							
๖.	อนุศาสนาจารย์สร้างความเป็นกันเองก่อนอบรมศีลธรรม						☐ ๑๒
๗.	อนุศาสนาจารย์มีวิธีการสอนที่หลากหลายเป็นที่น่าสนใจ						☐ ๑๓
๘.	อนุศาสนาจารย์มีการประเมินผลงานตนเองหลังเสร็จสิ้นการอบรม						☐ ๑๔
๙.	อนุศาสนาจารย์มีการเตรียมตัวก่อนสนทนาธรรมและตอบปัญหาธรรมทางสถานีวิทยุ						☐ ๑๕
๑๐.	อนุศาสนาจารย์อธิบายขยายความหัวข้อธรรมเข้าใจง่ายถูกต้องชัดเจน						☐ ๑๖

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
๓. ด้านแผนกศาสนพิธี							
๑๑.	อนุศาสนาจารย์มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องศาสนพิธีเป็นอย่างดี						☐ ๑๗
๑๒.	อนุศาสนาจารย์แนะนำให้ปฏิบัติตามศาสนพิธีได้ถูกต้องแม่นยำ						☐ ๑๘
๑๓.	อนุศาสนาจารย์ปฏิบัติงานด้านศาสนพิธีได้ถูกต้องเหมาะสม						☐ ๑๙
๑๔.	อนุศาสนาจารย์จัดหาอุปกรณ์เกี่ยวกับศาสนพิธีได้ตรงกับงาน						☐ ๒๐
๑๕.	อนุศาสนาจารย์มีความเอาใจใส่ดำเนินงานด้านศาสนพิธีจนกว่าจะเสร็จงาน						☐ ๒๑
๔. ด้านแผนกจิตนิเทศ							
๑๖.	อนุศาสนาจารย์ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาทางใจให้กับกำลังพลได้เป็นอย่างดี						☐ ๒๒
๑๗.	อนุศาสนาจารย์ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาทางใจแก่บุคคลทั่วไปได้อย่างน่าประทับใจ						☐ ๒๓
๑๘.	อนุศาสนาจารย์ใช้ธรรมให้กำลังใจทหารที่ปฏิบัติราชการสนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ						☐ ๒๔
๑๙.	อนุศาสนาจารย์ใช้ธรรมปลอบใจทหารที่เจ็บป่วยและต้องผู้ซังเป็นที่น่าพอใจ						☐ ๒๕
๒๐.	อนุศาสนาจารย์เสนอแนะแก้ปัญหาแก่ผู้ติดยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ						☐ ๒๖

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ
 อนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

๑) ด้านแผนกวิชาการ

ปัญหา.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

๒) ด้านแผนกอบรมศีลธรรม

ปัญหา.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

๓) ด้านแผนกศาสนพิธี

ปัญหา.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ

ปัญหา.....

.....

แนวทางแก้ไข.....

.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

นาวาตรี เลิศชติศ ลิ้มสุคนธ์ทิพย์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา พุทธศาสนศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

ภาคผนวก ง

ตารางประมาณค่าของกลุ่มตัวอย่าง Krejcie and Morgan

ตารางที่ ๓.๑ ตารางประมาณค่าของกลุ่มตัวอย่าง Krejcie and Morgan^๑

จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวน กลุ่ม ตัวอย่าง
๑๐	๑๐	๑๕๐	๑๐๘	๔๖๐	๒๑๐	๒,๒๐๐	๓๒๗
๑๕	๑๔	๑๖๐	๑๑๓	๔๘๐	๒๑๔	๒,๔๐๐	๓๓๑
๒๐	๑๕	๑๗๐	๑๑๘	๕๐๐	๒๑๗	๒,๖๐๐	๓๓๕
๒๕	๒๔	๑๘๐	๑๒๓	๕๕๐	๒๒๖	๒,๘๐๐	๓๓๘
๓๐	๒๘	๑๙๐	๑๒๗	๖๐๐	๒๓๔	๓,๐๐๐	๓๔๑
๓๕	๓๒	๒๐๐	๑๓๒	๖๕๐	๒๔๒	๓,๕๐๐	๓๔๖
๔๐	๓๖	๒๑๐	๑๓๖	๗๐๐	๒๔๘	๔,๐๐๐	๓๕๑
๔๕	๔๐	๒๒๐	๑๔๐	๗๕๐	๒๕๔	๔,๕๐๐	๓๕๔
๕๐	๔๔	๒๓๐	๑๔๔	๘๐๐	๒๖๐	๕,๐๐๐	๓๕๗
๕๕	๔๘	๒๔๐	๑๔๘	๘๕๐	๒๖๕	๖,๐๐๐	๓๖๑
๖๐	๕๒	๒๕๐	๑๕๒	๙๐๐	๒๖๙	๗,๐๐๐	๓๖๔
๖๕	๕๖	๒๖๐	๑๕๕	๙๕๐	๒๗๔	๘,๐๐๐	๓๖๗
๗๐	๕๙	๒๗๐	๑๕๙	๑,๐๐๐	๒๗๘	๙,๐๐๐	๓๖๘
๗๕	๖๓	๒๘๐	๑๖๒	๑,๑๐๐	๒๘๕	๑๐,๐๐๐	๓๗๐
๘๐	๖๖	๒๙๐	๑๖๕	๑,๒๐๐	๒๙๑	๑๕,๐๐๐	๓๗๕
๘๕	๗๐	๓๐๐	๑๖๙	๑,๓๐๐	๒๙๗	๒๐,๐๐๐	๓๗๗
๙๐	๗๓	๓๑๐	๑๗๕	๑,๔๐๐	๓๐๒	๓๐,๐๐๐	๓๗๙
๙๕	๗๖	๓๒๐	๑๘๑	๑,๕๐๐	๓๐๖	๔๐,๐๐๐	๓๘๐
๑๐๐	๘๐	๓๓๐	๑๘๖	๑,๖๐๐	๓๑๑	๕๐,๐๐๐	๓๘๑
๑๑๐	๘๖	๓๔๐	๑๙๑	๑,๗๐๐	๓๑๗	๗๕,๐๐๐	๓๘๒
๑๒๐	๙๒	๔๐๐	๑๙๖	๑,๘๐๐	๓๒๓	๑๐๐,๐๐๐	๓๘๔
๑๓๐	๙๗	๔๒๐	๒๐๑	๑,๙๐๐	๓๒๖		
(๑๔๐)	(๑๐๓)*	๔๔๐	๒๐๕	๒,๐๐๐	๓๒๒		

* ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

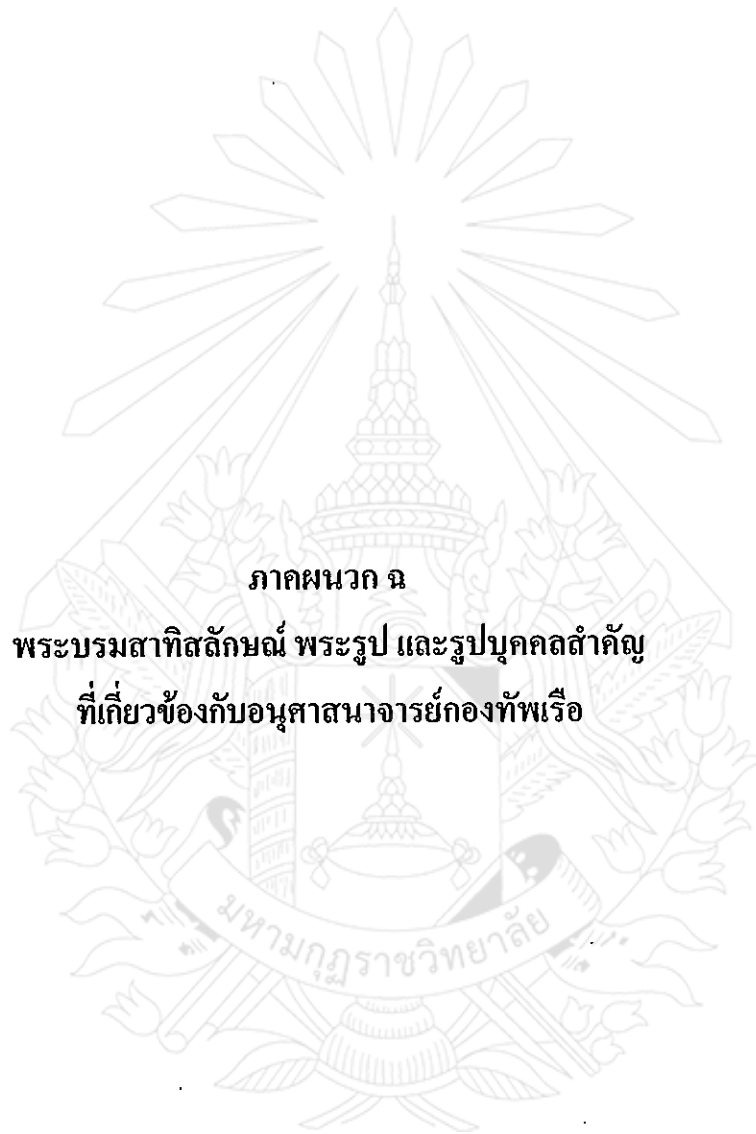
ภาคผนวก จ
สรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

สรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

วัตถุประสงค์	ข้อที่	ผลการประเมิน ของผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน			ΣR	IOC	หมายเหตุ
		๑	๒	๓			
๑) ด้านแผนกวิชาการ	๑	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๒	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๓	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๔	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๕	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
๒) ด้านแผนกอบรมที่ลธรรม	๖	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๗	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๘	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๙	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๑๐	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
๓) ด้านแผนกศาสนพิธี	๑๑	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๑๒	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๑๓	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๑๔	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๑๕	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
๔) ด้านแผนกจิตนิเทศ	๑๖	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๑๗	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๑๘	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๑๙	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้
	๒๐	+๑	+๑	+๑	+๓	๑	นำไปใช้ได้

หมายเหตุ

- +๑ = แน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 ๐ = ไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 -๑ = แน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ภาคผนวก ฉ
พระบรมสาทิสลักษณ์ พระรูป และรูปบุคคลสำคัญ
ที่เกี่ยวข้องกับอนุศาสนาจารย์กองทัพเรือ

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระผู้พระราชทานกำเนิดอนุศาสนาจารย์กองทัพไทย

“อนุศาสนาจารย์” เป็นคำเรียกชื่อนายทหารผู้ปฏิบัติงานด้านศาสนาในกองทัพ ตามพระราชานุมัติของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานกำเนิดกิจการอนุศาสนาจารย์ขึ้นในกองทัพไทย เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ปีพุทธศักราช ๒๔๖๑ โดยทรงตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีอนุศาสนาจารย์ ติดตามกองทหาร อาสาไปช่วยราชสัมพันธ์มิตรในงานพระราชสงคราม ทั้งนี้ เพื่อทำหน้าที่ปลุกใจทหาร เป็นที่พึ่งทางใจและนำปฏิบัติศาสนกิจแก่ทหารตามพระราชปราชญ์ ความตอนหนึ่งว่า “...ทหารที่ออกจากบ้านเมืองไปคราวนี้ ต้องอยู่ถิ่นไกล ไม่ได้พบเห็นพระเหมือนอยู่ในบ้านเมืองตน จิตใจจะเหินห่างจากธรรม ถึงยามศึกคะนองก็จะฮึกเหิมเกินไป ถึงคราวทุกข์ร้อนก็อาดูรระส่ำระสาย ไม่มีใครคอยช่วยปลดเปลื้องบันเทาให้ ถ้ามีอนุศาสนาจารย์ออกไปจะได้คอยพำสอน และปลอบโยนปลดเปลื้องในยามทุกข์” โดยมี อำมาตย์ตรี พระธรรมนิเทศทวยหาญ (อยู่ อุคฺมสิลป) เป็นปฐมอนุศาสนาจารย์

พระประวัติกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

“องค์บิดาแห่งกองทัพเรือ”

พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ทรงมี พระนามเดิมว่า “พระองค์เจ้าอากาศเกษรฉวีวงศ์” เป็นพระราชโอรสองค์ที่ ๒๘ ใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประสูติ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๔๒๓ เป็นพระเจ้าลูกยาเธอองค์ที่ ๑ ในเจ้าจอมมารดาโหมด ธิดาเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ (วร บุนนาค) ผู้บัญชาการทหารเรือวังหลวง

บันทึกเสด็จเตี่ย...เจอบันทึกนี้ให้เอาคำต่อไปนี้ของกู ไปประกาศให้คนรู้ว่า กู กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ผู้เป็นโอรสของพระปิยมหาราช ขอประกาศ...ไว้ว่าแผ่นดินสยามนี้ บรรพบุรุษได้เอาเลือดเอาเนื้อเอาชีวิตแลกไว้...ผู้ใดคิดชั่วร้ายทำลายแผ่นดิน ทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ฤากระทำการทุจริต ... ตราบใดที่คำว่า อากาศ ยังยืนหยัดอยู่ในโลก กูจะรักษาผืนแผ่นดินสยามของกู ลูกหลานทั้งหลาย...แผ่นดินใดให้เรากำเนิดมา มิให้อาณาทรร้อนใจ จงซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินนั้น แผ่นดินใดให้ที่ซุกหัวนอน ให้ความร่มเย็นเป็นสุข มิให้อาณาทรร้อนใจ จงซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินนั้น...ผู้ทรงบันทึกคือ ....พล.ร.อ.พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ผู้ได้รับการยกย่องให้เป็น... “พระบิดาแห่งกองทัพเรือไทย”

รองอำมาตย์เอก พระธรรมนิเทศทวยหาญ
(อยู่ อุคมศิลป์)
(ปฐมนุศานาจารย์กองทัพไทย)

ประวัติพระธรรมนิเทศทวยหาญ

(ปฐมอนุศาสนาจารย์)

พระอมรภิกษุชิต นามเดิม อยู่ ในสกุลอุดมศิลป์ เป็นบุตรนายด้วง นางพร้อม ตั้งบ้านอยู่ ตำบลตรอกข้าวหลาม อำเภอหัวลำโพง จังหวัดพระนคร เกิดเมื่อปีมะเส็ง วันจันทร์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๒๔ เวลา ๒๑ นาฬิกาเศษ ๘ นาที

เมื่อยังเยาว์ มารดาบิดาได้จัดการให้ศึกษาอักษรสมัยเบื้องต้นที่บ้านก่อน ต่อมาจึงนำฝาก ให้เรียนเพิ่มเติมในสำนักวัดเทพศิรินทร์อีก ถึงปีมะโรง พ.ศ. ๒๔๓๕ อายุได้ ๑๒ ขวบ บรรพชาเป็น สามเณรในสำนักนั้น พระธรรมไตรโลกาจารย์ (เดช) เมื่อยังเป็นพระเทพกวี เป็นพระอุปัชฌายะ

ครั้นบวชแล้วคงอยู่ศึกษาพระปริยัติธรรมในสำนักนั้นจนจบชั้นเปรียญโท ถึงปีกุน พ.ศ. ๒๔๔๒ สอบได้เปรียญเอก เทียบ ๗ ประโยค มหามกุฏราชวิทยาลัยตั้งให้เป็นครูเอกโรงเรียนภาษาบาลี วัดเทพศิรินทร์ในสำนักนั้นด้วย

อุปชาล พ.ศ.๒๔๔๕ มีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ อุปสมบท ณ วันที่ ๘ กรกฎาคม มีนิยมนาม ตามภาษามคธว่า เขมจาโร สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ครั้งนั้นยังเสด็จดำรง พระยศเป็นพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น ฯ เป็นพระอุปัชฌายะ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ญาณวโร เจริญ) ยังดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชมนี เป็นพระอุปสัมปทาจารย์

อุปสมบทแล้วคงอยู่ในพระอารามนั้น ไปศึกษาเล่าเรียนในสำนักสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา วชิรญาณวโรรส เข้าแปลพระปริยัติธรรม ณ สนามวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ได้ประโยค ๘ ในปีนั้น รุ่งขึ้น พ.ศ.๒๔๔๖ แปลได้ประโยค ๙

พ.ศ.๒๔๕๒ ทรงตั้งเป็นพระอมรภิกษุชิต ที่พระราชาคณะผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดเทพศิรินทร์ ในฝ่ายเทศนาที่ทรงตั้งให้เป็นคณาจารย์เอก และสมเด็จพระมหาสมณเจ้าโปรดให้เป็นกรรมการสนามหลวง และกรรมการในมหาเถรสมาคมด้วยองค์หนึ่ง ต่อมาขอพระบรมราชานุญาตลาสิกขา ณ วันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๕

เข้ารับราชการในกรมราชบัณฑิต กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการปัจจุบัน) ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์ตรี ต่อมา เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ ได้รับพระบรมราชโองการให้เป็นอนุศาสนาจารย์ ไปกับกองทัพในราชการสงคราม ประจำ ณ กองทูตทหารกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศสและเมื่อเสร็จสิ้นสงครามแล้ว เดินทางกลับมาได้รับการโอนไปเป็นหัวหน้ากอง อนุศาสนาจารย์ สังกัดกระทรวงกลาโหม

ได้รับพระราชทานยศเลื่อนเป็น รองอำมาตย์เอก เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๖๒ นับเป็น ปฐมอนุศาสนาจารย์กองทัพไทย

อำนวยการโท มหาวงศ์ เชาวนะทวี
(วงศ์ เชาวนะทวี)
(ปฐมนุศานาจารย์กองทัพเรือ)
(ปฐมหัวหน้าแผนกอนุศานาจารย์กองทัพเรือ)

นาวาเอก เสงี่ยม สุทธิสานนท์

(ปฐุมหัวหน้ากอง)

หัวหน้ากองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

๑๔ ม.ค.๒๕๖๕-๑ ม.ค.๒๕๖๖

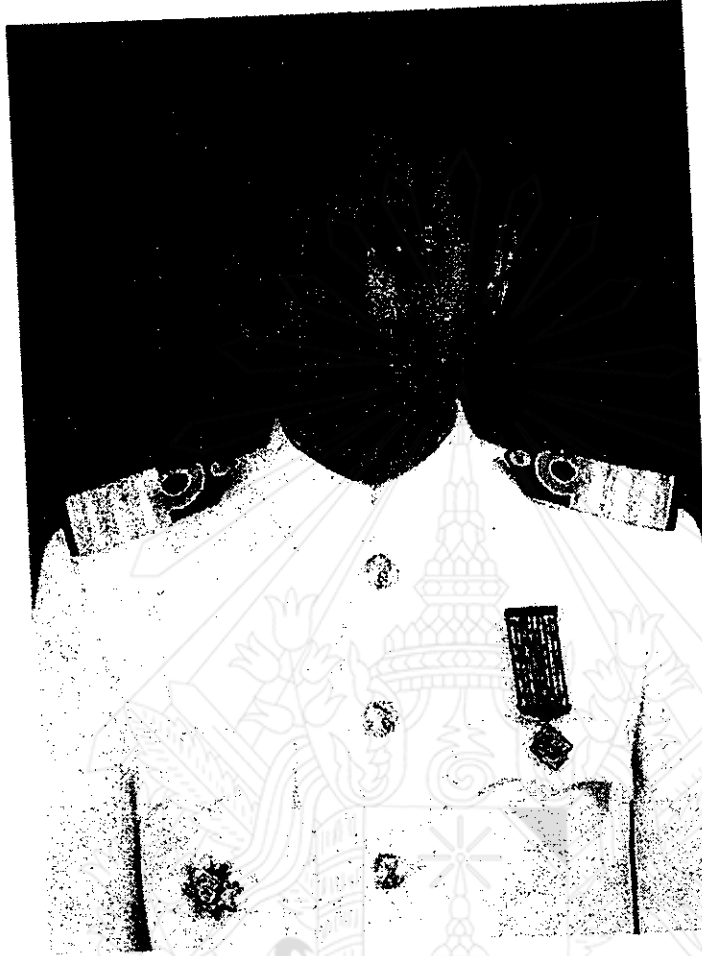
นาวาเอก (พิเศษ) สมจิต รัตนจันทร์
(ปฐมผู้บัญชาการ)

ผู้บัญชาการกองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

๑ ต.ค.๒๕๓๐-๓๐ ก.ย.๒๕๓๒

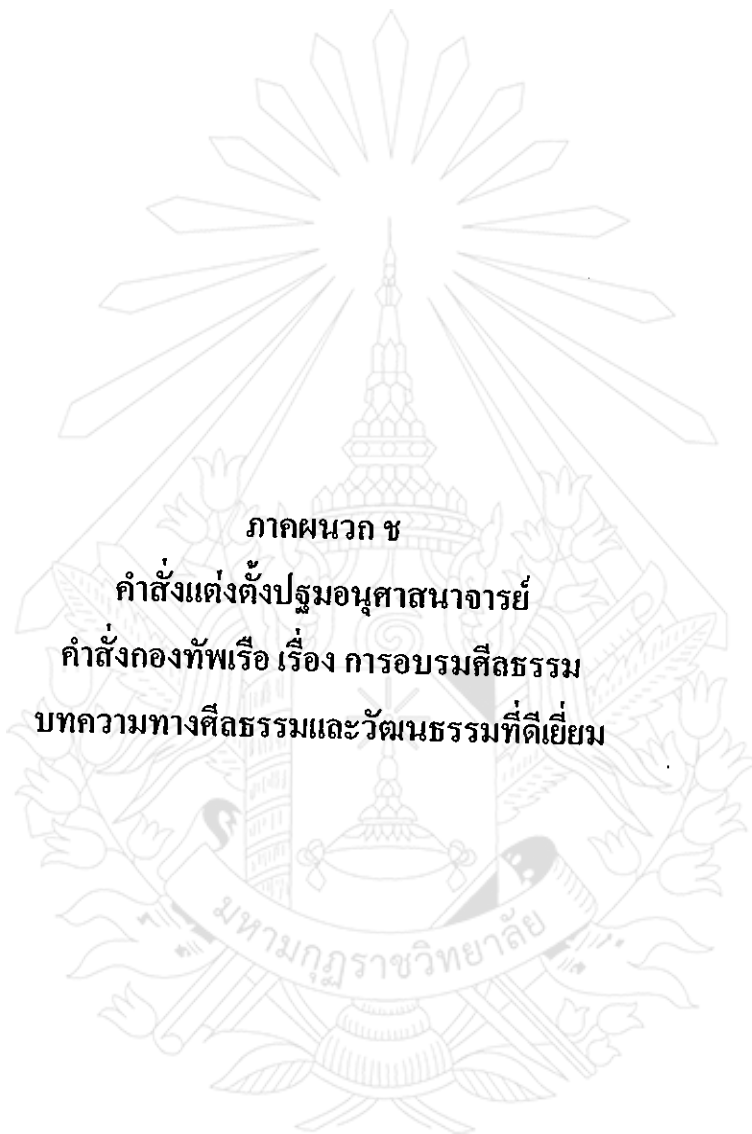

นาวาเอก (พิเศษ) มนูญ จันทน์นวล
ผู้อำนวยการกองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
(ผู้อำนวยการกองท่านปัจจุบัน)

นาวาเอก ธรรมนุญ วิเศษสิงห์
อนุศาสตราจารย์อาวุโส กองอนุศาสตราจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
(อนุศาสตราจารย์อาวุโสปัจจุบัน)

(สำเนา)

คำสั่งสำหรับทหารบก
เรื่อง ตั้งกองอนุศาสนาจารย์
และบรรจุตำแหน่งหัวหน้าอนุศาสนาจารย์

ที่ ๕๘/๔๐๕๗

ศาลาว่าการกลาโหม ในพระนคร

วันที่ ๒๗ พฤษภาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๒

มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ตั้งกองอนุศาสนาจารย์ขึ้นในทหารบก มีหน้าที่ดังปรากฏในข้อบังคับทหารบก ว่าด้วยกองอนุศาสนาจารย์นั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ รองอำมาตย์ตรี อยู่ อุดมศิลป์ เป็นหัวหน้ากองอนุศาสนาจารย์ และพระราชทานยศเลื่อนเป็น รองอำมาตย์เอก เพราะฉะนั้น ให้ รองอำมาตย์เอก อยู่ อุดมศิลป์ เข้าประจำรับราชการตามตำแหน่งรับเงิน เดือน ๑๓๕ บาท ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ศกนี้

(ลงชื่อ) จอมพล เจ้าพระยาบดินทรเดชาอนุชิต
เสนาบดีกระทรวงกลาโหม

สำเนาคำสั่งสำหรับทหารบกฉบับนี้ตรวจถูกต้องกับฉบับเดิมแล้ว

(ลงชื่อ) นายพันเอก พระยาสุรเสนา
ปลัดกรมเสนาธิการทหารบก

(สำเนา)

คำสั่งกองทัพอเรือ

ที่ ๒๖๕/๒๕๕๑

เรื่อง การอบรมศีลธรรม ประจำปี ๒๕๕๒

เพื่อให้การจัดการอบรมศีลธรรมแก่ข้าราชการ ทหารกองประจำการ นักเรียน ครอบครัว
ของข้าราชการ และลูกจ้าง ใน ทร.ประจำปี ๒๕๕๒ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงให้ปฏิบัติดังนี้

๑. ให้มีการอบรมศีลธรรมโดยการแสดงพระธรรมเทศนา และการบรรยายธรรมอย่างละ
๑ ครั้ง ในหน่วยต่าง ๆ เป็นประจำทุกเดือน ยกเว้นในเดือน เมษายน และเดือนพฤษภาคม เนื่องจาก
เป็นช่วงการลาพักผ่อนประจำปีของข้าราชการและลูกจ้างเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ ยกเว้นหน่วยเฉพาะกิจ ทร.
ให้จัดการอบรมศีลธรรมตามความเหมาะสม เฉพาะหน่วยเรือรักษาความสงบเรียบร้อยตามลำแม่น้ำโขง
(นรบ.) ให้จัดการอบรมศีลธรรม ๓ เดือนต่อ ๑ ครั้ง โดยการแสดงพระธรรมเทศนาหรือการบรรยายธรรม

๒. หน่วยต่าง ๆ ใน ทร.ที่มีครอบครัวข้าราชการหรือลูกจ้าง พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกับ
ที่ตั้งหน่วยให้มีการอบรมศีลธรรมแก่ครอบครัวเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม

๓. หน่วยที่มีอนุศาสนาจารย์ประจำหน่วย สามารถจัดการอบรมศีลธรรมเป็นกรณีพิเศษ
ให้แก่หน่วยราชการต่าง ๆ ทั้งภายใน ทร.และภายนอก ทร.ได้ตามความเหมาะสมเมื่อได้รับการร้องขอ

๔. การดำเนินการในรายละเอียดให้ปฏิบัติตามผนวก ก.

๕. นขต.ทร.ในเขตพื้นที่พระราชวังเดิม ปฏิบัติตามผนวก ข.

๖. หน่วยเกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้

๖.๑ หน่วยที่รับการอบรมศีลธรรม จัดผู้เข้ารับการอบรมศีลธรรมแต่ละครั้ง จำนวนไม่น้อย
กว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนกำลังพลที่ปฏิบัติราชการอยู่ในขณะนั้น (เว้น นขต.ทร.ในเขตพื้นที่
พระราชวังเดิม)

๖.๒ หน่วยที่รับผิดชอบจัดการอบรมศีลธรรม เมื่อดำเนินการจัดฟังเทศน์ และฟัง
บรรยายธรรมแล้วเสร็จในแต่ละเดือน ให้รายงานผลการอบรมศีลธรรม เสนอ ยศ.ทร.เพื่อรวบรวม
เสนอ ทร.ต่อไป

๖.๓ ยศ.ทร.

๖.๓.๑ แจ้งกำหนดการและสถานที่อบรมศีลธรรมรวมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ให้
หน่วยที่เกี่ยวข้องทราบ โดยสามารถเปลี่ยนแปลงหรืองดการอบรมศีลธรรมชั่วคราว
ให้แก่หน่วยราชการที่มีความจำเป็น ไม่สามารถจัดผู้เข้ารับการอบรมตามที่กำหนดไว้ได้

๖.๑.๒ กำหนดหัวข้อการอบรมศีลธรรม ให้เหมาะสมกับความรู้พื้นฐานของผู้รับการอบรม โดยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของสังคมปัจจุบัน ยกเว้นการบรรยายพิเศษ ตามข้อ ๓.

๖.๑.๓ รวบรวมผลการอบรมศีลธรรม ข้อจัดซื้อและข้อเสนอแนะ เสนอ ทร.

๖.๔ ขส.ทร.จัดพาหนะสนับสนุนตามที่ได้รับกรร้องขอ

๗. การปฏิบัติอื่น ๆ ให้ดำเนินการตามระเบียบ ทร.ว่าด้วยการอบรมศีลธรรมและการกระทำพิธีพุทธามะ กะ พ.ศ.๒๕๑๕ และระเบียบ กท.ว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่ายในพิธีต่าง ๆ และค่าใช้จ่ายที่เป็นการประจำ พ.ศ.๒๕๔๘

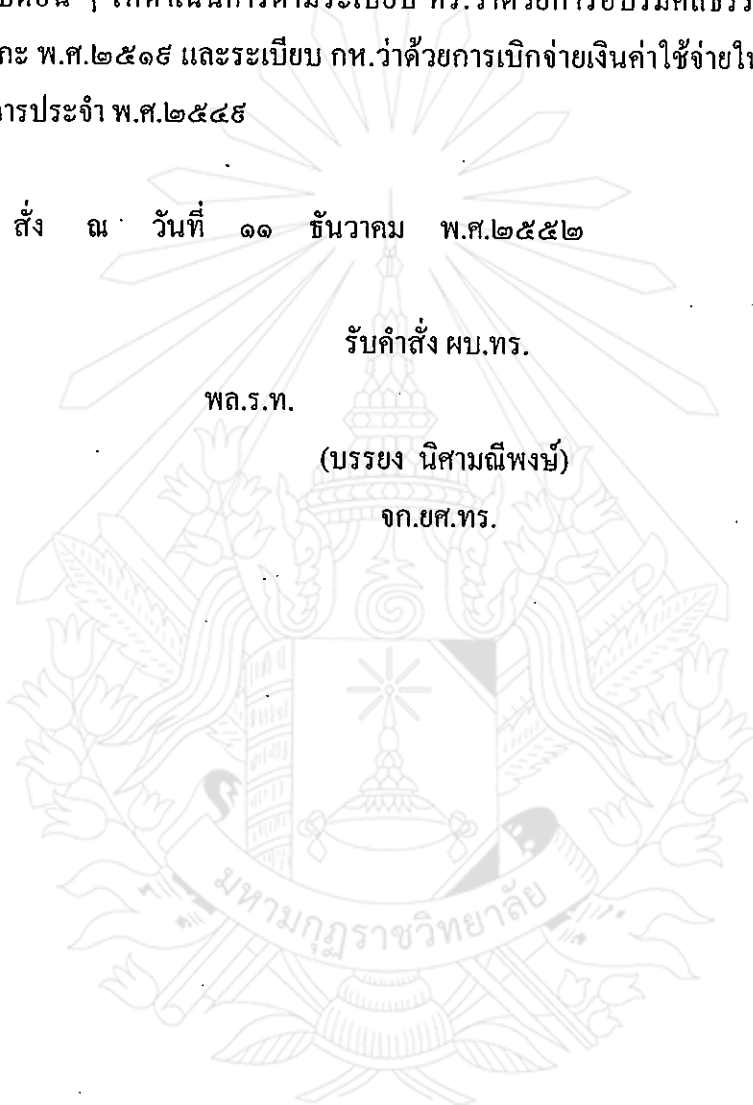
ตั้ง ณ วันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๒

รับคำสั่ง ผบ.ทร.

พล.ร.ท.

(บรรยง นิสามณีพงษ์)

จก.ยศ.ทร.

คุณสมบัตินายทหารเรือไทย

นายทหารเรือไทยควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ๕ ประการคือ

๑. มีความรู้

๑.๑ จะต้องขวนขวายหาความรู้และฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ

๑.๒ รู้จักถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น

๑.๓ รู้จักใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์

๒. เป็นผู้นำทางทหาร

๒.๑ มีลักษณะท่าทางองอาจสมเป็นทหารและมีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย
และจิตใจ

๒.๒ มีระเบียบวินัย

๒.๓ มีความสำนึกในหน้าที่ กล้าตัดสินใจและรับผิดชอบ

๒.๔ มีมนุษยสัมพันธ์ดี

๒.๕ มีจิตใจแน่วแน่ไม่ท้อถอย

๒.๖ มีความอดทนพากเพียรและกระตือรือร้น

๒.๗ มีความริเริ่ม

๒.๘ มีความเป็นธรรม

๒.๙ มีไหวพริบ

๓. มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดี

๔. เป็นสุภาพบุรุษ

๔.๑ มีความเมตตา กรุณา เสียสละ ไม่อิจฉาริษยา

๔.๒ มีคุณธรรมและจริยธรรม

๔.๓ มีความสุภาพอ่อนโยน

๔.๔ รู้จักกาลเทศะ

๕. มีความละเอียดรอบคอบไม่ประมาท

เรื่อง

ปริศนาจากพระปฏิมากร

พระปฏิมากรหรือพระพุทธรูปที่ช่างศิลป์ได้รังสรรค์ขึ้นมาเป็นองค์แทนพระพุทธเจ้าเพื่อให้พุทธศาสนิกได้กราบไหว้บูชา นั้น มีพุทธลักษณะที่แตกต่างกันไปบ้างตามอิทธิพลของสกุลช่างในแต่ละยุคสมัย แต่ที่เห็นเป็นส่วนใหญ่จนคุ้นตาคือ “เส้นพระเกศาขมวดเป็นปมคล้ายกันหอย หรือเลข ๑ ของไทย พระเกตุมาลา มีลักษณะเป็นเปลวเพลิงแหลมขึ้นไป พระพักตร์อิมเอิบ มีลักษณะเข้มเล็กน้อย พระเนตรทอดต่ำลง พระกรรณยาว พระนาสิกโค้ง นิ้วพระบาทเสมอกัน”

ปราชญ์ทางศาสนาได้แก้ปริศนาที่แฝงอยู่ในพุทธลักษณะดังกล่าวไว้ว่า

เส้นพระเกศาขมวดเป็นปมคล้ายกันหอยหรือเลข ๑ ของไทย หมายถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ตัวเราเองเป็นผู้ขมวดปมขึ้นมา

พระเกตุมาลาที่มีลักษณะเป็นเปลวเพลิงแหลมขึ้นไป หมายถึงเงื่อนไขของปัญหาเหล่านั้น จะต้องใช้ความแหลมคมของปัญญาเป็นเครื่องมือในการแทงทะลุหรือฟันฝ่าออกไป

พระพักตร์อิมเอิบมีลักษณะเข้มเล็กน้อย หมายถึงจิตใจที่มีความสุข เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา พระเนตรที่ทอดต่ำลง หมายถึงการสำรวจตน มองดูเรื่องที่เกิด กิจที่ทำ คำที่พูดของตนเอง ไม่มัวไปเพ่งมองแต่ความผิดพลาดบกพร่องของคนอื่น

พระกรรณยาว หมายถึงการเป็นคนหูหนักเข้าใจว้อย่าเชื่ออะไรง่าย ๆ

พระนาสิกโค้ง หมายถึงการทำจริง ไม่เหลวไหล

นิ้วพระบาทเสมอกัน หมายถึงการดำเนินชีวิตตามครรลองแห่งความดีงามอย่างเสมอดัน เสมอปลาย รักษาระดับจิตใจได้คงที่ไม่ฟูขึ้นหรือยุบลงตามอำนาจกิเลส

ปริศนาที่แฝงอยู่ในพุทธลักษณะเช่นนี้ ฟังเผิน ๆ อาจดูเหมือนจินตนาการที่ดีความกันไปเรื่อยเรื่อย แต่ถ้าน้อมจิตใจเข้าไปหาและปฏิบัติตามความหมายของพุทธลักษณะดังกล่าวได้ ก็จะทำให้เกิดสิ่งที่ดีงามแก่ชีวิต และจะทำให้การกราบไหว้พระพุทธรูปแต่ละครั้ง เป็นการกราบไหว้ที่มีประโยชน์อย่างมหาศาล

เรื่อง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาพระราชทานแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมานานกว่า ๒๓ ปีแล้ว เพื่อการปฏิบัติให้ได้ผล พสกนิกรชาวไทยจึงควรเข้าใจหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ ๕ ส่วน คือ

๑. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย มุ่งเน้นการอยู่รอดพ้นจากภัยและวิกฤต

๒. คุณลักษณะ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

๓. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ ๓ ประการ ได้แก่

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิต การบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ เป็นต้น

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

๔. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ต้องอาศัยทั้งความรู้ การวางแผน และคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร และ สติปัญญา เป็นต้น

๕. ผลที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นทางออกของคนที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจ โดยตรงด้วย เป็นหลักครองชีวิตแม้กับผู้ที่ไม่มีปัญหาทางเศรษฐกิจด้วย เพราะเป็นหลักที่เอื้อต่อความเป็นอยู่อย่างผาสุกของคนทุกระดับ ดังนั้น ควรทำความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ถูกต้อง แล้วนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง เชื่อว่าผลลัพธ์จะสัมฤทธิ์อย่างพอเพียง

เรื่อง

เศรษฐกิจพอเพียง “ด้วยกาแฟ”

ในงานเกษียณอายุของอาจารย์ใหญ่ท่านหนึ่ง บรรดาศิษย์เก่าที่จบการศึกษาได้ถือโอกาสกลับมาพบปะชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก หลังจากการสังสรรค์ผ่านไปพักใหญ่ เมื่อวงสนทนาเปลี่ยนมาเป็นเรื่องการครองชีพ ความเครียดก็เกิดขึ้น บางคนบ่นน้อยใจในโชควาสนา บางคนก็พูดถึงภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นทุกวัน บางคนโหมงานหนักจนสุขภาพย่ำแย่ บางคนก็อับอายเรื่องฐานะไม่กล้าพูดคุยกับเพื่อนฝูง ฝ่ายอาจารย์ใหญ่ได้แต่ยืนฟังอย่างสงบ ครั้นถึงเวลาเลี้ยงกาแฟ ท่านเดินเข้าไปในห้องครัว แล้วออกมาพร้อมกับกาแฟเหยือกโตและถ้วยกาแฟหลายใบ มีทั้งแบบฟีน ๆ ธรรมดาราคาถูก และที่สวยงามราคาแพง แล้วบอกให้ลูกศิษย์เลือกถ้วยกาแฟจัดการรินกาแฟดื่มกันตามใจชอบ

ทุกคนต่างพากันเลือกถ้วยกาแฟที่สวยงาม ๆ ราคาแพง ไม่มีใครอยากได้แบบที่เป็นธรรมดา ราคาถูกสักคนเดียว เมื่อลูกศิษย์ต่างมีถ้วยกาแฟอยู่ในมือครบแล้ว อาจารย์ใหญ่จึงพูดขึ้นว่า “คนเรามักจะเลือกสิ่ง que เห็นว่าดีที่สุด โดยลืมนึกถึงความต้องการที่แท้จริง และนี่คือที่มาของความเครียดและปัญหาทั้งหลายในชีวิต ความจริงขณะนี้สิ่งที่พวกเราต้องการแท้จริงคือกาแฟ ไม่ใช่ถ้วยกาแฟ แต่จิตสำนึกกลับทำให้พวกเรายึดติดกับถ้วย ชีวิตก็เช่นกัน หากตระหนักในความต้องการแท้จริงของชีวิต ไม่หลงติดแค่ส่วนประกอบก็จะไม่ต้องเป็นทุกข์ เพราะส่วนประกอบแม้จะขาดหายไปบ้าง ก็ไม่ทำให้เนื้อหาจริง ๆ ของชีวิตเปลี่ยนไป”

เรื่องข้างต้นนี้เป็นอุทาหรณ์ในประเด็นของเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี คือถ้าเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงจะเป็นเศรษฐกิจที่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชีวิตว่าคืออะไร เมื่อได้มาตามนั้นก็สร้างความรู้สึกรว่าพอเพียงแล้ว พอเหมาะพอสมแล้ว ชีวิตก็เป็นสุข เหมือนเมื่อความต้องการที่แท้จริงอยู่ที่การดื่มกาแฟ เมื่อได้ถ้วยกาแฟที่พอเหมาะพอสม ก็พอเพียงแล้วสำหรับการดื่มกาแฟให้มีความสุข ไม่ต้องไปดิ้นรนให้เดือดร้อนวุ่นวายไปอีกเปล่า ๆ

เรื่อง

เศรษฐกิจพอเพียง “เหตุผลที่มีเหตุผล”

ความมีเหตุผลเป็นปรัชญาข้อหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่การใช้เหตุผลคอยควบคุม การลงทุนและการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับความจำเป็นและสารประโยชน์ที่จะได้รับ แต่ถ้าพูดอย่างตรงไปตรงมาก็ต้องพูดว่าคนเราทุกคนวันนี้มีการใช้จ่ายที่ละเลยต่อเหตุผลอยู่ไม่น้อย กล่าวคือใช้จ่ายด้วยเหตุผลเพียงว่าเกรงจะน้อยหน้าคนอื่นบ้าง ต้องการสนองความอยากส่วนตัวบ้าง ซึ่งเป็นเหตุผลที่ไม่มีเหตุผล

ในตอนแรกที่ว่าเหตุผลก็เพราะว่า ทั้งการไม่ยอมน้อยหน้าคนอื่น ทั้งความอยากได้ อยากมีก็คือสาเหตุของการแสวงหา เรียกว่าเป็นเหตุผลที่ต้องให้ทำอย่างนั้น แต่ในตอนท้ายที่ว่าไม่มีเหตุผลก็เพราะว่า เมื่อเอาสารประโยชน์หรือความถูกต้องจริง ๆ เข้าจับ เหตุผลคังว่านั้นก็กลายเป็นเรื่องไม่สมเหตุสมผลไป

บางคนพอเปิดตู้เสื้อผ้าแล้วมี โอกาสรีออกมาดูจนหมด ก็ตกใจว่าทำไมมันถึงมากมายขนาดนี้ ลองหยิบขึ้นมาดูทีละชิ้นถึงรู้ว่าที่ได้ใส่อยู่ประจำจริง ๆ มีไม่กี่ชุดเท่านั้น นอกนั้นเสื้อบางตัวใส่ไม่กี่ครั้ง บางตัวไม่ได้ใส่เลย บางตัวนี่ก็ไม่ออกด้วยซ้ำว่าซื้อมาตั้งแต่เมื่อไหร่ เพราะขณะที่ไปเห็นนั้น นี่ก็ชอบขึ้นมาก็ซื้อ ไม่ชอบแต่เห็นลดราคาก็ซื้อ เมื่อซั้่งน้ำหนักดูระหว่างสารประโยชน์ที่ได้รับจริง ๆ กับเงินทองที่หมดไปก็จะเห็นว่าไม่มีเหตุผลเพียงพอเลย ยังไม่นับเครื่องประดับ นาฬิกา โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ ไปจนถึงรถยนต์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น ที่หากซื้อมาเพื่อมุ่งแข่งขันกัน หรือเพื่อสนองความอยากโดยไม่คำนึงถึงสารประโยชน์เป็นสำคัญ ก็จะทำให้ความทุกข์ตามมาอย่างแน่นอน

ความมีเหตุผลก็คือการใช้ปัญญาสอบสวนเรื่องราวต่าง ๆ จนเห็นข้อเท็จจริง รู้ที่มาที่ไป รู้สารประโยชน์และวัตถุประสงค์ แล้วตัดสินใจได้ด้วยตนเองว่าจะอยู่อย่างไร กินอย่างไรจึงจะถูกต้อง ไม่ถูกครอบงำทางความคิดจากอิทธิพลของค่านิยม เหตุผลที่มีเหตุผลอย่างนี้แหละที่จะทำให้เข้าถึงเศรษฐกิจแบบพอเพียงได้อย่างแท้จริง

เรื่อง

เศรษฐกิจพอเพียง “คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม”

มีธรรมเนียมของพระสงฆ์อยู่อย่างหนึ่งคือก่อนที่จะขบฉันหรือใช้สอยปัจจัย ๔ ได้แก่ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และยารักษาโรค จะต้องพิจารณาให้เห็นว่าการบริโภคใช้สอยนั้นมุ่งที่คุณค่าอย่างแท้จริง เรียกการพิจารณานี้ว่า ปัจจเวกขณ์ ซึ่งมีบทพิจารณาเป็นใจความสำคัญว่า

๑. เราพิจารณาเห็นอย่างชัดเจนแล้วจึงใช้สอยเครื่องนุ่งห่ม เพื่อบำบัดหนาวร้อน ป้องกัน สัมผัสเหลือบยุง และเพื่อปกปิดอวัยวะที่น่าละอาย ไม่ใช่เพื่อความสวยงาม เป็นต้น

๒. เราพิจารณาเห็นอย่างชัดเจนแล้วจึงบริโภคอาหาร เพื่อให้กายนี้ดำรงอยู่ได้ เพื่อระงับ ทุกขเวทนาจากความหิว ไม่ใช่เพื่อความเอร็ดอร่อยคิดในรสอาหาร เป็นต้น

๓. เราพิจารณาเห็นอย่างชัดเจนแล้วจึงใช้เสนาสนะหรือที่อยู่อาศัย เพื่อบำบัดหนาวร้อน ป้องกันลมแดด เหลือบยุง สัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย และเพื่อบรรเทาอันตรายต่าง ๆ

๔. เราพิจารณาเห็นอย่างชัดเจนแล้วจึงบริโภคยา เพื่อบำบัดโรคภัยไข้เจ็บ ไม่ใช่เพื่อบำรุง ร่างกายให้สวยงามล้ำสัน เป็นต้น

การพิจารณาอย่างนี้สอนให้เรามุ่งไปที่คุณค่าแท้ของปัจจัยทั้ง ๔ ว่าแต่ละอย่างมี คุณประโยชน์สำหรับใช้สอยที่แน่ชัด หากมุ่งใช้ให้ตรงกับคุณค่าแท้จริง ๆ ก็จะทั้งประหยัดและได้ ประโยชน์ แต่ถ้าคนเรามุ่งคุณค่าเทียม ก็จะตกอยู่ในอำนาจของค่านิยม เช่น จะต้องคิ่รนหา เสื้อผ้าราคาแพง ๆ หรือต้องรับประทานอาหารในภัตตาคารใหญ่ ๆ เพื่อความโก้หรูมีหน้ามีตา ทำให้ สิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ เพราะเป็นการจ่ายเพื่อคุณค่าแท้แค่ครั้งเดียว อีกครั้งหนึ่งหมดไปกับการซื้อ คุณค่าเทียมซึ่งเป็นภาพลวงตา

หลักการเรื่องคุณค่าแท้-คุณค่าเทียมนี้ เป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่เศรษฐกิจแบบพอเพียง ยิ่ง ถ้าใช้วิธีปัจจเวกขณ์แบบพระสงฆ์บ้าง ก็จะยิ่งเข้าถึงเศรษฐกิจพอเพียงได้ง่าย ทำให้ความสุขเพิ่มขึ้น ความทุกข์ลดลงอย่างทันตาเห็นทีเดียว

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ : นาวาตรี เลิศชลิต ลิมสุคนธ์ทิพย์
- ชาติภูมิ : ๒๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๑ ตำบลบางพระหลวง อำเภอเมือง
จังหวัดนครสวรรค์
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๑๒๒/๔๐ ซอย สุขสวัสดิ์ ๒๖ ถนนสุขสวัสดิ์ แขวงบางปะกอก
เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร
- การศึกษา
- พ.ศ. ๒๕๒๗ : นักรรรมเอก
- พ.ศ. ๒๕๓๓ : เปรียญธรรม ๗ ประโยค
- พ.ศ. ๒๕๔๐ : ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง)
- พ.ศ. ๒๕๔๑ : ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต
- พ.ศ. ๒๕๔๕ : ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
- พ.ศ. ๒๕๔๕ : หลักสูตรปฏิบัติการจิตวิทยา
- ตำแหน่ง/สถานที่ทำงานปัจจุบัน
- พ.ศ. ๒๕๔๐ : อนุศาสนาจารย์ แผนกวิชาการ กองอนุศาสนาจารย์
กรมยุทธศึกษาทหารเรือ จังหวัดนครปฐม
- พ.ศ. ๒๕๔๑ : อนุศาสนาจารย์ ฐานทัพเรือสงขลา จังหวัดสงขลา
- พ.ศ. ๒๕๔๔ : อนุศาสนาจารย์ แผนกอนุศาสนาจารย์
กองกำลังพลฐานทัพเรือสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
- พ.ศ. ๒๕๔๕ : อนุศาสนาจารย์ แผนกวิชาการ กองอนุศาสนาจารย์
กรมยุทธศึกษาทหารเรือ จังหวัดนครปฐม
- พ.ศ. ๒๕๔๗ : อนุศาสนาจารย์ ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
จังหวัดชลบุรี
- ปัจจุบัน : อนุศาสนาจารย์ ศูนย์ฝึกทหารใหม่ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
จังหวัดชลบุรี